

OBURHIMANYA BWA MWENE-SIRA

Enshokolezi

Oburhimanya Mwene-Sira ayigîriza burhenga kuli Nyamuzinda, buyigîriza okukenga Nyamuzinda bunalêrha akalamo kinjà. Eci citabu c'oburhimanya bwa Mwene-Sira cayandikagwa na Yezu, mugala wa Sira (50, 27). Omwinjikulu acihugula omu Cigereki erhi ali alama e Mîsiri. Amango ali e Yeruzalemu abona n'amasû gâge kurhi Abayahudi banji bali bamâvuna amarhegeko g'idini erhi bantu bayishig'iyîma omu cihugo câbo bârhuma.

Nyamuzinda amumolekera mpu ayandike eco citabu lyo Abayahudi barhag'iheza obuyêmêre bwâbo, mpu lyo bashimba Amarhegeko n'enyigîrizo z'oburhimanya bwa kurhenga mîra. Abakengêza akalamo k'Israheli n'ak'abarhegesi bâge lyo abarhwâlîhya omu mango g'amalibuko.

Mwene-Sira akengêza ebisômerîne Nyamuzinda ajiraga. Nyamuzinda ajira eciragâne na Nûhu, Abrahamu, Yakôbo, Mûsa, Aroni na Daudi; ciragâne n'olubaga lwîshogwa, ci cinayêrekîre milala miguma miguma, nshôkano ya nsiku nyinji.

Bulya ali mwîrhonzi w'okuli, Mwene-Sira alangâlira oku olubaga lwâge lwarhenga omu bujâ. Okurhenga omu bujâ lwayîsh'ibâ luhembo lwa Nyamuzinda nka lwankashimba amarhegeko gâge.*

EBIRIMWO

1. Oburhimanya omu kalamo kw'omuntu: cigabi 1, 1—42, 14*
2. Oburhimanya en'igulu n'omu ngasi mango: c. 42, 15-25
3. Okuyûshûla: c. 51, 1-30

Akanwa k'omuhinduzi

(1) Abandisi b'ecitabu c'Amarhegeko; Abalêbi
 (2) n'abandi bandisi bali enyuma zâbo bârhusigîre enyigîrizo nkulu bwenêne ziyêrekîne obumanye n'oburhimanya bw'Israheli. (3) Co cirhumire Israheli akonkwa. (4) Na bulya omuntu akwânîne ayîgîrîre n'okusoma, (5) na hano akola ayigîrîre, naye arhondêre okuyigîriza abandi b'embuga, (6) omu nderho n'omu myandiko yâge: (7) naye shakulûza wâni Yezu, erhi abâ amâsimika omu kucîyigîriza (8) ecitabu c'Amarhegeko, (9) Abalêbi, (10) n'ebindi bitabu bya bashakulûza, (11) abona akol'âhalûsire kurhali kunyi, (12) arhondêra naye okuyandika binwa biguma-by'okuyigîriza n'okurhimanya, (13) mpu ly'abantu balonza okuyigîrira n'omurhima nkana, banalonzize okushimba aga mahano, (14) babone kurhi balama n'okushimba irhegeko bwinjâ. (15) Nkuhûnyirage nâni we musomi, (16) osome eci citabu bwinjâ, (17) omanyee!

* **0: 1, 0** Ngasi habulisire omulongo omu LXX, rhuli rhwahazâbûla n'oburhabâle bwa Vulgata (<https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/43/220001/229999/ch/549aad1a89fa5e1a4109a70598f4606e/>) na Ebibliya Ntagatifu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992

olole bwinjà, (18) onabè wa lukogo (19) aha wakabona (20) ntamanyir'ihindula olulimi omu lundi, ciru akabà mpu ncîsêzize. (21) Kuli kuderha oku birhagenda kuguma, (22) ebinwa byarhanzir'iderhwa omu cihabraniya, ntâko wakabiderha omu lundi lulimi; (23) ciru, (24) n'erhi wankalola ecitabu c'Irhegeko oku ciri, Abalêbi, (25) n'ebindi bitabu; (26) erhi bihindulwa omu lindi iderha birhaciyumananaga lwoshi lwoshi n'iderha lirhanzi-rhanzi. (27) Omu mwâka gwa makumi asharhu na munâni, nyakufà mwâmi Yergeti ali oku ntebe, (28) najà e Mîsiri, n'oku ndi eyo, (29) narhimâna ecitabu cirimwo enyigîrizo nkulu bwenêne. (30) nâni nacîsêza, nacîshwêkerera n'emisî yoshi nti kuhika mpindule eci citabu. (31) Nacîsêzize obudufu n'omûshi haguma n'obulenga bwoshi, (32) ago mango nti (33) lyo nyukiriza omukolo nanguyêrekane, (34) nti abandi nabo, balya bali kuli, ihanga, banalonzize okucîyigîriza, (35) babone kurhi bayinjihya engeso zâbo, banalame nk'oku Irhegeko linarhegesire.

I. Ebiderhwa biluga

lhwe ly'oburhimanya

¹ Oburhimanya bwoshi emwa Nyamuzinda burhenga† hôfi naye bubà ensiku n'amango.

² Ndi wankahasha okuganja omushenyi gw'enyanya, emirhôngyi y'enkuba erhi ensiku zibà ensiku n'amango?

† 1:1 1, 1 Olwîko lw'omuzî gw'oburhimanya ndi ogumanyire, Nyamuzinda yêne oyishi ebyâge, yênène onabimanyisa abalonzize: lolà Ayu 28, 12-28.

³ Ndi okola ohisire aha amalunga gahekera, ndi oyishi obugali bw'igulu, nîsi ndi okola ojirisâgarha aha okuzimu kuhekîre?

⁴ Oburhimanya bwalemirwe embere lya byoshi, obukengêre-burhimanya burhali bwa mango n'ene.

⁵ Enshôko y'obushinganyanya, kabà kanwa ka Nnâmahanga omu mpingu; n'enjira zâge go marhegeko g'ensiku n'amango.

⁶ Ndi wafululîrwe ecisiki c'obumanye? Obuhirhi bwâge ndi obumanyire?

⁷ Ndi bafululîre obumanye bw'obushinganyanya? N'obuhirhi bw'enjira zâge, ndi obumanyire?

⁸ Omurhimanya anali muguma, ali na wa kuyôbohwa nk'atamîre oku ntebe yâge.

⁹ Nyamuzinda ly'izîno lyâge, ye walemaga oburhimanya, àbulola anabukereka, àbugabanya emikolo yâge yoshi,

¹⁰ àbuhira omu ngasi ciremwa nk'oku analonzize, àbugabira abantu bamuzigira.

¹¹ Okurhînya Nyamuzinda‡ kuli kulimba kuli na kuj'irenge, buli bushagaluke eri na nsirha ya busîme.

¹² Okurhînya Nyamuzinda kushagalusa omurhima, kusîmîse omuntu amwemwerhwe, kunamuhê akalamo karhali kanyî.

¹³ Omuntu orhînya Nyamuzinda, obuzinda bwâge murhûla, olusiku lw'okufà kwâge

‡ **1:11 1, 11** Okurhînya Nyamuzinda kurhali kurhînya kwa bwôba, ntemu ya kumuyâka, ci kurhînya kwa bukenge, kula omuntu arhînya ababusi bâge, erhi nnawâbo n'obwo abazigire, bulya ahâli nkulwe, harhakulwa.

mugisho,

¹⁴ Omurhondêro gw'oburhimanya kuli kurhînya Nyamuzinda; oburhimanya bwalemirwe n'abemêzi, buli nabo kurhenga omu nda ya bannina.

¹⁵ Oburhimanya bwayûbasire ekarhî k'abantu, bwagwika eciriba c'ensiku n'amango, bwanacishwekera oku bûko bw'abantu.

¹⁶ Okurhînya Nyamuzinda bwo bushwinjiro bw'oburhimanya, bujira n'amalehe galalusà abantu.

¹⁷ Bunahire obugale omu nyumpa zâbo, n'enguli zâbo buzibumbe muhako.

¹⁸ Obushwinjiro bw'oburhimanya kuli kurhînya Nyamuzinda, kunahâne omurhûla n'amagala.

¹⁹ Nyamuzinda abwîne, abubwîne anabukereka, adubula obumanye n'obukengêre, àlengenza irenge ly'abarhimanya.

²⁰ Omuzî gw'oburhimanya, kurhînya Nyamuzinda, ebibabi byâbwo kalamo kanene.

²¹ Okurhînya Nyamuzinda kunarhenze ebyâha, omuntu ocîhangâna muli okwo, anacikûlekwo oburhê bwa Nyamuzinda.

²² Amagene g'omubî garhamuha lubanja, obuzirho bwâgo ekuzimu buhêka.

²³ Omuntu w'omurhima guruhwîre kulinda alinda amango, n'erhi gayisha gubè mwishingo.

²⁴ Arhabadukira omu binwa, n'abandi banabone oku ali wa bukengêre.

Oburhimanya n'obwimâna

²⁵ Omu cibîkiro c'oburhimanya mubà bizibu binji by'obumanye, ci omunya-byâha arhak-wirirwa obukunda-Lulema.

²⁶ K'ohubîre oburhimanya? Shimba amarhegeko, Nyamuzinda akushobôza-bwo.

²⁷ Bulya okurhînya Nyamuzinda buli burhimanya zinali nyigîrizo, eci Nyamuzinda azigira bwikubagirwa n'obutûdu.

²⁸ Orhabâga ntumwa omu biyêrekîre okurhînya Nyamuzinda, n'omu kukulikira okurhînya Nyamuzinda, orhabâga wa mirhima ihiri.

²⁹ Orhabâga ndyâlya omu masû g'igulu, on-alange akanwa kâwe.

³⁰ Orhacîhiraga enyanya, bulya warhoga, enshonyi zikugwârhe, bulya Nyamuzinda anakajalûla ebikuli emurhima, omu karhî k'endêko, akushenye oku idaho, Ntyo kumanyîkane oku orharhînya Nyamuzinda, n'oku omurhima gwâwe guyunjwîre bulyâlya§.

2

Okurhînya Nyamuzinda omu malibuko

¹ Mwâna wâmi, okacîhambira okukolera Nyamuzinda, ocîrheganye n'oku malibuko.

² Bà n'omurhima gushingânîne, obè na ntwâli, orhazigaga bakuhabula amango g'amalibuko.

³ Omusêremwo, orhamujâga kuli, ly'okuzibwa omu lusiku luzinda.

§ 1:30 1, 30 nâni nacîsêza, nacîshwêkerera n'emisi yoshi nti kuhika mpindule eci citabu, kuli kuderha oku ecitabu c'Oburhimanya câli ciyandike omu cihebraniya, hali abaderha oku babwîne ehisharhi hya kulico omu cihebraniya aha Masada, hôfi n'Enyanja y'Omuniyu.

4 Ngasi ebi akurhumire, obiyankirire, omu buzamba bwâwe, okazibirembera,

5 bulya amasholo muliro bagarhangulamwo, n'abashinganyanya omu cibêye c'obwîrhôhye barhangulirwa.

6 Langâlira Nyamuzinda, akurhabâla, jà n'obulangâlire omu njira ekubûsire.

7 Mwe murhînya Nyamuzinda, mulangâlire obwonjo bwâge, murharhengaga omu njira yâge lyo mulekihirima.

8 Mwe murhînya Nyamuzinda mumulangâlire n'oluhembo lwinyu lurharhêreke.

9 Mwe murhînya Nyamuzinda, mulangâlire aminjà gâge, mulangâlire obusîme bw'ensiku n'amango n'obwonjo bwâge.

10 Mulole amâburhwa ga mîra, mubone: Ndi mwayumvîrhe olangâlîre Nyamuzinda agalibulabula? Erhi ndi mwayumvîrhe amusêzirekwo, Nyamuzinda agalimurhiba? Erhi ndi wamulakire, abula kumuyumva?

11 Nyamuzinda arhahimwa lukogo, abâ wa bwonjo, anakûle ebyâha, acize n'amango g'amalibuko.

12 Buhanya bw'ab'emirhima myôba, n'ab'amaboko gahozire, buhanya bw'omunya-byâha w'olugendo lw'okurhebana.

13 Buhanya bw'omuntu w'omurhima mwôlo n'orhajira buyêmêre, bulyâla arhakabona câfungira.

14 Buhanya bwinyu mwe mwarhibire omurhima, kurhi mwajira amango Nyamuzinda ayishimmurhangula?

¹⁵ Abarhînya Nyamuzinda barhavuna omu kanwa kâge, njira yâge abamuzigira bakulikira.

¹⁶ Abarhînya Nyamuzinda balonza okumusîmîsa, amarhegeko* gâge lubà lûma lw'abamuzigira.

¹⁷ Abarhînya Nyamuzinda, omurhima gwâbo yêne guyôrha gulinga, banayîsh'icîrhohya omu masù gâge.

¹⁸ Rhuyâkire omu maboko ga Nyamuzinda, ahâli h'okucîkweba omu g'abantu, oku obukulu bwâge buli kwo n'obwonjo bwâge buli.

3

Sho na Nyoko

¹ Bâna bâni, munyumve, nie sho, mushimbe oku mmubwizire, mwacira.

² Nyamuzinda nk'ahà omushamuka irenge, anamuhè abâna, yenazibuhya obuhashe bw'omuzîre omu bagala.

³ Omwâna okenga îshe erhi mwenda alyuzire,

⁴ omwâna okuza nnina erhi buhirhi abîsire.

⁵ Okenga îshe, naye âbona obusîme omu bâge bâna, olusiku lw'okushenga, Nyamuzinda ayumva omusengero gwâge.

⁶ Okuza îshe, âbona akalamo k'ensiku n'ensiku, osîmîsa nnina erhi Nyamuzinda akenzire.

⁷ Ababusi bâge kw'abakolera nk'owakolera Nyakasane.

* **2:16 2, 16** Amarhegeko: omuntu ozigira Nyamuzinda arharhama acîdôsa mpu kâshimba irhegeko lirebe erhi nanga, bulya okuzigira Nyamuzinda n'okumuyumva byo biguma.

⁸ Okenge sho omu bijiro n'omu nderho zâwe, wabona oku omugisho gwâge gwakuhikako.

⁹ Obwangà bw'omushamuka kuyûbaka buyûbakira abâna bâge, enfûlago ya nnina wa muntu yôhe kushâba eshâba.

¹⁰ Sho akabîha, orhacîshingaga, bulya nt'irenge warhenza omu bubî bwa sho.

¹¹ Irengé ly'îshe wa muntu erhi ry'omuntu yêne, nnina wa muntu akashekerwa erhi omuntu yêne oshekîrwe.

¹² Mwâna wâni, rhabâla sho omu bushosi bwâge, orhamujiraga burhè amango acizîne.

¹³ Ciru obukengêre bwâge bwakazambaha, obè n'omurhima gw'olukogo, orhamugayaguzagya w'eciri musole.

¹⁴ Aminjà wâjirire sho garhakayibagirwa, garhuma wabona ciru n'obwonjo oku byâha byâwe.

¹⁵ Nyamuzinda âkukengêra olusiku lw'amalibuko, ebyâha byâwe kwo byâhirigirha kul'olubula lujonga oku izûba.

¹⁶ Kw'ali nk'ojâcîre Nyamuzinda omwâna oyîbagîre îshe, n'ôjira nnina mungo, ali mwâna wahehêrîrwe emwa Nyakasane.

Obwîrhôhye

¹⁷ Mwâna wâni, okole n'obutûdu omukolo gwâwe, wârhona kulusha omurhonyi.

¹⁸ Oku obukulu bwâwe buli, kwo n'obwîrhôhye* bwâwe bunabâge, ly'orhona emwa Nyamuzinda.

* **3:18 3, 18** Ly'arhona emwa Nyamuzinda: omukulu walonza okusîmîsa Nyamuzinda abè mwîrhôhye, amanye endalwè y'obukulu: lolà Mat 20, 26-28.

¹⁹ Abantu b'obucîbone n'abany'irenge bali banji, cikwône abîrhôhye bwo amanyîsa amahwe gâge.

²⁰ Bulya Nyamuzinda abà mukulu, ci bîrhôhye bamuharâmya.

²¹ Orhakâgicîhambira ebi orhagale, orhasingirizagya ebikulushire misî.

²² Akanwa wabwîzirwe, okasêzeko omurhima, ebiciri mahwe byôhe, orhacîrhamagya mpu wabisâgarha.

²³ Orhacîrhamagya n'ebilushire obukengêre bwâwe, ciru ebi wayigîrizibwe bikola binji oku bukengêre bw'omuntu.

²⁴ Bantu banji bahabusire n'obucîbone, okucîkunga kwâbo kwabahabula enkengêro.

Obucîbone

²⁵ Okubula emmonyi kwo na kubula obulangashane, okabula obumanye, orhacîshomagya mpu wayigîriza.

²⁶ Murhima-arhumva buhanya afâna, n'osîma entambala arhayihumba[†].

²⁷ Murhima-arhumva arhahwa burhè, n'osîma ebyâha bindi abona.

²⁸ Obuhanya bwa cibone burhabukwa, bulyâl'obubî bwamumezizemwo emizî.

²⁹ Omuntu mwenge emurhima adôkeza omugani, n'okubwîra owayumva, kw'omuntu murhi-manyà acîfinja. Okurhabâla ab'obuligo

[†] **3:26 3, 26** Kunazâze ebyâha: ojira bwinjà bundi ajirwa, omuntu ojirira owâbo aminjà Nyamuzinda orhumire, naye Nyamuzinda amubabalira, lolâ 1 Pet 4, 8.

³⁰ Amîshi ganazimye engulumira, n'okuhà ow'obuligo Kunazâze ebyâha.

³¹ Kujira-bwinjà ali mubîsi, olusiku abâ buligo, arhâbule carhabâla.

4

¹ Mwâna wâni, orhayîmaga omukenyi ehya-mubîka, orhalungumarhazagya abâli buligo.

² Orhalibuzagya omushalye, ow'obuligo orhahîraga okamulîsa n'amagala.

³ Orharhindibuzagya owarhindibusire, orhalegerezagya n'omukenyi olikuhûna.

⁴ Orhakumîraga omukenyi orhindibwîre, orhakengulaga omukenyi.

⁵ Orhakengulaga omuntu olagîrîre, omanyè irhondo orharhumaga bakusigira enfûlago.

⁶ Bulya erhi omuntu olagîrîre akakusigira enfûlago omu bulagîrîre bwâge, Nyamuzinda wamulemaga anamuyumva.

⁷ Obè musîmwa eka, okazikenga abakulu.

⁸ Orhege omukenyi okurhwiri, akakulamusa, nâwe omulamuse n'obutûdu.

⁹ Ofungire oyu badwîrhe barhindibuza, orhabâga mwôba nka watwa olubanja.

¹⁰ Obè îshe w'enfûzi, orhabâle abakana. Ntyo wâbà nka mwene Ow'Enyanya, akusîma kulusha oku nyoko akusîma.

Oburhimanya kulera bulera

¹¹ Oburhimanya bunalere abâna bâbwo*, bushîbirire ababulonza.

* **4:11 4, 11** Ababulonza: Oburhimanya budesirwe nka muntu, lolà Mig 1, 25; 8, 12; Luk 7, 35.

¹² Omuntu ozigira oburhimanya erhi buzîne azigîre, abantu babukulikira kurhenga sêzi, bayumva obusîme.

¹³ Owabuhisirekwo, ayîma omu irenge, ngasi hantu akaja, ajâne n'omugisho gwa Nyamuzinda.

¹⁴ Abakolera oburhimanya, Nyamuzinda bakolera, n'ababusîma, basîmwa naye.

¹⁵ Omuntu oyumva izù ly'oburhimanya, bwinjà atwa olubanja, omwîra wâbwo agwêrhe eciyi-mangîre.

¹⁶ Ocîkubagira oburhimanya kushobôla abushobôlako, n'iburha lyâge libuyimemwo.

¹⁷ Kulya kubà bwâmârhangimuhêka omu njira y'ebinzongonzongo, bumuyôbohye yêshi ashukume, bumulibuze, bumukome yêshi, kuhika abè wa kucîkubagirwa, yêshi akangavuke,

¹⁸ buzinda, bumugalule obwo, bumushubize omu njira ekubllsire, bumumanyîse amahwe gâbwo.

¹⁹ Omuntu akacîkenyagula, bunamurhibe, bu-muleke agende lwâge.

Hali enshonyi n'enshonyi

²⁰ Mwâna wâni, lolà eburhambi n'obundi, ocîzibuke amabî, orhacîgayaga kulya kw'obuho.

²¹ Bulya hali enshonyi ziheka omuntu omu câha, hali n'enshonyi ziri irenge n'inêma.

²² Orhabâga mukali kuli we wêne okurhalusire, oleke n'okubà nshonyi kwarhuma wacîheza.

²³ Orhamîraga akanwa kankaciza, orhafulikaga oburhimanya bwâwe.

²⁴ Bulya binwa bimanyîsa oburhimanya, n'ekanwa yo erhenga ihano.

²⁵ Orhaderhaga okurhali, ci oyumve enshonyi z'okubà muhwinja.

²⁶ Orhabâga nshonyi z'okuyêmêra ecâha câwe, orhahîraga okaheka muhûsi gw'olwîshi kwo ebikanyâli.

²⁷ Orhacîrhegega omusirhe, orhahîraga okazimbira omugale olubanja.

²⁸ Olwîre obushinganyanya kuhika okufà, nâwe Nyakasane Nyamuzinda akulwira.

²⁹ Orhabâga ntwâli omu binwa, ogalibà mwôlo na mwôba omu bijiro.

³⁰ Orhabâga nka ntale omu mwâwe ogalibii mwôba embere za bambali bâwe.

³¹ Okuboko kwâwe kurhabiduhiraga okuhâbwa, kukanazidohera okugalula.

5

Obuhirhi n'obucîbone

¹ Orhacîkubagiraga obuhirhi, orhaderhaga, erhi: «Nalamirako ebi».

² Orhayêmêraga enyifinjo n'emisî yâwe yakuhêka omu magene g'omurhima.

³ Orhaderhaga, erhi: «Ndi wampasha?», bulya Nyamuzinda arhâbule kwâkuhana.

⁴ Orhaderhaga, erhi: «Ci nabwîne najira ecâha, kurhigi nabîre?», bulya Nyamuzinda ayishivumbika gwahalâla.

⁵ Orhacîkubagiraga okubabalirwa, olinde oyûshûla ebyâha oku bindi.

⁶ Orhaderhaga, erhi: «Nyamuzinda arhahimwa bwonjo, k'arhambabalira?» bulya nêci ali wa

bwonjo, ci ye lumbikunira, n'obukunizi bwâge kurhibuka burhibukira abanya-byâha.

⁷ Orharhindiraga bwashubirira Nyakasane, orhalindaga ensiku zacikonya, bulyâla oburhè bwâge ye cirhibuka, wakabona wamagenda omu nsanya olusiku lw'obuhane.

⁸ Orhacîkubagiraga ebirugu bizimbano, birhakucize hano obuhanya buyisha.

Ogwârhe obuzibu onasimike

⁹ Orhakâgyîrûlira ngasi mpûsi, orhakulikiraga ngasi njira, (omunya-byâha w'enderhera-habiri yeki ojira ntyo).

¹⁰ osêze buzibu ebikuli emurhima, obè na kanwa kaguma.

¹¹ Obè mumvîrhiza mubidu, ci orhabâga wa kuhalabuka omu kushuza.

¹² Akabà omanyire eci washuza, oshuze owinyu, ci âkaba nanga, obumbe akanwa.

¹³ Ekanwa erhenga obukuze, erhenge n'enshonyi, n'olulimi lunayîse nnalwo.

¹⁴ Oleke okujà kwaderha abandi, orhabâga murhimbuzi wa kalimi, bulya oku enshonyi zigwârha omushambo, kwo n'obuhane bugwârha endyâlya.

¹⁵ Omu hinene n'omu hinyi ocîlange oku byâha, orahindikaga mushombanyi n'obwo wali mwîra.

6

¹ Bulya okuderhwa kubî n'olubaga lwoshi, ziri nshonyi bwenêne, kw'ali ntyo omunya-byâha w'enderha-kubirhi.

² Orhacîrekêreraga ebwa murhima gw'amagene, gwakanakuyâgaza nka mpanzi nkali,

³ erhi gukuyône, gukunînibuze gurhakusigire ehishulo, obone wamacibêra karhî-kumu.

⁴ Murhima guli magene, lushilmyo oku muntu, gunarhume abashombanyi bâwe bakushekera.

Obwîra

⁵ Akanwa kinjà kanalêrhere omuntu bîra banji, oluderho lw'obutûdu lunarhume omuntu ashuz-ibwa bwinjà.

⁶ Okômere bantu banji, ci nka muhanûzi walonza, orhôle muguma omu cihumbi.

⁷ Nka walonza omwîra, orhangimurhangula, orhayirukiraga wâmubwîra amahwe gâwe.

⁸ Bulya omwîra w'ebijingo, anakurhibemwo sêzi ehibanja hikujakwo.

⁹ Mwîra-ngwêrhe anahinduke mushombanyi-ngwêrhe, akubere enda, enshonyi zikugwârhe.

¹⁰ Mwîra-ngwêrhe, analire oku mêza gâwe, hano ohanyagala, akuyâke.

¹¹ Amango ogwêrhe, we ye aha mwâwe erhi aha mwâge,

¹² lindag'okene, obè mubisha omu babisha, akuyâke wakanamulola omu masù.

¹³ Ocîzibuke abashombanyi bâwe, ci omanyen'abîra bâwe.

¹⁴ Burhabâle bunene, omwîra nkana, okumubona kuli kuhirhira.

¹⁵ Omwîra nkana arhagulwa, ntâye wankabona ebi amugula.

¹⁶ Mavurha ga buzîne, omwîra mwinjà, abarhînya Nyamuzinda bône bamubona.

17 Omuntu orhînya Nyamuzinda, alonza abîra binjà, bulya oku omuntu ali kw'anayinjibana.

Okuyiga oburhimanya

18 Mwâna wâni, kurhenga eburhò bwâwe, osîme okucîyigîriza, kuhika obè wa mvi, wabona oburhimanya.

19 Kul'omuhinzi n'omurhwêzi banajira, nâwe oshîbirire oburhimanya, olingûze oku bwayêra, warhama nsiku nsungunu z'okuhinga, ci amango g'okusârûla, wâyumva osîmire.

20 Kurhamya barhamya abahwinja, ecingolon-golo cirhabukwirirwa.

21 Kuzidoha buzidohera nk'ibuye lizirho, arhi-mangibukabulira.

22 Bulya nêci ihano likwânîne izîno lyâlyo, lirhabona ngasi ye.

23 Yumva, mwâna wâni, enkengêro zâni, orha-lahiraga ihano lyâni,

24 Oyêmêre emigozi y'oburhimanya ekushwêke amagulu, n'empogo yabwo ekuje omu igosi.

25 Oburhege ecirhugo buzidoherewo, orhacîdirhibulaga mpu bwakushwêka.

26 Obujè hôfi n'omurhima gwoshi, ojà omu njira yabwo n'emisî yoshi.

27 Okulikire amashando gâbwo, obulongereze, wâbona oku bwacimanyîsa, orhacihulikaga hano obuhikakwo.

28 Bulya aha buzinda wâburhamukiramwo, gubè mwishingo gwâwe.

29 Eyâli migozi eshube mpenzi, n'ezâli mpogo gabè magerha ga mulimbo.

³⁰ Ogwali muzigo gw'obujà gubè mwambalo gw'irenge, eyàli migozi ya kushweka zibè nnigi za mulimbo.

³¹ Okubundi oburhimanya obuyambale nka mwambalo gwa lusiku lukulu, ohwinje bwinjà, obuyambale buny'ishungwè ly'ebwâmi.

³² Mwâna wâni, erhi wankalonza wanacîyîgîriza, n'obutûdu bwâwe bwakuhisa oku bukengêre.

³³ Wâyiga akabà osîma okuyumvîrhiza, akabà oyishirhega amarhwîri, wâbà murhimanya.

³⁴ Osîme okujà ah'abashosi bali, n'okabona omurhimanya, omukomekwo obwîra.

³⁵ Oyumvîrhize ngasi kanwa karhengako Nyamuzinda, emigani mizibu erhakufumaga.

³⁶ Mang'okabona omuntu murhimanya, onala mukire aha burhambi bwâge, amagulu gâwe gamutwire ec'olusò.

³⁷ Amarhegeko ga Nyamuzinda okazi-gagerêreza, okazigashîbirira bwaca bwayira. Ye wakuzibuhya omurhima, n'oburhimanya odwîrhe wacîfinja wâbushobôla.

7

Amahano ga ngasi lubero

¹ Oleke okujira amabî, n'amabî garhakuyâlule;

² oyâke obulyâlya, n'obulyâlya bwâkuyâka.

³ Mwâna wâni, oleke okurhwêra omu mpinga y'obulyâlya, ly'olek'isârûla akal'ibala.

⁴ Orhasengeraga Nyamuzinda entebe ya burhanzi, orhahûnaga na mwâmi ecikono c'irenge.

⁵ Orhacîkungaga mushinganyanya embere za Nyamuzinda, n'embere za mwâmi orhahimhaga amarhimanya.

⁶ Mwâna wâni, orhahambiraga omukolo gw'obucîranuzi akabà orhankahashimanyula obulyâlya, bulya omugale anakuhira olunda lwâge, obone wamabà ndyâlya nâwe.

⁷ Orhacîshûbulaga omu ndêko y'olugo, orhabâga wa busha embere z'olubaga.

⁸ Orhayêmêraga bakukulula kabiri mpu ojire amabî, bulya n'eliguma orhalifume.

⁹ Orhaderhaga, erhi: «Ka Nyamuzinda arhâlola entûlo zâni, erhi k'arhâziyankirire hano nzirhûla emund'ali».

¹⁰ Nka washenga oleke okucîdirhibula, orhalek-aga n'okuhâna entûlo y'omukenyi.

¹¹ Oleke okushekera omuntu ohanyagîre, bulya hali amango ôwamuhebagakwo* obwo buhanya ankacimuzûsa.

¹² Orhakazâgisingira mwene winyu obunywesi, n'omwîra wâwe kwo n'okwo.

¹³ Omanyè okunywerha, bulya ntà minjà garhengamwo.

¹⁴ Orhabâga muvôle omu ndêko y'abashosi, oleke n'orhunwa rhunji-rhunji omu masâla.

¹⁵ Orhayâkaga emikolo mizibu, ciru n'omukolo gw'enfuka, bulya Ow'Enyanya ye wagujiraga.

¹⁶ Orhacîhiraga oku lukere lw'abanya-byâha, omanyè oku obukunizi burhâlegame

¹⁷ Obè mwîrhohye bwenêne, bulya omuliro n'emivunyu bwo buhane bw'enkola-maligo.

* **7:11 7, 11** Owamuhebagakwo: hali amango Nyamuzinda arhangula omuntu n'amalibuko, lolà Ayubu.

18 Omanyè omwîra wankamugera ebirugu, nîsi erhi mwene winyu omugere amasholo g'e Yofiri.

19 Omukazi nkana na murhimanya, orhahîra okamushomba, obwinjà bwâge bulushire amasholo cicîro.

20 Oleke okurhindibuza omujà okozire bwinjà, nîsi erhi mwambali wâwe ocîhanganyire.

21 Ozigire omujà† w'obukengêre nk'oku ocîzigira wêne, orhabulaga bwacîmwirikira.

Abâna

22 K'ojira amasò‡? Ogashibirire; akabà galimwo obunguke, ogalange bwinjà.

23 K'ojira abâna? Obalere bwinjà, obagombye kurheng'eburhò bwâbo.

24 K'ojira abanyere? Obashîbirire omubiri bwinjà, ci kwône obayêreke obusù bukali.

25 Oyâluse mwâli wâwe, kuli kwinjà bwenêne, ci omuhè omulume mwinjà.

26 Ka mukazi nkana ojira? Omanyè wankamuhulusa, n'akabà oyu ogwêrhe arhali ye, orhacîkubagiraga-ye.

Ababusi

27 Okenge sho n'omurhima gwoshi, n'amalibuko nyoko§ abwîne orhahîra okagayîbagira.

† 7:21 7, 21 Obuhuru bwâge: omujà ocîkenzire akwânine alolwe nk'abandi bantu, ahabwe okubà ntagengwa kwâge nk'akola amanyire obuhuru co cici. Lolà Filemoni. ‡ 7:22 7, 22 Amasò: masô ga bintu, nkâfu, bihuzi... § 7:27 7, 27 Nyoko àbwîne: okenge sho na nyoko, liri irhegeko lya Nyamuzinda, lolà Murh 20, 12... okukengêra amalibuko nyoko abwîne we rhumire kurhume kandi wamukenga kulusha.

28 Gerêreza oku bo bakuburhaga: mbwîraga bici wabagalulire oku minjà bàkujîre?

Abadâhwa

29 Orhînye Nyamuzinda n'omûka gwâwe gwoshi, okenge n'abadâhwa bâge*.

30 Owakulemaga omuzigire n'emisî yâwe yoshi, n'abarhumisi bâge orhabahabaga.

31 Orhînye Nyamuzinda, okenge n'omudâhwa, omuhè omwanya gwâge bamutwîrîre: omwâka muhyâhya, enterekêro y'okucîyunjuza, entûlo y'oluziha, enterekêro y'okushukûlwa, n'ebirhanzi n'ebitagatîfu.

Abakenyi n'abahanyagîre

32 Olambûle enfune, ohè omukenyi, ly'obona omugisho mwimâna.

33 Ohè ngasi oyîsa omûka, ciru n'abafîre nabo orhabayîbagiraga†.

34 Orhayâkag'abadwîrhe balaka, ofè mungo gw'abalaka.

35 Orhayôbohaga okushîbirira abalwâla, okwo kwarhuma nâwe wâsîmwa.

36 Omu bijiro byâwe byoshi, kengêra obuzinda bwâwe, na ntyo wayâka ebyâha.

8

Okucîrhonda n'okugerêreza

* 7:29 7, 29 omûka: iroho, buzîne: abadâhwa bâge: omudâhwa akwânîne olukengwa bulya ali murhumisi wa Nnâmahanga, lolà «omuganda akengerwa nnawâbo». † 7:33 7, 33 Okukuza abafîre: abafîre bacikwânîne okukengwa bulya bali muli Nyamuzinda, lolà Tob 1, 17; 12, 12.

¹ Orhalwîsagya omukulu, bulya akanaku-lagîriza.

² Orhalwâga mwe n'omugale, bulya ankakuhima kuhonga: omanyè oku amasholo gahezize banji, galembya ciru n'omurhima gw'abâmi.

³ Orhajâga kadali mwe na kadegende, kuli kuhira enshâli oku cîko.

⁴ Orhajiraga obuzâla mwe n'omuntu walezirwe kubî, bulya yêhe anajâcira na bashakulûza b'omuntu.

⁵ Orhakalihiraga omunya-byâha ocîyunjuzize, kengêra oku rhweshi rhwabîhire.

⁶ Orhagayaguzagya omushosi, bulya nîrhu rhwankacishosihala.

⁷ Orhacîshingiraga okufà kw'owundi, kengêra oku olufù luli lwîrhu rhweshi.

Okw'abakulûkulu

⁸ Orhagayaguzagya akanwa k'abakulûkulu, kanji-kanji ogaluke omu binwa byâbo, bulya bo bakuyigîriza oyîgîrire, omanyè n'obulenga abantu bashigamo.

⁹ Orhakengulaga ebinwa by'abashosi, bulya bo barhanziriyîgira oku babusi bâbo, bo wâyîgirakwo okucîrhonda, n'obulenga bw'okushuza nka mugula.

Okucîrhonda

¹⁰ Orhakolêzagya enshâli z'omunya-byâha, bulya engulumira y'omuliro gwâge yakuyôca.

¹¹ Omanyè obukali bw'owundi muntu bwakakuhabîsa, gwakanabà murhego gwarhuma walogorha.

¹² Orhahâga omuntu okulenzire misî akantu mpu wamuhoza, n'okamuhoza oderhe oku wanahezirwe. 7. 36: Wayâka ebyâha: oyôrhe oli mwinjâ ngasi lusiku ly'ôbâ n'iragi ly'okuhâ mwinjâ olusiku luzinda.

¹³ Orhayîmangiraga owâlya omwenda gukulenzire buli, okamuyîmangira onacîrheganyagye n'okulyûla.

¹⁴ Orhajâga lubanja mwe n'omucîranuzi, bulya hano balutwa, ye baluhâ.

¹⁵ Orhabalamaga mwe n'ecishungu, bulya akuhêka olunda orhîshi: okw'ali kw'anagenda, arhabwîrwa: isirhe lyâge lyânakuyîrhira omu mpinga mwe naye.

¹⁶ Orhajâga kadali mwe n'omuntu okunira duba, orhanageraga mwe naye aharhabâ nyumpa, bulya akômerîre okubulaga omukô.

¹⁷ Ihwe lyâwe orhalibwîraga encinganyi, bulyâla cirhakamanyibîka ihwe lyâwe.

¹⁸ Ecijiro c'okuyôrha ciri mahwe-mahwe, orhacikolaga embere z'ow'embuga, bulyâla orhamanyiri bici akakusingira.

¹⁹ Orhabohôleraga ngasi yêshi omurhima gwâwe, orhacîkebagwa n'iduba mpu akola wâwe.

9

Abakazi

¹ Orhayâgalagwa na mukâwe, orhamuhâga enkengêro z'okukujirira kubî.

² Orhacîhânaga emw'omukazi, wakanabona yekola okukulîre.

3 Orhashimbaga omukazi w'ecishungu, wakanagwa omu mirhego yâge*.

4 Orhakômeraga omukazi mwîmbiza, wakanagwârhwâ omu minge gâge.

5 Orhasingirizagya omunyere, wankahanirwa haguma naye.

6 Orhacîhiraga omu nfune z'embaraga, yakanakuyûsa ebirugu.

7 Orhasingirizagya hoshi-hoshi omu lugo, orhakômeraga n'enjira zâhâmbire.

8 Omuhya mwînjà, orhahîra okamukonolera amasû, orhanahîraga okasingiriza mukà bêne. Banji barhebirwe n'iranga ly'omukazi, amagene gâbo gayâka nka muliro.

9 Oleke amazâla haguma n'omukazi ogwêrhe omu mwâge, omurhima gwâwe gwankanahya n'obwinjà bwâge, obone amagene gamakuhira ecîko.

Oku omuntu ayôrha omu bandi

10 Orhalekaga omwîra wa mîra, omuhyâhya arhamulushe. Omwîra muhyâhya, mavu ga cibabe, linda gahole ly'oganywa bwinjà.

11 Orhayâgalagwa n'okubêrwa kw'omubî, orhamanyiri obuzinda bwâge.

12 Orhakungaga okubêrwa kw'ababî, kengêra oku barhabule bwahanirwa hano igulu.

13 Oyâkire ogwêrhe obuhashe bw'oukuyirha abantu kulî, ntyo ecôbâ c'olufû cakurhengamwo. N'erhi wankamuyêgêra, omulâbe bwinjà,

* 9:3 9, 3 9, 3: Emirhego yâge: lolà Mig 7, 6-27; 23, 27; 29, 3.

omanye akurhenzamwo omûka. Omanyè bwinjà oku emirhego ekuzonzire, n'oku elugerêro oli.

¹⁴ Okômerane mwe n'omulungu wawe nk'oku onahashire, onakazidôsa abagula ihano.

¹⁵ Olonze okukâshambâla mweshi n'abantu nkana, n'enshambâlo yawe eyêrekere irhegeko ly'Ow'Enyanya.

¹⁶ Abashinganyanya babè bo bîra mulîra haguma, orhanalimbiraga okurhali kurhînya Nyamuzinda.

¹⁷ Bushanja bwa mulenga bukengwa, yêhe muntu okulîre olubaga akwânîne abè mulenga omu binwa.

¹⁸ Kishiderha kuyôbohwa ayôbohwa eka, na kadegende arhabonwakwo.

10

Abarhegesi

¹ Omurhegesi murhimanya kulanga alanga ecihugo omu njira nyinjà, n'obukulu bw'omurhimanya bunarhinde bwinjà.

² Oku mwâmi ayîmire, kw'anashîgwa, n'oku omurhambo ali, kwo n'abantu bâge banahimba.

³ Mwâmi muhwinja, buhanya oku bambali, bukengêre bwa barhegesi buyinamula ecihugo.

⁴ Nyamuzinda ye nn'oburhegesi bw'igulu, amango abwîne go anagoshôla omurhegesi okwânîne.

⁵ Okubêrwa kw'omuntu emwa Nyamuzinda kurhenga, ye hà abajira amarhegeko irenge.

Okulwîsa obucîbone

⁶ Oleke okubîkira owinyu akarhinda ciru ank-abîha, oleke okuhingira omujina.

⁷ Obucîbone bugayîsa Nyamuzinda n'omuntu, bombi kandi barhabona oku bulyâlya.

⁸ Ecihugo cinalye ecâbo oburhegesi, obulyâlya, okuniga n'ensaranga birhumire.

⁹ Cirhuma obudaka n'oluvù bicîbona, n'obwo oku acizîne erhi n'obulà mîra bwabayaga?

¹⁰ Endwâla y'omujânyi erhumva bufumu, mwâmi ene, irhondo erhi afîre.

¹¹ Owafîre gukola munyama gwa bigûku, nsimba na mivunyu.

¹² Okuleka Nyamuzinda, n'okurhenzako Lulema omurhima, yo ntangiriro y'obucîbone.

¹³ Omurhondêro gw'obucîbone co câha. Bulyâla ecâha lyo igwârhiro ly'obucîbone, n'omwîra waco buhanya alêrha eka. Co carhumire Nyamuzinda amuhà obuhane budârhi, kuhika aha buzinda.

¹⁴ Nyamuzinda arhenzize abagale oku ntebe, ahebakwo ahatûdu.

¹⁵ Nyamuzinda àkûzire abacîbonyi, n'aha mwâbo ahiraho abîrhôhye.

¹⁶ Nyamuzinda ashâbire ebihugo by'amashanja, abishâba kuhika oku ciriba cîri omu idaho.

¹⁷ Hali n'amango abimanywîre, abishâba lwoshi, abizâza omu igulu birekikengêrwa.

¹⁸ Obucîbone burhali bulume, n'obukunizi bw'okuyîrha burhali bw'oku bûko bw'omukazi.

Abantu bakwânîne olukengwa

¹⁹ Bûko buhi bukwânîne olukengwa? Bûko bw'omuntu. Bûko buhi bukwâninc olukengwa? Bûko bw'abarhînya Nyamuzinda. Bûko buhi

bukwânîne okugaywa? Bûko bw'omuntu. Bûko buhi bukwânîne okugaywa? Bûko bw'abavuna irhegeko.

²⁰ Omurhegesi anakengwe na bene wâbo, n'abarhînya Nyamuzinda banakuzibwe naye.

²¹ Okurhînya Nyakasane gw'omurhondêro gw'okuzihwa; obucîbone n'obuzibu bw'omurhima gw'omurhondêro gw'okugayaguzibwa.

²² Omugale, omurhonyi, nîsi erhi omukenyi, alimbîre okurhînya Nyamuzinda.

²³ Kurhakhwânîni okugayaguza omukenyi w'obukengêre, kurhashigânîni kandi okuhà enkola-maligo okukengwa.

²⁴ Omurhegesi, omucîranuzi bali bakulu, kukwânîne okubakenga, ci ntà mukulu olushire omuntu orhînya Nyamuzinda.

²⁵ Omujà murhimanya anashigwe n'abalengerîre, n'omuntu wayigîrizibwe bwinjà arhacîduduma.

Obwîrhôhye n'okuli

²⁶ Omanyè wakacîbona bwenge nka oli omu mukolo, omanyè wakacîkunga n'obwo oli omu bulagîrire.

²⁷ Omuntu wâkola, abè mugale ye mukulu, aha muntu ogenda ocîkunga n'obwo ntyo alâla.

²⁸ Mwâna wâni, ocîkunge n'olugero, olole oli wa lugero lunganaci.

²⁹ Omuntu ocîbîhire yêne, ndi wakamunywêra emizimu? Nîsi ndi wankakenga ocîgayire yêne?

³⁰ Omukenyi akengerwa murhima gwâge, n'omugale bamukengêre ebirugu byâge.

³¹ Mukenge omu bukenyi, hano agâla lyôhe kurhi? Mugaywa omu bugale, lyôhe hano akena kurhi?

11

Embuga: galangala erhi na malunde

¹ Omukenyi nk'ali murhimanya, irhwe ayînamula, n'ekarhî k'abakulu abwârhalâ.

² Orhakungiraga omuntu mubî obulî, orhanagayiraga omuntu amagala manyi.

³ Olujuci lubà lunyi omu bibalala ci ebi lujira birhahimwa bununu.

⁴ Orhalimbiraga emyambalo yâwe, orhacîbonaga bamâkukûnga: bulya emikolo ya Nyamuzinda erhahimwa bwinjà, ci kwône eri mifulike omu masû g'abantu.

⁵ Kanji abâmi barhenzibwe oku ntebe, n'ecigolo cayambala ishungwè lyâbo.

⁶ Kanji baciri-misî bayandazîbwe burhaba, na bannahano bakulu bashuba bashizi.

Okugerêreza n'okuyisha bunyi-bunyi

⁷ Orhaganyagya embere orhangule bwinjà, gerêreza burhanzi, obuliganya.

⁸ Orhashuzagya orhanaciyumva, orhatwîraga owinyu omu binwa.

⁹ Orhakalihiraga olubanja lurhakuyêrekîri. orhajâga omu ntambala y'abanya-byâha.

¹⁰ Mwâna wâni, oleke okuhambalikanya emanja, zikalugirira orhazifume, ciru wankalibirha, orhashegûke, n'okuyâka kurhakufumye.

¹¹ Abacîkanangula ho bali: barhame, balibirhe, ci oku balibisire, kwo n'emunda bajà yabayâka.

Okulangâlira Nyamuzinda

¹² Hali abazamba bahûna oburhabâle: bak-enyi ba birugu ci bakenyi bagale, Nyamuzinda kurhonya abarhonya, anabayînamule omu buligo bwâbo.

¹³ Nyamuzinda anarhume bashubiyînamula amalanga, abandi hasômerwe obwo.

¹⁴ Aminjà n'amabî, akalamo n'olufù, obukenyi n'obugale byoshi emwa Nyamuzinda birhenga.

¹⁵ Obushinganyanya. obwenge n'okumanya irhegeko rhubihâbwa na Nyakasane, obuzigire n'ebijiro binjà byoshi emwâge birhenga,

¹⁶ isirhe n'obumînya byalemeragwa abanya-byâha, banyankola-maligo, obuhanya buli bwâbo.

¹⁷ Enshôkano za Nyamuzinda zishobôlwa n'abamukunda, n'oburhonyi bwâge bubalusize ensiku zoshi.

¹⁸ Hali abantu bagala erhi kubîkirira okujinika kurhumire, lolaga oluhembo lwâbo*:

¹⁹ Olusiku baderha, erhi: «Nakarhamukaga, birhali binyi ebi, nâlamira aha», barhamanyiri nsiku inga zisigîre: bâbisiga, bafè, abandi babirye.

²⁰ Mwâna wâni, ocîsêgereze oku mukolo gwâwe, okazigushîbirira, olinde oshosihaliramwo.

²¹ Orhayâgalagwa n'emikolo y'omunya-byâha, ocîkubagire Nyamuzinda, osêre oku mukolo gwâwe. Bulya kuli kulembu emwa Nyamuzinda, okugaza omukenyi bunobuno, mwa kano kanya.

* **11:18 11, 18** Oluhembo lwâbo: en'igulu emwa mugulûza, ntà kucîbona, lolà Ayu 27, 16... Luk 12, 16.

²² Omugisho gwa Nyamuzinda lwo luhembo lw'omuntu omurhînya, kano kanya, omugisho gwa Nyamuzinda gwamanajako obwâso.

²³ Orhaderhaga, erhi: «Bici ndagirirekwo? Kurhenga ene, ebyâni biri binganaci bulya?»

²⁴ Orhaderhaga, erhi: «Ka ntakola mugale, kurhi nacibà?»

²⁵ Olusiku lw'iragi omuntu arhakengêra amalibuko, n'olusiku lw'obuhanya, omuntu anayibagire iragi.

²⁶ Kwo kuderha oku, emwa Nyamuzinda, kuli kulembu, olusiku lw'okufà, anahembe ngasi muntu nk'oku ebijiro byâge binali.

²⁷ Hisanzi hitya hya malibuko hinayibagize obwîgusi, n'omu kanya kazinda k'omuntu mwo emikolo yâge ebonekera.

²⁸ Orhakungaga iragi ly'owundi anacizîne, bulya omuntu amanyirwa aha buzinda bwâge†.

Okucîlanga oku mubî

²⁹ Enyumpa yâwe erhabâga ishubûkiro lya ngasi yêshi, bulya amenge g'omubî gali manji.

³⁰ Kula bagwârha enkwâle, bayihira omu irhonga, kwo guli omurhima gw'omucîbonyi, ye mujishamba walinda oku wafà.

³¹ Omunywesi anahindule chinja hihi, n'ehinja hirhabula ishembo emund'ali.

³² Isasi ly'omuliro linayâse ecibêye, omubî anacîbundike àkol'alingihuma omukò.

† 11:28 11, 28 buzinda bwâge: okufà bwinjà ly'iragi, ofè oli murhonyi emwa Nyamuzinda; ah'obugale bwankakurhanga, bwankakuzinda.

³³ Omanyè omubî bulya ye kabindi-afunikira-obubî, omanyè akuhirakwo akafinjo.

³⁴ Ow'embuga omuhire aha mwâwe, kuyôkêra ohayôkîre, wabona oku akukoza oku ba-ahamwâwe.

12

Aminja

¹ Okajira aminjà, omanyè na ndi ogajirire, galeke okuhera busha.

² Aminjà. ogajirire omuntu orhînya Nyamuzinda, bulya akugalulirago, yêne erhi Nyamuzinda.

³ Orhajiriraga entagoyôla omu bubî aminja, n'omuntu orhakwîrîrwa okujira ehy'obuzigire.

⁴ Ohè omuntu ozigira Nyamuzinda, oleke enkola-maligo, orhayirhabâlaga.

⁵ Aminja ogajirire omwîrhohye, oleke cîbone ojacira Nyamuzinda. Omuyîme ciru ebi alya, orhamuhâga, ankanakulenga misî; bulya omunkwa gwâge mabî kabiri, oku minjà goshi wamujirîre.

⁶ Ciru Nyamuzinda naye arhabona oku banya-byâha, ababî kuhana abahana.

⁷ Ohè omuntu mwinjà, oleke omubî.

Abîra n'abarhali bo

⁸ Amango oli mugale, kuli kuzibu okumanya omwîra w'okuli, ci linda okene, omushombanyi arhacîfulike.

⁹ Amango omuntu ali omu iragi, abashombanyi bâge banadikîrîre, hano ajâkwo obuhanya, ciru n'omwîra anamuyâke.

¹⁰ Orhacîkubagiraga omushombanyi, kul'ecûma cijâkwo engisha, kwo n'obubî bwâge buli,

¹¹ Ciru akacirhohya akanayisha abunda-bunda, omanyè orhacîkubagiragaye. Omuyôrhekwo kula bakombêza ecilolero, kengêra oku engisha zâge zirhayimangirhenge.

¹² Orhamuhiraga hofi nâwe, bulya anakurhenzaho, ahaje. Orhamubwâr hazagya ekulyo kwâwe, bulya anakunyaga entebe, obone buzinda ly'okola wayumva ebinwa byâni, ocîyunjuze obwo, aka kanwa okakengêre.

¹³ Mbwîra ndi wakabêra omugwâsi w'enjoka lukogo nka yamamuluma, erhi ndi wankalubêra abajà balwîsa ebiryanyi?

¹⁴ Kwo biri ntyo oku muntu oyinjibana omubî, n'oshangîra obubî bwâge.

¹⁵ Amango ociyimanzire buzibu, arhankacîyerekana, oleke obè nka warherera obone oku akujira.

¹⁶ Omumînya anajire ebinwa by'olubohôlolo, ci emurhima gwâge bulyo bwa kukukwêba omu nyenga adwîrhe alonza. Omubisha anarhoze emirenge, ci amango ahashire, arhashukira.

¹⁷ Amango olikwo obuhanya, onamubone ye murhanzi, omanyè mpu kurhabâla ali, n'obwo kuholêreza.

¹⁸ Anadunde irhwe, akome na kagasha, ci arhahundûla binwa, n'obusû bwâge nzinzibalè.

13

Okujà haguma n'abinyu

¹ Omuntu akahuma oku bulembo, bunamunânîrekwo, n'okômera omucîbonyi anamushushe.

² Orhabarhulaga omuzigo orhagale, orhay-injibanaga omuzibu n'omugale kulusha we. Cici cankarhuma wahira enyungu y'ibumba haguma n'ey'ecûma? N'obwo erhi zankahukulana, ey'ibumba yanabereka?

³ Omugale anabè amanyagana abulinâmbirana, omukenyi ananyagwe ehyâge, abulihisengera.

⁴ Omugale amango omukwânîne anakukolêse. n'amango wamanyihya obushiru anakujandike,

⁵ amango ocigwêrhe ehyâwe, buciri bwîra, ci erhi analinzire, buzira nshonyi, mpu akunyage-hyo.

⁶ Amango alagîrîre oku burhabâle bwâwe, anakurhonye, akuyêreke amasheka, olangâlîre, akubwîre ebinwa binjà, mpu: «bici olagîrîrekwo?»

⁷ Kurhâhanga arhakubonêsa nshonyi hano akol'agaba, ciru anakunyage kabiri-kasharhu, na buzinda akuhè ebinioko. Hano akulangira, akuyâke, adunde irhwe acîzongere.

⁸ Omanyè orharhebagwa, balekikubonêsa nshonyi erhi buhwinja bwâwe burhuma.

⁹ Okabona omugale akuhamagala, onabè nk'orhumvîrhi, wabona oku akuyimbîrira.

¹⁰ Orhacîhunika bulya banakugalula nyuma, kandi orhabêraga kuli bwenêne bulya banakuyîbagira.

¹¹ Orhakômeraga omugale, omanyè ebinwa byâge binji-binji. Orhayêmêraga ebinwa byâge binji-binji byo biri bya murhego, oku ali mpu ashagalusire, n'obwo alikwo akuyenja.

12 Omanyè omurhunzi w'ebinwa, arhakushurhîsa, akushwêkêse.

13 Omanyè-omanyè, bulya obuhanya bukulu-size omu njira.

14 Erhi wankayumva okwo amango ol'îrò, onazûke; omu kalamo kâwe koshi, ozigire Nyakasane onamuyâkûze akuciza.

Omugale n'omukenyi

15 Ngasi cintu cizîne coshi cisîma ecâbo, na ngasi muntu kwo n'okwo.

16 Ensimba erhahambarha erhali ya bûko bwâyo, n'omuntu naye wâbo muntu ayinjibana.

17 K'onabwîne oku eciryanyi cakayumvanya n'omwâna-buzi? Omuntu mubî n'orhînya Nyamuzinda, nabo kwo na kuguma.

18 K'onabwîne oku omurhûla gwankabà ekarhî ka mpunga n'akabwa? Kwo na kuguma ntà murhûla ekarhî k'omugale n'omukenyi.

19 Ensimba nto byo biryo by'entale emuzirhu, ntyo, abakenyi yo minyama y'abagale.

20 Emw'omucîbonyi obwîrhôhye kuli kushûbuka, ntyo, omugale naye arhabona oku mukenyi.

21 Omugale abè nk'asârhala kwône, abîra hâge banamugwârhîrire, ow'obuligo akahirima, ciru n'abîra bâge banamusige.

22 Omugale akasarhala, banamugwârhîrire banji, akaderha ebirhali byo, banakongôrheze. Ow'obuligo akasârhala, banamulongôze, na ciru akaderha ebinwa binjà, barhabihiramwo izù.

23 Omugale akabumbula akanwa, boshi banahwekêre, n'akanwa kâge kamanyikane hoshi-hoshi. Omukenyi akabumbula akanwa, ba-

naderhe, mpu: «hya ngahi ehi?». Akasârhala banamususunike oku idaho.

²⁴ Obugale buli bwinjà nka burhalikwo câha, omu iderha ly'enkola-maligo obukenyi buli bubî.

²⁵ Murhima guhà omuntu iranga, gulijire linjà erhi libî.

²⁶ Omurhima mwinjà bwo na busù bwinjà, okusinga emigani gubà mukolo muzibu.

14

Iragi ly'okuli

¹ Iragi ly'omuntu erhasâgijira ecâha omu nderho, n'orhayumva omurhima gw'ebyâha byâge gwamulya.

² Iragi lyâge omuntu orhacîtumuzizi cici, omuntu orharhiba murhima.

Okuyâgalwa n'obujinisi

³ Obugale burhakwânana nshâhu, n'oku muntu w'amagene, ebirugu binji birigi bya cici?

⁴ Ohaka n'ishali lyamuyîrha, bandi ahakira, ebyâge byalîbwa n'abandi.

⁵ Owacîyîrha yêne, ndi akaciza? Owayôboha ciru okuhuma oku byâge.

⁶ Ntâ mwîsi mubî kulusha ocîyîrha yêne, lwo luhembo lw'okumînya kwâge.

⁷ Okujira aminjà kwâge kunabè nka kuhugwa, buzinda anayêrekane obumînya bwâge.

⁸ Ali mumînya omuntu w'amasù g'oluhubo, kukengula akengula n'okugayaguza abandi.

⁹ Omuyâgalwa arhasîma ehi agwêrhe, amagene kuyumya gayumya omurhima.

10 Omujinisi arhalika bulye, n'amêza gâge cizombo.

11 Mwâna wâni, nk'ogwêrhe onalye, orhûle na Nyamuzinda entûlo ahûnyire.

12 Orhayîbagiraga oku olufû omu njira luli, n'oku omulâli gw'ab'ekuzimu ntâye osâgikubwirago.

13 Ojirire abîra bâwe aminjà oku orhacifa, ohâne nk'oku onahashire.

14 Orhalahiraga iragi lya buno, orhanenaga ehinja omurhima gucifinjire.

15 Kâli obugale bwâwe bandi wâbusigire? N'ebirugu byâwe kâli iragi lyâbigaba?

16 Ohûne, onahâbwe. osîme, arhali ekuzimu yo balongeza obusîme.

17 Ngasi mubiri kwo kukoya nka bwikunjè, okufâ liri irhegeko ly'ensiku n'amango.

18 Kul'obona orhwâsi rhw'omurhi gujagalîre, rhurhaliholoka rhurhalishoga, kwo n'amâburhwa g'omubiri n'omukò gali, oku baguma bafâ abandi bâburhwa.

19 Ngasi bushanja bukoya kuhwa bunahwa, na nnabwo bombi bagendanwa.

Iragi ly'omuntu murhimanya

20 Iragi lyâge omuntu okengêra oburhimanya, n'orhimanya n'obukengêre bwâge,

21 agerêreze emurhima enjira z'oburhimanya, anakulikire amahwe gâbwo.

22 Kw'abushimba nka muhivi, oku njira yabwo alingûkiza;

23 anajè ah'idirisha lyabwo, atamale aha lusò lwâbwo;

24 acumbike eburhambi bwâbwo, agwîke omulindizo omu cogo câbwo;

25 ayûbake eburhambi bwâbwo, abwâr hale omu kahwenyenye k'omurhûla.

26 Abuyâbuze abâna bâge, naye yêne ayâkire omu mashami gâbwo.

27 Omu cihôho câbwo mwo akaziyâkira idûrhu, na ntyo ajê omu irenge lyâbwo.

15

1 Kw'ajira ntyo omuntu orhînya Nyamuzinda; ôyankirira irhegeko burhimanya ashobôla.

2 Kwo bumuyankirira nka kula nnina wa muntu amuyankirira, bumuyankirire nka muhya wayankirira ibà;

3 bumulîse akalyo k'obwîrhonzi, bumunywese amîshi g'oburhimanya;

4 abuyegemere, arhanacidundagane, abusêrekwo, arhanacibulabule.

5 Bumulengereze enyanya ly'abâbo, omu karhî k'endêko, bumubumbûle akanwa.

6 Ayumve omurhûla anabone ecimanè c'obusîme, ahabwe irenge ly'ensiku n'amango.

7 Abasirhe ntà mango babuhikekwo, n'abanya-byâha barhakabubona.

8 Oburhimanya burhabonanako n'obucîbone, n'abanywesi barhabukwirirwa.

9 Obukuze burhaba omu kanwa k'omubî, bulya Nyamuzinda arhamuhiribwo.

10 Bulya oburhimanya bwo buyêrekana obukuze, na Nyamuzinda ye bulangûla enjira.

Obuhuru bw'omuntu

¹¹ Orhaderhaga, erhi: «Nyamuzinda warhumire najira ecâha», bulya Nyamuzinda arhankajira ebi ashomba*.

¹² Orhaderhaga, erhi: «Nyamuzinda warhumire nahabuka», bulya ntâco ajira n'omunya-byâha.

¹³ Ntâ bikabulirwa Nyamuzinda akwîrîrwa, n'abantu bamurhînya barhabikwirirwa...

¹⁴ Kurheng'aha murhondêro ye walemaga omuntu, anamuleka omurhima gwâge gumuhê.

¹⁵ Nk'olonzize, amarhegeko wanagakulikira, okubêra omu njira nyinjâ okuhashire.

¹⁶ Embere zâwe, ahebireyo omuliro n'amîshi, lambûla okuboko, orhôle eci olonzize.

¹⁷ Embere z'abantu, eri obuzîne n'olufû, muli byombi, eci balonzize co banacîshoga.

¹⁸ Bulya oburhimanya bwa Nyamuzinda burhajira lugero, byoshi ahashire na byoshi abona.

¹⁹ Amasû gâge gayêrekîre balya bamurhînya, amanyire yêne emikolo yoshi y'abantu.

²⁰ Ntâye akol'arhegesire mpu abè nkola-maligo, na ntâye akola ayêmêrire mpu abè mugoma.

16

Obuhanya bw'ababi

¹ Orhacîfinjaga okuburha ba-bunji-bwa-busha, orhacîshingiraga abâna b'ebyâbi.

* **15:11 15, 11** Ebi ashomba: omuntu agwêrhe obuhuru, anacîshoga ehi omurhima gumuhire; yêne anacijâmwo, aderhe «nalonza hirebe, najira hirebe; ntâlonza, ntâjire...» buzira kusêzibwa na ndi, Omuntu arhankashobeka Nyamuzinda mpu ye wamujirîsize amabi: lolà Yak 1, 13-14.

2 Orhacîshingaga ciru bankaluga, nka barharhînya Nyamuzinda.

3 Arhalangaâliraga okulama kwâbo, arhalangaâliraga n'enjira balimwo, bulya muguma nkana ye mukulu aha cihumbi, n'aha omuntu akaburha enkola-maligo, akacîfira buzira mwâna.

4 Omuntu muguma nkana anabumbe olugo, iburha ly'ababî kuhwa linahwa.

5 Niene nabwîne n'amasû gâni bintu binji bishushana; nanayumva n'amarhwîri gâni ebiri bizibu.

6 Omuliro gucîtuzire omu ndêko y'endyâlya, n'obukunizi buzûsire omu ngabo y'abagoma.

7 Nyamuzinda arhababaliraga balya ba cirimisî ha mîra, bagomaga erhi kulimbira emisî kurhuma*.

8 Arhababaliraga olugo Loti† aliyûbasiremwo, erhi obucîbone bwa benelwo bwamamugayîsa.

9 Arhabaga bwonjo oku bûko bw'emihera‡, boshi baholoka erhi byâha byâho birhuma.

10 Akujirira n'engabo ya bihumbi magana galindarhuŦ, balya bacîhindulaga* erhi buzibu bwa mirhima yâbo burhuma.

11 Ciru ankabîre muntu muguma cikanyi-cirhagomba, okumuleka arhahanyirwi kwanasômerana, bulya obwonjo n'obukunizi biri bya Nyamuzinda, nn'olukogo ye na nn'oburhè.

* 16:7 16, 7 Muhimbo gwa busha: lolà Murh 6, 1-7. † 16:8 16, 8 Loti: mwene wâbo Ahrahamu: lolà Murh 19, 1-29. ‡ 16:9 16, 9 Emihera: ab'e Kanâni barhanzi, balya barhashangîraga na Nyamuzinda w'okuli: § 16:10 16, 10 murhima gwâbo mubî: lolà Lub 12, 37. * 16:10 16, 10 Emihera: ab'e Kanâni barhanzi, balya barhashangîraga na Nyamuzinda w'okuli.

¹² Obwonjo bwâge buluga, ci n'obukali bwâge burhali bunyi, anatwe olubanja lw'abantu nk'oku emikolo yâbo enali.

¹³ Arhaleka buzira kuhana omunya-byâha n'amabî gâge, arhanalindîsa busha omuntu omurhînya.

¹⁴ Abà wa lukogo lunji, ci ngasi muguma ashobôla nk'oku ebijiro byâge binali.

¹⁵ Nyamuzinda adundaguzize omurhima gwa Faraoni mwâmi w'e Mîsiri mpu lyo amanyîsa emikolo yâge hano igulu.

¹⁶ Obwonjo bwâge bucîyêrekana oku biremwa byoshi, obulangashane n'omwizimya abijirire abantu boshi.

Oluhembo ho luli

¹⁷ Orhaderhaga, erhi: «Ka ntacîfulika oyo Nyamuzinda, eyo nyanya ndi wânkengêra?» «Ndi wajà anfukula omu karhî k'entuliri y'abantu?» «Ndi ntâye ekarhî k'ebiremwa binji† ntya».

¹⁸ Lolà: empingu, enyanya kurhaluka amalunga, ekuzimu n'igulu, okuyisha kwâge kwamâbigezamwo omusisi.

¹⁹ Caligumiza entondo n'eciriba c'igulu, byamâgeramwo ogwa nyugunyu embere zâge.

²⁰ Ci kwône barhakengêra ebyo byoshi, ndi ogerêreza ogw'enjira zâge?

²¹ Ciru n'omusirûla guruhabonekana, hôfi emikolo yâge yoshi gali mahwe.

† 16:17 16, 17 Binji ntya: lolà Murh 3, 10; 4, 9.

22 «Emikolo y'obushinganyanya[‡], ndi wayi-manyîsa? Ndi wayirinda? Bulya endagâno eri kuli».

23 Zo nkengêro z'omuntu w'obukengêre bwofi ezo, omuhwinja n'omuhabà barhalôrha elirhali isirhe.

Omuntu omu biremwa

24 Nyumva, mwâna wâni, oyigîrire, ebinwa nakubwîra obirhege omurhima.

25 Nakuyêreka olugero lw'enjira, nacîhangana nkuyumvîse omanyè.

26 aha murhondêro, erhi Nyamuzinda alema ebiremwa byâge[§], oku ayûsirema, agabira ngasi ciguma aha cabêra.

27 Ebiremwa byâge abihà olukere lw'ensiku n'amango, kurheng'emurhondêro gwâbyo kuhika okuli kw'amango. Ebiremwa byâge birhafà ishali, birhafà murhamo, na ntà mango bireka omukolo gwâbyo.

28 Ntâco cisagihukula ecâbo, na ntà mango bibula kumuyumva.

29 Nyamuzinda asinza igulu obwo, aliyunjuza ebinja byâge.

30 Alihiramwo ngasi bûko bwa nsimba, n'omu idaho zânâshubire.

[‡] 16:22 16, 22 Eri kuli: owalinda endagâno ya Nyamuzinda ahîre omurhima omu nda, ntà kuderha mpu amâlegama. arhâciyishe!
[§] 16:26 16, 26 Ebiremwa byâge: lolà Murh 1, 1: okulemwa kw'igulu.

17

¹ Nyamuzinda arhenzize omuntu omu budaka, na buzinda omu idaho amushubiza*.

² Abantu abatwirire ensiku n'amango gagerêre, abahà obuhashe oku byoshi† biri en'igulu.

³ Nk'oku yêne ali, abahà emisî, abalema bamushushire‡.

⁴ Aha ngasi ciremwa okuyôboha omuntu, ly'omuntu akulira ensimba n'ebinyunyi.

⁵ Bashobôla okukolêsa mahashe arhanu ga Nyakasane, nka buhashe bwa kali ndarhu, bahâbwa okukolêsa obwenge n'obushinganyanya nka buhashe bwa kali nda, buhugûla ago mahashe gâge.

⁶ Abalema bagwêrhe akanwa, olulimi, amasû, amarhwîri, abahà omurhima gw'oburhimanya.

⁷ Abayunjuza bumanye n'obukengêre, abamanyîsa ehibî n'ehinja.

⁸ Abahir'obumoleke omu murhima, mpu babone obunji bw'emikolo§ yâge.

⁹ Anabahà okujira obukuze bw'ebisômerîne byâge, ensiku n'amango.

¹⁰ Bakuze izîno lyâge limâna, baganîre obunji bw'ebi ajizire.

¹¹ Anabahê obumanye, kandi anabamanyîse irhegeko ly'akalamo.

¹² Ajira haguma nabo endagâno y'ensiku n'amango, abamanyîsa enkengêro* zâge.

* **17:1 17, 1 Amushubiza:** lolà Murh 2: omuntu kufà afà.

† **17:2 17, 2 byoshi:** lolà Murh 1, 28. ‡ **17:3 17, 3 Bamushushire:** lolà Murh 1, 27. § **17:8 17, 8 Emikolo yâge:**

lolà Rom 1, 19-20. * **17:12 17, 12 Enkengêro zâge:** Marhegeko

Nyamuzinda ahâga Mûsa.

¹³ amasù gâbo gabona obunji bw'irenge lyâge, amarhwîri gâbo gayumva obunene n'obwinjà bw'izù lyâge.

¹⁴ Ababwîra, erhi: «Mucîlange oku bubî bwoshi», abahà amarhegeko bakulikira ngasi muguma oku wâbo.

Nyamuzinda mutwî w'emmanja

¹⁵ Olugendo lwâbo kubona alubona ensiku zoshi, ntà mango lucîfulike aha arhalubone.

¹⁶ Kurhenga oburhò bwâbo, enjira yâbo erhabayêrekeza oburhali bubî, ciru barhanahashaga okuhindula omurhima gwâbo guli nk'ibâle, gubè murhima gwa muntu.

¹⁷ Ngasi lubaga aluhîre omurhambo wâlurhegeka, Israheli yêhe guli mwanya gwa Nyamuzinda yêne.

¹⁸ Bulya ye murhanzi, amulera omu bwôrhere nkana, omu kubà amuyunjuzize bulangashane bw'obuzigire bwâge, arhacimulikiriraga.

¹⁹ Ebijiro byâbo byoshi biri nk'izûba embere zâge, amasù gâge garhahusa kwalola olugendo lwâbo.

²⁰ Obulyâlya bwâbo burhacifulisiri amasù gâge, ebyâha byâbo byoshi biri embere za Nyamuzinda.

²¹ Cîkwône Nyakasane abà mwinjà, ayishi n'eciremwa câge, Arhabisherêrekeza erhi kubilikirira, ci kulanga abilanga.

²² Okuhâna kw'obuzigire kuli kubîka kw'omuntu, kunalange ecijiro cinjà nka mbonyi y'isù.

²³ Olusiku Nyamuzinda abahemba ho luciri, abavangulire omugisho gw'oluhembo lwâbo.

²⁴ Abacîyunjuzize anabahè omurhima gw'okugaluka, arhûlirize abacîzigulusire.

Mucîyunjuze

²⁵ Ogaluke emunda Nyamuzinda ali, oleke ebyâha byâwe, omushenge bwinjà, oleke okumu-gayîsa.

²⁶ Oshubire Ow'Enyanya, oleke obulyâlya, os-homhe lwoshi lwoshi obulenzi.

²⁷ Bulya ndigi wankajikuza Nyamuzinda ekuz-imu, akabà abazîne barhamukuzizi, bamuhà irenge lyâge?

²⁸ Obukuze burhaba emw'emifù nk'oku burhaba emw'abarhahali, ozîne agwêrhe n'amagala ye Nyamuzinda.

²⁹ Nêci, obwonjo bwa Nyamuzinda bubà bunji, olukogo lwâge oku bantu bayêrekîre emund'ali.

³⁰ bulya omuntu arhankabà na byoshi, mwene-omuntu arhali karhafà.

³¹ Bici bimoleka kulusha izûba? Kurhahanga lirhafulikwa n'ecitù. Omubiri n'omukò maligo byakanakola.

³² Nyamuzinda ye lolà ngasi buhashe buli enyanya emalunga, abantu boshi bunabà budaka na luvù.

18

Nyamuzinda abà mukulu

¹ Nyamubâho ensiku n'amango ye walemaga byoshi.

² Nyamuzinda yêne mushinganyanya.

³ Ntâ wundi omulushire, ye rhegeka igulu n'akashanashanwe, byoshi bikenga obulonza bwâge, bulya ye mwâmi wa byoshi, oku buhashe bwâge ye berûla ebitagatîfu n'ebirhali bitagatîfu.

⁴ Ndi àhîre obuhashe bw'okuderha ebijiro byâge, na ndi wankavûlula ebinja byâge?

⁵ Ndi wankagera obuhashe bw'obwâmi bwâge, na ndi wankaganira obwonjo bwâge?

⁶ Ntâco omuntu ankanyihyakwo na ntâco ankayûshûlakwo, ntâye wankavûlula ebinja bya Nyamuzinda byoshi.

⁷ Erhi omuntu ayûsa, gwo gukola murhondêro, erhi kwo kukola kurhangira, n'erhi ahusa kubê kurhângâla*.

Omuntu abà ntâye

⁸ Omuntu abà cici? Abà wa bici? Ngahi ayinjihira na ngahi abihira?

⁹ Akalamo kâge? Emyâka igana nk'eri minji.

¹⁰ Murhônji gudômwa omu nyanja, mbeke ya mushenyi, kwo eyo myâka eri embere z'ensiku n'amango.

¹¹ Co cirhuma Nyamuzinda alember'abantu, co cinarhuma anabarhulirako olukogo lwâge

¹² Abwîne, amanyire oku obuzinda bwâbo bubà buligo, co cirhuma aluza obwonjo.

¹³ Omuntu ababalira omulungu wâge, ci Nyamuzinda yêhe ababalira ngasi muntu yêshi, ana-

* **18:7 18, 7 Kurhângâla:** ebya Nyamuzinda birhaheka, omuntu akwânîne alole, asômerwe, kandi aharâmye owabijiraga.

hanûle, akubûle, ayîgîrize, arhange kul'omungere anajira obusò bwâge†.

¹⁴ Olukogo lwâge lubà oku bantu bakulikîre enjira yâge, balya balongereza okushimba amarhegeko gâge.

Okuhâna kulimwo kubiri

¹⁵ Mwâna wâni, aminjà ojirire omuntu orhagakulikizagyako bijâci, n'ebi wahâna, orhabihânaga wanacîduduma.

¹⁶ Olumè lunanyihye idûrhu bulya? Akanwa kinjà kalushire okuhâna.

¹⁷ Nêci, akanwa kinjà kalushire okuhâna, ci omuntu nkana byombi haguma abihira.

¹⁸ Omusirhe anabè arhahâna anabulijâcirana, n'omwâgalwa anahâne ehi alakira.

Okucîrhonda n'okulalira

¹⁹ Embere oje lubanja, orhangidôsa emirhima, ocîbuke oku orhacilwâla.

²⁰ Ocîyâze embere oje lubanja, hano olujà, bakulîka.

²¹ Ocîrhohye embere olwâle, yêrekana oku ocîyunjuzize nka wamajira ecâha.

²² Harhajiraga ecakuhanza kwayûkiriza eci-ragâne câwe bwacibona, orhalindaga olufù mpu lyo ôbà mwinjà.

²³ Gerêreza embere olaganye Nyamuzinda, olekiyôrha nk'owarhangula Nyamuzinda.

²⁴ Kengêra obukunizi bw'ensiku nzinda, amango g'okucîhola, amango Nyamuzinda akengulana.

† 18:13 18, 13 Obusò bwâge: Nyamuzinda arhahimwa lukogo oku bantu, lolà 2 Mak 6, 13; Bush 12, 19...

²⁵ Amango oyêzize, kengêra ecizombo, n'amango ohirhire, kengêra obukenyi n'obuligo.

²⁶ Kurhenga sêzi kuhika bijingo, akasanzi karhayimanga, byoshi kugera bigera duba embere za Nyamuzinda.

²⁷ Omurhimanya kucîlanga acîlanga muli byoshi, omu nsiku z'obugoma, anacîlange oku bulenzi.

²⁸ Omuntu w'obukengêre yêshi ayishi oburhimanya; owabuhisirekwo kukûnga abukûnga.

²⁹ Abantu b'obukengêre n'abadesi nkana nabo bashibirire oburhimanya, n'ebi baganîra eri migani ekwânîne obushinganyanya.

Okucîrhegeka kw'omuntu

³⁰ Orhayêmêraga amagene g'àbakulula, oshube oku nyîfinjo zâwe.

³¹ Okushimba enshumi z'amagene gâwe, kwanarhuma abashombanyi bâwe bakushekera.

³² Omanyè wakarhonya obununîrizi bw'amasîma, orhayinjibanaga ab'enkômedu ziri ntyo.

³³ Orhajiraga ensiku nkulu n'ensaranga mpozanyo, amango enshoho yâwe eri nyûmu.

19

¹ Omuntu ojira ntyo arhakagala, n'ogaya ehinyi agwêrhe, bukenyi ahingira.

² amamvu n'abakazi b'ebishungu byo bihûsa abalume omurhima, n'omwîra w'embaraga arhabâ nshonyi*.

³ Oyo muntu guli munyama gw'ebigûku n'emivuny, n'ecirala cirhafuma aho.

Omanyè okudegenda

⁴ Oyêmêra dudaduba erhi wa murhima mwangu, n'ojira ecâha yêne ocîkolera amabî.

⁵ Osîma amabî ayishihanwa.

⁶ Orhakwîrwa kalimi afuma lunji.

⁷ Omwanzi gwa bene orhagubwîraga owundi, ntâye wakushombera okwo.

⁸ Gwa bene orhagubwîra ndi: oli omwîra wâwe, oli omushombanyi wâwe, nkaba libè irhegeko emund'oli ly'okuderha.

⁹ Bânakurhega amarhwîri, bâkukemerane, buzinda bakushombe.

¹⁰ Ka bakubwîzire omwanzi? Ocibêre nshinda. Yaah! Orhabashe!

¹¹ Mwanzi musungunu baguhè omwêrûzi, gu-muheke nka mukazi wabiga-bigwa n'emikero mibishi.

¹² Omwanzi babwîra ecinganyi, guli nka mwampi bamulashire omu cibero.

Wayumvîrhe, gendaga olole wêne

¹³ J'emw'omwîra wâwe: kwankanabà ntâko anajizire, n'akabà hali oku anajijire, arhacishu-birire.

* **19:2 19, 2** Omu kukulikira La Bible de Jérusalem, otreolet.free.fr, rhukûzire emilongo yalijire yashubîrwa kabiri n'okuleka emihenge y'olukere lukûlisirwe kuli milongo miguma miguma omu mandiko g'ecigereki garhenga muli LXX

14 J'emw'omulungu wâwe, kwankanabà ntâkwo anadesire, n'akabà hali oku anadesire, arhacikuderhe.

15 Ja wêne emw'omwîra wâwe: bulya abantu barhahimwa kunywerha, orhayêmêrezagya ngasi coshi bakubwîzire.

16 Kanji olulimi lufuma omuntu n'obwo arhakulonzagya, ndi akanwa karhasâgifuma?

17 Genda oshambâze mulungu wâwe embere omujise lubanja, kulikira amarhegeko g'Ow'Enyanya orhajira burhè.

18 Amarhegeko ga Nyamuzinda gwo gubà murhwe gw'olukogo lwâge, n'obushinganyanya buyunguka obuzigire bwâge.

19 Okumanya amarhegeko ga Nyamuzinda† n'okugakulikira yo njira y'akalamo, abajira ebimusîmîsa banahumbûle oku murhi gw'obuzîne bw'ensiku n'amango.

Oburhimanya bw'okuli n'oburhali bwo

20 Ngasi burhimanya kubà kurhînya Nyamuzinda, na ngasi burhimanya bubâmo okuyûkiriza irhegeko n'okumanya obuhashe bwâge.

21 Omushizi obwîra nnawâbo erhi: «Ntâjire ehi walonza», ciru ankahijira buzinda, kugayîsa agayîsa omuhà eci alya.

22 Okumanya amabî burhaba burhimanya, n'ihano ly'abanya-byâha burhaba bwîrhonzi.

23 Hali obulenga burhali bwo, musirhe, omuntu orhajira burhimanya.

† 19:19 19, 19 Okashimba amarhegeko gâge wâbà n'olukogo lwâge, n'obushinganyanya bwâwe bwâkulêrhera obuzigire bwâge.

²⁴ Owabà na bwenge bunyi akanarhînya Nyamuzinda, ye mukulu aha mwenge-mwenge wavuna irhegeko.

²⁵ Hali obulungu bw'obulyâlya, hali abanywerha mpu lyo babona eci balonza.

²⁶ Hali abantu bagenda bajonjoboka n'omungo, n'obwo kwa bwengûza.

²⁷ Obone akube igosi, abè nka wa bihuli, ye na murhanzikola amaligo hano abona obulyo.

²⁸ Hali onunirwa n'obuzamha bw'okujira ecâha, hano abona akasanzi k'okucîjira erhi na yêshi oyo.

²⁹ Ebusù omuntu amanyirwa, omuntu nkana abonekana emalanga.

³⁰ Myambalo y'omuntu emanyîsa omukolo gwâge, n'olugendo lwâge luyêrekane al muntu mucî‡.

20

Okuhulika n'okuderha

¹ Hali ebinwa by'obukali birhalusire, hali n'okuhulika kuyêrekana omuntu w'obukengêre.

² Okukaliha kwo kukulu aha kubîka obukunizi.

³ Omuntu ocîshobeka yêne erhi buhane afumire.

⁴ Kw'ali nk'enshahu yashimba okugwârha omunyere, omuntu wacîhambira okutwa olubanja n'akadali.

‡ 19:30 19, 30 Rhwamâyimangira oku milongo 30 eri omu Ebibliya Ntagatifu, Verbum Bible, Kinshasa, 1992, n'obwo LXX ahisire oku milongo 35

⁵ Lebè acîhulikire, abonekana murhimanya, oku lebè w'engamîzi acîshombanya n'omuvovo gwâge.

⁶ Lebè ahulisire kubula eci aderha, na lebè ahulisire kulinda agâge mango g'okuderha.

⁷ Omurhimanya mango agera g'okuhulika, ci kadegende n'omusirhe barhishigera mango.

⁸ Kadesi acîshombanya, n'omanya mpu yêne oyishiderha, nshombo acîzûkiza.

Ebisômeza biluga

⁹ Lebè ânacirira omu buhanya; hali oyu obuhanya buciza, haligi n'amango obucire bulêrha nyamanjà.

¹⁰ Hali okuhâna kurhayunguka, haligi n'okuhâna kuyunguka kabiri,

¹¹ Hali amango irenge lîrhohya omuntu, haligi n'abantu balengerera omu buligo bwâbo.

¹² Hali ogula birugu binji n'ensaranga nsungunu, n'obwo bamukanzire kali nda kulusha.

¹³ Omurhimanya anasîmirwe ebinwa byâge, n'okuhâna kw'omuhwinja kuhere busha.

¹⁴ Ebi omusirhe ahâna birhaciza, bulya abikonolîre amasû mpu omugalulire kali kangana halya.

¹⁵ Oku arhahanyiri bici, abulihûna kulusha, anahâne nk'owahamagaza, ene akuhoze, irhondo ayishikulyûza: aba wa kukobwa.

¹⁶ Omusirhe anaderhe, erhi: «Ntajira mwîra, mbona mpâna ci ntabona cavuga omunkwa,

¹⁷ abalya ebyâni bajira akalimi kabî». Owa bene oyo barhahwa barhamushekera.

Akanwa kabî

¹⁸ Okusârhala n'amagulu kwo kukulu aha kusârhala n'olulimi; isârhala lya bene eryo lirhahumba mubî.

¹⁹ Omuhwinja kw'ali nka lulibi, ebinganyi bilujire lwimbo.

²⁰ Ecihwinja cirhatwa mugani gwâkungwa, ci-habe amango abandi bagutwa.

²¹ Hali oyu obukenyi bubêra mpenzi ya kurhanga ecâha, amango g'okurhamûka, omurhima gurhamulya.

²² Hali ocîheza erhi nshonyi zirhuma, acîheze mpu akenga omusirhe.

²³ Hali olaganyiza omwîra wâge omu bwôba, hayishizûka enshombo y'obumâma.

Obunywesi

²⁴ Okunywerha kubà kucîshûbula bwenêne, kurhahwa ekanwa k'ebinganyi.

²⁵ Ecishambo co cikulu aha munywesi mukulu, cikwône bombi kuhera banahera.

²⁶ Enkômedu y'okunywerha bubà buhanya, n'omunywesi nshonyi zirhahwa zirhamubumbiri.

Obukulu n'embaka z'omurhimanya

²⁷ Omurhimanya acîkengêsa n'ebinwa byâge, n'omuntu mwenge ye abakulu basîma.

²⁸ Omuhinzi kusârûla asârûla, n'osîmwa n'abakulu, anatumule anabuli babalirwa.

²⁹ Okushegulwa n'okurhûlwa binarhume abagula bahûrha amasû, kubè kubashwêka akanwa mpu bakanaderha.

³⁰ Oburhimanya bufulike n'obuhirhi bubishe, bunguke buci bijira?

³¹ Omuntu wafulika isirhe lyâge, ye mukulu oku wafulika oburhimanya bwâge.

21

Embero z'ebyâha

¹ Mwâna wâni, ka wajizire ecâha? Orhacishu-biriraga, ohûne obwonjo oku byâha byâwe byoshi bya mîra.

² Oyâke ecâha kula onayâka enjoka: okaciyegera, cakuluma, amîno gâco gali nka ga mpangaza, go gazigulula abalume.

³ Ngasi câha ebà ngôrho ya môji abiri, aha yatwâga hanajè akafinjo.

⁴ Obukali n'entambala, kwo n'enyumpa ya ci-bone eshâbûka ntyo.

⁵ Omusengero gw'omukenyi omu marhwiri ga Nyamuzinda guhika, n'okushuza kwâge kurhalegama.

⁶ Orhasîma bamukalihire, kajira ka banya-byâha akulikira, orhînya Nyamuzinda yêhe murhima agalula.

⁷ Kishiderha anajè irenge hoshi-hoshi, ci omuntu w'obukengêre arhahabiri obuzamba bw'okwo.

⁸ Okuyûbaka aha mwâwe n'ebirugu bya bene, kuli kucîhumbira enshinda wanabona nko'olunda amabuye omu mpondo.

⁹ Endêko y'ababî, nsinga ya muliro, obuzinda bwâyo kukwêbwa ecîko.

¹⁰ Enjira y'ababî erhahimwa kukoma, ci ekuzimu* ehêka.

Omurhimanya n'omusirhe

¹¹ Omuntu oshîbirira irhegeko kushuba ashuba oku magene gâge, obwimâna bw'okurhînya Nya-muzinda bubà burhimanya.

¹² Hali oyâbirwa n'okucîyigîriza, kubula irhwe kurhuma, ci haligi n'ôbà agwêrhe eyo nshôkano y'irhwe emurhindibuze.

¹³ Omurhimanya ebà nyenga ya bumanye, n'obulonza bwâge, iriba lya nshongôle.

¹⁴ Omurhima gw'omusirhe, ndaha mbêre, yo erhabîka bici.

¹⁵ Omuntu mwenge akayumva akanwa kinjà, anakabîke emurhima, ayûshûlekwo n'akâge; leka omusirhe akayumve, asheke, kwo na kuyîbagira.

¹⁶ Ebinwa by'omusirhe bibà nka muzigo guyâbire omubalama, ci ekanwa k'omurhimanya binjà biyirhenga.

¹⁷ Akanwa k'omuntu nkana basîma okukâyumva omu ndêko, oku adesire, ngasi muguma anakuhire emurhima.

¹⁸ Nyumpa ya mushaka bwo burhimanya bw'ecihwinja, n'obumanye bw'omusirhe, binwa birhagwêrhi nda na mugongo.

¹⁹ Emw'omusirhe, enjira ly'akalamo gubà mu-gozi emagulu, kabangiro emaboko.

²⁰ Omusirhe nk'asheka, analinzi basha, ocîkenzire yêhe kugera agera amasheka gâge.

²¹ Emw'omuntu nkana, irhegeko gali masholo ga bulimbi, ngolo ekuboko kulyo.

* **21:10 21, 10 Ekuzimu:** lolà Mat 7, 13.

²² Ecinganyi cinacîshokoze okudâha, omuntu mwenge arhangibà nk'alinda;

²³ ecinganyi cinakâhengûliza oku lumvi, omuntu ocîkenzire anabè nk'acîyêgûla.

²⁴ Okuyumvîrhiza aha lumvi kubà kwa muntu orhaleragwa, nshonyi kubonêsa omuntu.

²⁵ Akanwa ka bakadegende karhahwa kujumbulusa ebinwa bya bene, enderho z'abarhimanya zôhe zijira olugero.

²⁶ Omurhima gw'ebinganyi ekanwa gubà, ci akanwa k'abarhimanya, murhima gwâbo.

²⁷ Omubî anahehêrere omushombanyi wâge, n'obwo yêne ocîhehêrere.

²⁸ Omuntu ohambâra abâbo, yêne ocîkolera amabî, kushombwa ashombwa n'abalungu bâge.

22

Omwolo

¹ Omwôlo kwo ali nk'ibuye banîrekwo, ngasi wagera na kuheba olushungûrho.

² Omwôlo kwo ali nka camvu ca njalira, mazingonoko, ngasi ogahumakwo kuhôrhola anahôrhola enfune.

Emifiriri y'abâna

³ Zibà nshonyi z'omulume okuburha ecirala c'omurhabana, ci okuburha ecirala c'omunyere kôhe kulengana bwenêne.

⁴ Omunyere nkana, buhirhi bw'owamuyanka, ci omunyere mubî, mungo gw'owamuburhaga.

⁵ Cikala-nshonyi w'omunyere, îshe na nnina azibonêsa, bombi kukaga bamukaga.

⁶ Obukali burhagwêrhi lugero, lwimbo lwa mishîbo, ci okushûrha n'okuhanûla bubà burhi-manya bukwânîne*.

⁷ Abâna bagwêrhe ecibâlya banali bîrhonzi, banabuke ababusi bâbo omungo.

⁸ Abâna bagayanyi na mbula bukenge, banajâcize obwôrhere bwinjà bw'omulala gwâbo.

Oburhimanya n'isirhe

⁹ Okuyigîriza omusirhe kubà kuhanga orhujo, kubà kuzûsa omuntu wafîre n'îrò.

¹⁰ Okuhanûla omusirhe, kubà kuhanûla omuntu oli îrò, buzinda akudôse, mpu: «Bici ebyo?»

¹¹ Olakire ofîre: agenzire, arhakàcibona izûba, olakire omusirhe: arhacigwêrhi murhima, gwahûsire; kunyi wâlakira ofîre, bulya kurhamûka ajire, ci kuli omusirhe, olufû lwo lukulu aha kalamo kâge.

¹² Emishîbo y'ofîre zibà nsiku nda, ey'omusirhe n'omubî, nsiku zoshi z'akalamo kâbo.

¹³ Orhabwîraga omusirhe binwa binji-binji, orhajâga ciru emund'ali, omanyè akulêrhera embaka za busha, omanyè akuzinza. Omuyâke, wabona omurhûla, ebihenyango byâge birhacikulibuze.

¹⁴ Bicigi bizirho kulusha amabuye? Kurhi biderhwa? Cingolongolo.

¹⁵ Omushenyi, omunyu, enundo y'ebyûma, byo byangu by'okubarhulwa aha cingolongolo.

* **22:6 22, 6** Bukwânîne: okuhana n'okushûrha: lolà Mig 13, 24; 19, 18; 22, 15; 23, 13-14; 29, 15-17.

16 Oburhungiri buyûbake n'emirhi mizibu, burhagagajwa na musisi, omurhima gurhanziricîdôsa gubulihiga, gurahombagana omu mango g'entambala.

17 Omurhima guyêgemîre enkengêro z'oburhimanya, guli nka kulya bayinjihya olukûta n'irangi lyananîra bwinjà.

18 Orhubuye rhutya-rhutya ah'irhwêrhwê ly'olukûta, rhurhalindira mpûsi, omurhima gw'ecingolongolo ebi gugerêreza byo binaguyôbohya.

Obwîra

19 Bakashûrha isù, linadwe emirenge, bakahika omuntu oku nyomvu y'omurhima, banamanye ecikuli.

20 Obanda irongo, abalaza orhunyunyi, ohangâla omwîra, bwîra ayîrha.

21 Akabà wayômolîre omwîra engôrho, orharhâga omurhima, kwankanabà acigaluka;

22 akabà waderhire omwîra kubî, orhayôbohaga, mwanaciyumvanya; ci omuhê rubanda, hoshi aho, obwîra bunafê.

23 Mulungu wâwe akenyîre, mulole bwinjà, hano agâla, wasîma haguma naye; akajakwo obuhanya, orhamurhibagamwo, hano afuma olwo, mwe naye mwagabâna ebyâge.

24 Engulumira mugî guyishokolera, kwo n'okwo bijâci bishokolera omukò.

25 Ntakabà nshonyi z'okufungira omwîra, ntakanacifulika ye.

26 Akabâga ye n'enganya, abandi bakuyumva bamujire ndyâlya.

Obè masù

²⁷ Lêro ndi wakampira omulanzi oku kanwa, ahîre omu binwa byâni ecinwa c'obukengêre, lyo ndekisârhala byo birhumire, olulimi lulekimpeza?

23

¹ Yâgirwa Nyamuzinda, we Larha we na Nnawâbo akalamo kâni, orhandekaga omu magene gâhyo, orhayêmêraga nasârhala muli byo.

² Lêro ndi wayêreka enkengêro zâni omu za omurhima gwâni, aguyêreke ihano ly'oburhimanya, aleke okuntogoza amango mpabusire, ndekiyûbakwa n'ebyâha.

³ Ntyo, amabî gâni garhayushuke, ebyâha byâni birhaluge, ndeke okuhirima omu maboko g'abashombanyi bâni, omushombanyi wâni abule aha angwârhira.

⁴ Nyakasane-k'emirenge, Larha na Nyamuzinda w'akalamo kâni, ontabâle nyâke obucîbone.

⁵ Oncînge oku bwâgalwa,

⁶ amagene n'amîru mabî garhampimaga, orhanampânaga emunda enyifinjo mbî ziri.

Endahiro

⁷ Mwe bâna, muyumve ebinwa byâni, obikulikîre arhakabulabula.

⁸ Omunya-byâha yêne ocîshwêka n'ebinwa byâge, byo bihirimya omuhambûzi n'omucîbonyi.

⁹ Lek'enkômedu y'okucîgasha, orhakômerere okulahira izîno ly'Omwimâna.

¹⁰ Kul'omubôyi barhangula ngasi kasanzi arhafuma mpimbo, kwo n'omuntu ocîgasha

n'okuderhaderha izîno lya Nyamuzinda, arhafuma ecâha.

¹¹ Omuntu osîma okucîgasha ali mubî, obuhanya burharhenga aha mwâge. Akajira ecâha, ecâha câge cimuhonere; akaderha mpu ahalîza, abîhire kabiri; akalahira ebirâ, arhafungirwe, obuhanya bwamuhandira aha ka.

Ebinwa bibî

¹² Hali iderha liyâkuza olufû, okwo ntà mango kubâge muli bene Yakôbo, bulya abantu nkana barhakwirirwa ntyo, barhacîjandika n'omu câha.

¹³ Orhakômerezagya akanwa kâwe eby'obûmaguza, byo bibamo akanwa k'ecâha.

¹⁴ Kengêra sho na nyoko amango oli ekarhî k'abakulu, omanyè wacîjandaga embere zâbo, kubè kuyôrha nka cingolongolo, obone wamacînfînja abarhaburhagwa, otumuze olusiku waburhagwa.

¹⁵ Omuntu wakômerîre ebinwa bibî arhakubûlwa.

¹⁶ Hali bibiri biluza ebyâha, n'ecâha kasharhu cilerhe oburhè;

¹⁷ gala mîru gayôca nka muliro, garhatwîka garhanayîgusiri, omuntu ocîfînja omubiri gwâge yêne, arhâlèkè n'omuliro gurhacimuyôca, oku muntu mûmaguza, ngasi biryo erhi binunu, lufû lwo lwamutwa amîru.

¹⁸ Omuntu ojirira ecâha aha ncingo yâge, n'okuderha, erhi: «Ndi wambona? Omwizimya gundi eburhambi, ebizimbêro bincîkirize, ntâye wambona, bicigi nayôboha? Ow'Enyanya arhankakengera ebyâha byâni».

¹⁹ Oyo masù ga bantu gône ayôbohire, arhamanyiri oku amasù ga Nyamuzinda, galushire izûba bumoleke kali bihumbi ikumi, oku ganabône ebijiro by'abantu byoshi, gahike n'omu ngasi hyongobana.

²⁰ Embere aleme, ali ayishi ebintu byoshi, n'erhi ayûsa kwo n'okwo.

²¹ Oyo muntu omu lugo ahanirwa, obuhanya bwamamurhibukira amango arhalâliri.

Omukazi mugonyi

²² Omukazi ohemukira ibà naye kw'ali ntyo, anamulêrhere omwâna w'embuga mpu yo nfula.

²³ Burhanzi avunyire irhegeko lya Nyamuzinda, kandi abîhîre îba; n'obwa kasharhu acîshûbwîre n'okuhusha, haguma n'okwôla kujishunda abâna embuga.

²⁴ Omu ndêko bâheka olubanja lwâge, n'abâna bâge babasingirize.

²⁵ Abâna bâge barhâmerekwo muzî, amashami gâge garhajekwo hiciza.

²⁶ Bakazimukengêrera okuhehêrerwa ahehêrîrwe, na ntâye wamukûle enshonyi.

²⁷ Ntyo, abâli enyuma zâge bamanya oku okurhînya Nyamuzinda kwône kushingânine, n'oku ntà cinjà cilushire okushimba amarhegeko gâge.

24

Oburhimanya bwaderha nka muntu

¹ Oburhimanya bukolaga bwacivuga, bukolaga bwarangifekembera omu karhî k'olubaga*.

² Bwamâderha ntya omu ndêko y'Ow'enyanya, bwamâyêrekana irenge lyâbwo embere z'Obuhashe, erhi:

³ «Ndi nkonôka y'oku Kanwa k'Ow'Enyanya, nayisha nacîbulula nka lwikungu nabwîkira igulu.

⁴ “Aha mwâni, emalunga, entebe yâni gwâlî mulunga gwa bitù”.

⁵ “Niene, kuno na ndi, nazungulusire engo y'emalunga, najîre kuli kuhika ekuzimu”.

⁶ “Obwâmi bwâmi bwagandazize omu nyanja, omu igulu, oku ngasi lubaga n'oku ngasi cihugo”.

⁷ “Emwa boshi nalonzize ahantu nâdêkerera, nalonzize ngahi nâgwîke icumbi lyâni”.

⁸ “Lêro Lulema w'igulu anacimpa irhegeko, owandemaga angwikîsa ihêma lyâni, àmbwîra”, erhi: “Yûbaka muli Yakôbo, ojè omu kashambala k'Israheli”.

⁹ “Embere ly'amango, kurhenga omurhondêro ly'andemaga, ensiku n'amango erhi ho mbà”.

¹⁰ “Omu cihando citagatîfu, embere zâge nâgashâniza, na ntyo nacumbika omu Siyoni†,”

¹¹ “nabêra omu Kinjà k'olugo, omu Yeruzalemu mwo obuhashe bwâni bubà”.

¹² “Namezire emizî emw'olubaga lw'irenge, omu kwa Nyamuzinda, omu cishumba câge”.

* **24:1 24, 1** Oburhimanya bwaderha: ahâla oburhimanya kwo buli nka muntu, n'eci cigabi kwo ciri nka murhima gw'eci citabu. Lolà Mig 8, 22. Omu Liturjiya katolika, ebi binwa Ekleziya ebiyêrekezeze Bikira Mariya. † **24:10 24, 10** Narhumikîre omukolo omu ka-Nyamuzinda guli mukolo gwa Burhimanya: lolà 24, 23...

13 “Nakuliremwo nka nduluma y’e Libano, nka murhi oku ntondo ya Hermoni”.

14 “Nakula nka mubô gw’En-Gadi, nka mirhô ya bwâso bw’e Yeriko, nka muzêti gunagîrîre omu lubanda, nakula nka nduluma ya murhi”.

15 “Obwehe bwâni buli nk’obw’ecinamoma na nk’obw’omusipalata, akisûnunu kâni kali nk’ak’enshangî ntumîrira, nk’ak’egalbanumo, onikisi n’obubâni, nka cidûrhu ca nshangi omu Cihando”.

16 “Nalandiza amashami nka murhi gwa terbenta, mashami ga bwinjà n’irenge”.

17 “Kwo ndi nka muzâbîbu gulandizize emirhô minjà-minjà, n’obwâso bwâni ebà mburho y’irenge n’obuhirhi”.

18 “[Nie nnina w’obuzigire nkana, nie nnina w’olukengwa, nnina w’obumanye n’obulangâlire; nahîrwe lwoshi abâna bâni boshi, balya Yêne agoshôlaga kurhenga ensiku n’amango.]‡”

19 “Muyishe emwâni, mwe mucînyifinja, mulye oku mburho yâni”.

20 “Bulya okunkengêra kulushire obununu bw’obûci, akashambala kâni ko kinjà aha cigukulu c’obûci”.

21 “Abandya barhakaleka okushwîra emunda ndi, n’abanywa barhakagambwa”.

22 “Oyumva ebi mmubwîra, arhankabibêra burhè, n’abajira emikolo yâni barhakahirima omu câha”».

Oburhimanya n’Irhegeko

‡ 24:18 24, 18 Obushinganyanya bwayishigererwako Yezu Kristu. Lolà Ywn 14, 6.

²³ Ebyo byoshi citabu c'Endagâno ya Nyamuzinda w'Enyanya eco. Irhegeko lyàmanyisibagwa na Mûsa, ko kashambala kàsigiragwa endêko za Yakôbo.

²⁴ Murhalekaga okucîzibuhya muli Nyakasane, mumusêrekwo lyo amuzibuhya, Nyakasane w'Emirhwe yêne Nyamuzinda, buziraye, ntauwundi muciza.

²⁵ Er'Irhegeko lyo liluza oburhimanya nka mîshi ga Pishone, nka kula olwîshi lwa Tigre luyunjula amango emyâka eyêzire;

²⁶ lyo liluza obukengêre nka mîshi g'Efrati, nk'aga Yordani amango bakalala;

²⁷ lyo lihâna enjira nk'olwîshi lwa Nili, na nka Gihîni omu nsiku bahumbûla emizâbîbu.

²⁸ Oku omurhanzi arhaciyûsa okulimya, kwo n'omuzinda aciri kulî nalyo.

²⁹ Bulya obukengêre bwalyo bulushire enyanja bunji, n'emihigo yalyo yo miri kulusha enyenga.

³⁰ Niono, kwo ndi nka mubunda gwârhenga omu lwîshi, nka hîshi hihesire omu ishwa ly'amasîma.

³¹ Nâdesire, nti: «Nkola nadômerera omu kwâni, ngeze amîshi omu ishwa lyâni». Lêro nabona omubunda gwâni gwahinduka lwîshi, n'olwîshi yashuba nyanja.

³² Nkolaga nalomeka enjira kurhenga sêzi, akamole kabone kuhika emahanga.

³³ Navangula enyigîrizo nka bulêbi, zihike n'oku maburhwa gali nyuma.

³⁴ K'obwîne: arhali nie nacîlongeza, ci nakolera balya boshi bazilonza.

25

Emigani

¹ Hali bisharhu omurhima gwâni gucîfinja, birhahimwa kusîmîsa Nyamuzinda n'abantu; okuyumvanya kw'abaguma, enyumpa omulume na mukâge bayumvanyamwo.

² Haligi na bantu basharhu omurhima gwâni gurhabonakwo, na nkayumva oku ho bacibà nnânshologorhwe; omukenyi w'obucîbone, omugale munywesi, omushosi w'enkonola-masù bagwârha omu mwa bene.

Abashosi

³ Amango orhabikaga ociri musole, bici wabonage okola mushosi?

⁴ Alà nka zayinjiha emvi zigwêrhe ihano! Oku-manyà ihano kw'abakulûkulu nako kuyinjiha.

⁵ Alà nka bwayinjiha oburhimanya bw'abashosi, n'obukengêre bwinjà bw'abakulu b'er'igulu.

⁶ Irengé ly'abashosi kuli kulya kubà «Babwîne binji», okulimba kwâbo kunali kulya «Babwîne binji», okulimba kwâbo kunali kulya kurhînya Nyamuzinda. Okurhînya Nyamuzinda bwône bukulu

⁷ Hali bintu mwenda nkengîre*, nambwîne oku birimwo iragi, n'eca kali ikumi nakubwiraco: Omuntu obona omwîshingo omw'iburha lyâge, ye obona omu kalamo kâge oku abashombanyi bâge baherêrekerà;

* 25:7 25, 7 Abashombanyi bahirime: Nnawîrhu Yezu Kristu arhegesire rhuzigire abantu boshi, ciru n'abashombanyi bîrhu, lolà Mat 5, 44; Luk 6, 27-35.

⁸ Iragi lyâge ojira omukazi mwîrhonzi, omuntu orhahingan'empanzi na punda, omuntu erhasâgijira ecâha omu nderho, omuntu wabwîne omushigo mwinjà.

⁹ Iragi lyâge owahisire oku bwîrhonzi, n'obwîra owayumva.

¹⁰ Nêci, ali mukulu owahisire oku burhimanya, ci ntâye ocilushire orhînya Nyamuzinda.

¹¹ Okurhînya Nyamuzinda kurhalusire byoshi, owahisire aho, bici ankagererwakwo?

Abakazi babî

¹² Okurhînya Nyakasane gwo gubà murhondêro gw'obuzigire bwâge, ci, oku buyêmêre barhondêrera n'okumusêrako.

¹³ Oyâgalike ci orhayâgalikaga omurhima! os-himbe obumînya, ci orhashimânaga obumînya bw'omukazi!

¹⁴ Bubè buhanya, ci burhabâga bwa kuhubuka emw'omubisha! bubè bulyâlya, ci burhabâga bwa kuhubuka emw'omushombanyi!

¹⁵ Ntâ bwôge bubî kulusha amanjokanjokà, ntâ nshombo nkulu kulusha ey'omubisha.

¹⁶ Okubêra haguma n'empangaza erhi enkubajoka, kwo kukulu aha kubêra nyumpa nguma n'omukazi mumînya.

¹⁷ Obumînya bw'omukazi bunamuhindule obusù, abange enzizi, omanyè mpu akola ciryanyi.

¹⁸ Oku ibà ali oku mêza haguma n'abalungu bâge, erhi adwîrhe adwîra n'omu nda nk'ihiri.

¹⁹ Obumînya bwoshi ntabwo buhisire oku buminya bw'omukazi: mâshi! abona eci abanya-byâha babona!

20 Nsinga ya mushenyi omu magulu g'omushosi, ye mukazi w'akalimi aha mw'omulume w'omurhûla.

21 Omanyè warhebwa n'iranga ly'omukazi, orhahîra okaleka omukazi akubuza murhima.

22 Kurhahimwa kujira omuntu burhè, kumubulîse obukenge, kunamubonêse nshonyi, okuyumva mpu mukà lebè yekola obîka ibà.

23 Burhè omu murhima, burhè emalanga, cibande cifulike, gwo mukolo gw'omukazi mumînya. Maboko gahozire, madwî gakomanya, ye mukazi ohanyagaza îba.

24 Ecâha oku mukazi càrhondêreraga, na mukazi warhumire rhweshi rhukafà.

25 Orhasîkûliraga amîshi, orhahâga n'omukazi mumînya oluhya lw'okuderha.

26 Akabà arhayumvîrhiri oku munwe erhi omu masù, omuyâke.

26

Omukazi mwinjà n'omubî

1 Iragi lyâge omulume ojira omukazi nkana, omubalè gw'ensiku zâge gwayûshûka kabiri.

2 Omukazi nkana busîme emw'ibà, ibà alama n'omurhûla emyâka yâge yoshi.

3 Omukazi nkana ebà nshôkano yâgoyâgo, es-hobâlwa n'abalume barhînya Nyamuzinda.

4 Babè bagale erhi bakenyi, busîme buli emurhima gwâbo, ensiku zoshi busù bwa nshagali.

⁵ Hali bisharhu nyôboha: n'eca kani musisi cingezâmwo: obunywesi bulumira eka, okunyagwa kw'olubaga, okuhêka owundi lubanja oku busha: ebyo bibà bibî kulusha olufû;

⁶ ci kuli nka kurhîngamira omuntu, gali malumwa omukazi okuyâgalwa n'owâbo, okwo kwoshi abâ nyamanjà olêrhwa n'akalimi.

⁷ Omukazi mumînya, murhamba gwa mpanzi bashwêsire kubî; okacihamba mpu wamugombya kuli kugwârha cilumira-habiri.

⁸ Omukazi mulalwè ali wakujira omuntu burhè, enshonyi acîbonêsa zirhayibagirwa.

⁹ Omukazi w'ecirala omu masû abonekera, kukema-kema kwâge kumuyêrekana.

¹⁰ Omanyè omunyere oyengehusire kubî, orhamufume hano abona obuzamba bwâwe.

¹¹ Omanyè amasû gahwîremwo enshonyi, orhacisômeragwa hano gakuhira omu mashumi.

¹² Kw'ayâshama aka mubalama enyôrha egwêrhe, amîshi ashimanyire go ananywa, obugonyi bwâge ntaho arhabuhêka, omubiri gwâge aha ngasi mulindizo agurhege ngasi myampi-izinga.

¹³ Obwinjà bw'omukazi busîme bulêrhera ibà, obukengêre bwâge misî bumuyûshûlira.

¹⁴ Omukazi orhaderhêra ebà ngalo ya Nyamuzinda, oyu balezire bwinjà ntâco ankagererwakwo.

¹⁵ Omukazi ocîkenga abà mwinjà kabiri, ow'omurhima gucîre arhagwêrhi buhirhi akagererwako.

¹⁶ Kul'izûba lishoshôka oku ntongo za Nyamuzinda, kwo n'obwinjà bw'omukazi buyôrha

omu nyumpa alimo.

¹⁷ Kula akamole kanayôrha emugamba omu ka-Nyamuzinda, kwo n'iranga linjà linayôrha oku mubiri gw'omwâna hya.

¹⁸ Mitungo ya masholo omu ciriba c'ebyûma, amagulu minjà oku rhunsisirha rhuzibu.

¹⁹ «Mwâna wâni, omanyè wahemula obu-sole bwâwe n'emisî yâwe orhayihâga abanya-mahanga.

²⁰ Hano ôbà wamalonza ishwa liyêra kulusha agandi g'omu cihugo, orhwêremwo emburho yâwe, kucîkubagira oburhwa bw'obûko bwâwe kurhumire.

²¹ Ntyo, abâna wânasige bayishikâcîkunga, bulya bamanyire oku ziri ntwâli.

²² Omukazi omuntu arhizagya arhali ciru nka bikâyiza, omukazi w'obuyumpa abà muzibu nka mulunga (gwa lufù).

²³ Omukazi w'ecishungu ayishigabirwa omunya-byâha, omukazi mwîrhonzi ayishihâbwa omuntu orhînya Nyakasane.

²⁴ Omukazi mûmaguza wahwîre kw'enshonyi kuzigira azigira okuhemuka, omukazi orhayûmaguza bwinjà ayôrha, ciru na nk'ali n'ibà.

²⁵ Entwâli y'omukazi erhakengwa kulusha ak-abwa, cikwône omukazi mwîrhohye kuyôboha ayôboha Nyakasane.

²⁶ Omukazi okengêsa ibà abâ murhimanya omu masù ga boshi, cikwône obonêsa ibà nshonyi, kugayaguzibwa agayaguzibwa omu bucîbone bwâge. Ali muny'iragi omulume ojira omukazi nkana, bulya omubalè gw'ensiku zâge

hano igulu gwayûshûka kabirhi.

²⁷ Omukazi oderhaderha na w'akajamwe gubà mushekera gutula entambala, ngasi mulume ojira owamwen'oyo arhahwa ntambala omu kalamo kâge.»

Ebintu by'oburhè

²⁸ Hali bibiri nyumva bindumire n'eca kasharhu candwâza ecirungula: okubona owafungiraga ecihugo afâ bushosi omu buligo, okubona abantu barhimanya bahirwakwo akagayo, omuntu ocîrhenza omu njira nyinjà ajà omu y'ecâha, yêhe ngôrho ya Nyamuzinda yamuyîrha.

Oburhunzi

²⁹ Oku murhunzi, okuhima amashumi kuli kuzibu, omugulirwa, kuzibu okuyâka ecâha.

27

¹ Banji bahirima omu câha erhi kusîma obunguke kurhuma, owalonza obugale arhafâ bwonjo.

² Banafunde omurhi ekarhî k'amabuye gagwârhîne, ekarhî k'okugula n'okuguza ecâha ciyijà.

³ Omuntu orhasêzizi okurhînya Nyamuzinda, enyumpa yâge erhi yanajire oku idaho.

Enderho

⁴ Nka bashebula ensheke zinasigale oku kayungiro, kwo n'okwo binwa bya muntu bimanyîsa ishembo lyâge.

⁵ Omubumbi muliro arhangulamwo obuzibu bw'enyungu zâge, omuntu naye binwa byâge bamurhangulamwo.

⁶ Ishwa limanyirwa oku mburho yarhengamwo, kwo n'okwo ebinwa by'omuntu bimanyîsa eciri emurhima gwâge.

⁷ Orhakungaga omuntu embere oyumve eci adesire, aho ho wamugwârhira.

Obushinganyanya

⁸ Erhi wakakulikira obushinganyanya, wanabuhikakwo, obuyambale obwo nka mwambalo gwa lusiku lukulu.

⁹ Ecihungu cirhagwa aharhali câbo, obushinganyanya bulonza obukulikire.

¹⁰ Entale kulingûza eringûza omunyama gwâyo, ecâha naco cisîma abalyâyanya.

¹¹ Ebinwa by'omuntu nkana ensiku zoshi kurhimanya, ci ecingolongolo kwo cihinduka nka mwêzi.

¹² Nk'oli mwe n'ebingolongolo, onagere amango, ci nk'oli mwe n'abantu nkana, ogende buzira bwôba.

¹³ Ebinwa by'abahwinja bibî bya kushologosa, okusheka kwâbo erhi kucishingira byâha.

¹⁴ Ebinwa by'osîma okucîgasha, binarhume emviri ziri oku irhwe ly'omuntu zagurumanwa. Okulongôla kwâge kunafuke abantu amarhwîri.

¹⁵ Okulongôla kw'abacîbonyi mukò kubulaga, n'ebijâci byâbo bibî bya kushaza.

Amahwe

¹⁶ Omuntu obêra amahwe arhalangâlirwa, na ntà mwîra nkana abona.

¹⁷ Osîme onalangâlire omwîra wâwe, ci olusiku wâbera amahwe gâge, erhi na hoshi aho obwîra bwamâfâ;

¹⁸ bulya kwo wayîsire obwîra nka kula bayîrha omubisha.

¹⁹ Kul'omuntu akanalîka akanyunyi afumbîrhe, kacîbalalira, kwo nâwe walîsire omwîra, orhâcimubone.

²⁰ Orhamukulikiraga, mîra akol'ali kulî, acîgendîre kula akashafu kayâka omurhego.

²¹ Banarhube ecihulu, bababalire n'ecijâci, ci omuntu wabasize ihwe, nanga.

Obulyâlya

²² Omuntu okomakomya erhi bulyâlya adwîrhe asinga, na ntâye wamurhanga.

²³ Amango ali embere zâwe, ye lûbika, ebinwa byâwe binamurhwe yêshi, buzinda akunioke, akuderhere oku orhadesire, aderhe mpu wajâcire lebè.

²⁴ Nshomba binji, ci oyo muntu ntamubonakwo, na Nyamuzinda arhamusîma.

²⁵ Obanda ibuye emalunga, ah'irhwe acibanda-lyo, olibandira obulenzi yêne ocîrenganya.

²⁶ Ohumba omwîna, agurhogeramwo, orhega omurhego gunamugwârhe.

²⁷ Ecibî cirha nnaco, arhamanya ciru olunda cahubuka.

²⁸ Akanege n'ebijâci bibà bya mucîbonyi, ci kwône olwihôlo lumulingûzize nka ntale.

²⁹ Omu murhego bagwa abantu bacîshingira okuhanyagala kw'abantu binjà, abôla amagala gabalya embere bafè.

Obumvu

³⁰ Obumvu n'obukunizi nabyo bindi bikabulirwa, bimera omu ishwa ly'enkola-maligo.

28

¹ Omuntu ocîhola naye arhâfume olwihôlo lwa Nyamuzinda, Nyamuzinda ye yishi oku ebyâha biganjwa.

² Babalira owinyu obubî bwâge, lyo nâwe, hano oshenga, obabalirwa.

³ Kurhi omuntu obikîre owâbo obumvu akashenga mpu Nyamuzinda amufumye?

⁴ Omuntu orhaba bwonjo oku wâbo, kurhi akashenga mpu yêhe abâge ye babalirwa?

⁵ Ye muntu kwône abîkîre owâbo omujina, ndigi yeki abwîne wamubabalira?

⁶ Kengêra obuzinda, oleke okushombana, kengêra okufà n'okubola, oshimbe n'amarhegeko.

⁷ Kengêra amarhegeko, oleke okubîka omujina, okuze endagâno y'Ow'enyanya, oyîbagire ecijâci.

Entambala

⁸ Oyâke entambala, wayâka ecâha, omuntu w'amagene ye nyankozi omu bâbo.

⁹ Omubî kavango ahira omu bîra, ye cômêza-malambo ekarhî k'abantu barhulwîre.

¹⁰ Oku enshâli ziri kwo n'omuliro gugulumira, oku entambala ekozîbwe, kw'enaluga. Omuntu arûkûza nk'oku emisî yâge enali, n'oku obugale bwâge buli, kw'anakunira.

¹¹ Entambala y'obushâlashâla enazûse omuliro, ennongwè y'obuhwinja enabulage omukò.

12 Bûha oku isèsè omuliro guyâke, ogutwîreko guzime, obonereho obuhashe bw'akanwa kâwe.

Olulimi

13 Omanyè kadegende n'enderhera-habiri, abo bombi bahezize abantu balicîbêrire omu murhûla.

14 Akalimi kàyimusize bantu banji, kabashandâza cihugo omu cindi; kahongwîre ebishagala bizibuzibu, kashâbira n'abarhwâli.

15 Akalimi kahulusize abakazi omu mwâbo, kabanyagîsa emyâka yâbo.

16 Oyumvîrhiza omudesi-wagwo arhaja îrò, anabule omurhûla.

17 Bashûrhe omuntu akarhi, kasiga omubambu, bamushûrhe akalimi, kamujonjaga yêshi.

18 Bantu banji bafîre n'engôrho, ci abafîre n'akalimi bo banji kulusha.

19 Iragi lyâge oyu karhasâgihikakwo, oyu karhali omu njira yâge, oyu karhasâgijira mujà wako, oyu karhasâgiziriringa n'emigozi yako.

20 Obujà bwâko bubà bujà buzibu, n'emigozi yako, migozi ya budagulè.

21 Olufû lwâko, lufû lubî bwenêne, ekuzimu yo nkulu kuli lwo.

22 Akalimi karhahasha abantu barhînya Nyamuzinda, engulumira yako erhabayâsha.

23 Abacîrhenza kuli Nyamuzinda, yo minyama yako, engulumira yako erhazima muli bo, kwo kabahiva nka ntale, kabashangule nka ngwi.

24 Yumva: oyûbake ecôgo c'emishûgi aha mwâwe, osêze ebirugu n'obugale bwâwe.

25 Ohire enderho zâwe oku munzâni, ozigere, ohire omurhemere n'igufuli oku kanwa.

26 Omanyè wakasârhalira ekanwa, olekigwa omu maboko g'okugungezize.

29

Okuhoza

¹ Okuhoza owinyu kuli kumufà lukogo, okumurhabâla kuli kushimba amarhegeko.

² Kuli kwinjà okuhoza owinyu amango alagîrîre, ci kukwânîne okulyûla amango mwalagânîne.

³ Orhatwâga omu kanwa kâwe, onayumvanye n'abandi, n'amango wa lagîrira, wabona oburhabâle.

⁴ Banji bahoza bamanye mpu kubêrwa, bayumîrize balya babâhozagya.

⁵ Embere ly'okuhoza, kurhângishisha nyakuhôzibwa, kukunga obugale bwâge, olusiku lw'okulyûla lulegerere, lubè lwa mirongwè, oyumve mpu amango gali mabî!

⁶ Ka balyûla Nyakulyûza akabona ecihimbi c'ebiyâge erhi abirîrwe. Akabâ arhalyûzirwi, ebirugu bimuhere. kandi abè n'omushombanyi w'obumâma, oku alyûla ajâcira n'okutulagula, ebijâci gubè gwo munkwa bwo na bukenge.

⁷ Bantu banji --burhali bulonza bubî - balahira kuhoza, barhalonza ebyâbo bihere.

Okuhâna

⁸ Obè wa lukogo oku b'obuligo, orhabayumukizagya aha mwâwe balinda oburhabâle.

⁹ Oshimbe irhegeko, orhabâle omukenyi; alagîrîre, orhamugalulaga maboko mûmu.

¹⁰ Ebirugu byâwe bije emwa mwene winyu n'omwîra, birhaboleraga e mwîna busha.

¹¹ Okolêse obugale bwâwe nk'oku Nyamuzinda arhegesire, wâgala kulusha.

¹² Okuhâna guli muhako gwâwe, gwakuciza amango g'obuhanya.

¹³ Okuhâna kwo kukulu aha mpenzi nzibu, ah'itumu lyôji, kwâkulwira embêre z'omushombanyi.

Okucîhâna cikinja

¹⁴ Omuntu nkana anacihâne cikinja erhi wâbo orhuma, bulya okumulîkirira ziri nshonyi nkulu.

¹⁵ Orhayîbagiraga aminjà g'owakufungiraga, acîhâna yêne ahâli hâwe.

¹⁶ Omubî arhakengêra obwinjà bw'omufungizi, n'omugambanyi anayîbagire omuciza.

¹⁷ Ecikinja cakenyize àbali bagale, cabahêka eyi n'eyi nka mulaba gw'omu nyanja.

¹⁸ Caluliza abantu banênênè, bahabukira omu bihugo, emahanga.

¹⁹ Omuminya anashwîre okucîhâna cikinja, mpu ly'ayunguka, n'obwo buhanya ashwirîre.

²⁰ Orhabâle owinyu nk'oku onahashire, ci omanyè nâwe wâhirima.

Okubà cigolo

²¹ Akantu karhanzi k'okulama: mîshi, kalyo, mwambalo n'enyumpa y'okulâla.

²² Okubêra mukenyi aha mwâwe, omu nyumpa yâwe y'obukere, kwo kukulu aha kukâyigurhira omu nyumpa nyinjà ya bene.

²³ Ogale erhi okene, osîme, orhacijiraga cigolo.

24 Kalamo kabî, okuhandûla ene n'irhondo, aha wankajà, ntà kubumbûla akanwa;

25 oli ho cigolo, n'enshonyi zâwe haguma, n'ebinwa bakubwîra, bya kanego:

26 «Bwîra oyo w'ekulî, ayishe arheganye amêza. arhujirîre ebi rhwâlya».

27 «Ewani sho! orhenge omwo, bulya mwâja owundi w'olukengwa: mwene wîrhu ambal-amîre, mwo nanamuhandîsa omwo».

28 Nshonyi ezo muntu w'obukengêre okuci-naguzibwa ntyo oku cihando, n'okulolwa nka muntu oli omu mwenda.

30

Okulera

1 Omubusi ozigira omwâna wâge arhamurhogoza, irhondo erhi olya mwâna yekola cimala-mungo.

2 Olera bwinjà omwâna wâge âsîma, bâmukûnga ekarhî k'abîra bâge.

3 Oyigîriza bwinjà omwâna wâge, buyâgalwa azukiza omushombanyi wâge, ci busîme ekarhî k'abîra bâge.

4 Ciru îshe w'omwâna mulere akafà, kurhali kufà afîre, bulya asizire oli nka ye.

5 Acizîne, abwîne obusîme muli ye, buno akol'afà, ntà burhè.

6 Asizire entwâlî y'okucîhòla oku bashombanyi, asigîre abîra bâge owabavuga omunkwa oku minjà bamujirîre.

7 Orhogoza omwâna wâge, acîrheganye n'okukârhuba ebibande, ngasi kuyâma, omurhima gumukangalale.

8 Enfarasi nshwêke kubî enagâmbane, karhagobaga naye kubî akula.

9 Nêci, orhogoze omwâna, kwône acikukanga, omushâse kwône, wâcicîlakira.

10 Orhashekaga mwe naye âkaba orhalonza okulaka mwe naye, wâcizinzibala obusù.

11 Orhamulekêreraga amango acikula, orhaz-ibaga mpu orhagibona obubî bwâge.

12 Omuyumvîse bwinjà oku acikula, ciru n'okumushûrha amango aciri mwâna, bulya cikaba cigamba arhakâkuyumva, n'oburhè bukugwârhe.

13 Lera onahêrhe bwinjà omwâna, ly'oleka okuyishirhindibuka n'obugamba bwâge.

Amagala minjà

14 Omukenyi muzibu w'amagala minjà, ye mukulu aha mugale w'amagala magalugalu.

15 Amagala minjà n'emisî bilushire obuhirhi bwoshi bw'igulu, amagala mazibu galushire obugale.

16 Ntà buhirhi bulushire amagala, na ntà bugale bulushire obusîme bw'omurhima.

17 Olufù lwo lukulu aha kalamo k'omutula, obuluhûke bw'ensiku n'amango bwo bwinjà aha ndwâla erhafuma.

18 Okuhira entûlo aha nshinda, kwo kuguma n'okuhira ebiryo oku kanwa kabumbe,

19 Ebi barhûla ensalamu êrhalya erhanahinya, bibà bya cici? Ntyo kw'ali omuntu Nyamuzinda ashimbire.

²⁰ Analabaganye, ayîse mutya. Kw'ali nka kulya bashahula omuntu babulimuhà omukazi, abande enani.

Obusîme

²¹ Orhabâga we nnaburhè, orhacîrhegega entanya zilêrha omutula.

²² Busîme bw'omurhima ko kalamo k'omuntu, bushagaluke kwo kuyûshûla ensiku zâge.

²³ Orhebe entanya zâwe, orhûlirize omurhima, ohive oburhè: bulya omugungunu gwâyîsire banji, ntà bunguke gwankalêrha.

²⁴ Amagene n'obukunizi binanyihye akalamo, entanya zinabiduhye obushosi.

²⁵ Nka omurhima gushagalusire, ebiryo binazigire omuntu, ehi omuntu âlyaga himugwe bwinjà.

31

Obuhirhi

¹ Okubula îrò buhirhi bukulêrha, kurhamya kunarhamya omubiri, entanya z'obuhirhi îrò zihiva.

² Entanya z'omûshi zinarhume omuntu arhaja îrò, endwâla nkali enahanze îrò.

³ Omugale akola mpu ly'ebirugu byâge biluga, n'okurhamûka kwâge erhi kucîsîmîsa;

⁴ omukenyi akola mpu ly'abona eci alya, n'okurhamûka kwâge bushube buligo.

⁵ Osîma ensaranga arhafuma câha, ohubira obunguke bwo bunamuhubya.

⁶ Banji ensaranga zayîsire, lufù bàlimo, barhak-abuzire bufà.

⁷ Gubà murhego oku bantu bazisîma, n'abahwinja boshi mo bahwêra.

⁸ Iragi lyâge omugale oyôsire buzira izâbyo, n'orhashimbûlula masholo.

⁹ Ye ndi oyo rhumusîme? Ajirîre olubaga aminjà garhankaderhwa.

¹⁰ Ndi wajire muli ebyo anarhengamwo mugumagumà? Ndi oyo wabulaga bujira ecâha n'obwo ali akuhashire? Abula bujirira abandi amabî, n'obwo àkagajizire?

¹¹ Obugale bwâge burhahuligane, n'endêko yâmanyisa aminjà àjizire.

Ebiryo

¹² K'amêza olikwo gahirhîre? Orhaderhaga n'okucîkunga, mpu: «Nêci, ene nayîgurha, byamâluga!»

¹³ Kengêra obubî bw'amasù g'obudambyè: ka hali eciremwa cibî kulusha isù? Erilakira obusha!

¹⁴ Orhalikiraga okuboko ah'okulalisire ayêrekîze okwâge, orhacîrhunikaga oku cîbo kuguma naye.

¹⁵ Manyira owinyu kuli we wêne, na muli byoshi obè murhimanya.

¹⁶ Olye nka mugula ehi bakuhîre, oleke okuvûkuza amarhama, n'okucîbonêsa nshonyi.

¹⁷ Obè we rhangireka okulya, bugula obwo, orhahubaga zakanaba nshonyi.

¹⁸ Akabà muli banji oku mêza, orhacîhâga embere z'abandi.

¹⁹ Hitya hiyîgusa omulume! erhi agwîshira, ayîse bwinjà.

20 Hunga bwinjà, ntalya-binene, omuntu asagizûka duba, anayumve irhwe liri lyangu. Enkananga, olushalo, okulumwa omu nda, lwo luhembo lw'omudambyè.

21 Kwankanabà wasêzîbwe okudambiha, yîmuka, ojè embuga, oshale, wayumva okola mwangu.

22 Nyumva, mwâna wâni, orhangayaga, buzinda lyo wayumva ebi nkubwîzire. Obè n'olugero omu ngasi mukolo wakola, wabona oku ntà mango endwâla yakuhikeko.

23 Omushamuka olalikîne akaluza ebiryo bwenêne asîmwa, bânajire nsiku baderha okuhâna kwâge.

24 Ci kwône olalikîne akabijinikira kushekerwa ashekerwa omu lugo, n'obujinisi bwâge kuderhwa buderhwa.

Amamvu

25 Orhabâga ntwâli y'amamvu, amamvu gaheze banji.

26 Eluganda, muliro barhangulamwo ecûma, ntyo kw'amamvu garhangula emirhima aha abalume banywera.

27 Amamvu ko kalamo k'omulume, casinga omuntu anywe galya g'olugero.

28 Bushagaluke bwa murhima, busîme bw'omuntu, go mamvu omuntu anywa ensa nyinjà, n'omu lugero lwinjà.

29 Kaheza, go mamvu omuntu anywa nk'ahagula, aganywere amîru n'omujina.

30 Endalwè enazûkize omuhwinja enongwe yamuheza, emuheze, emisî enyihe n'okulwa kuhajè, evune enjinga abulilêrha amalwa.

31 Muli oku mêza, orhasholoshonzagya owinyu, orhamushekeraga akaja mwo orukara, orhamubonêsagya nshonyi, orhanamujiraga burhè mpu akulyûlage.

32

Ebiryo by'olusiku lukulu

¹ Bakujizire mukulu w'amêza, orhajiraga bucîbone, obêre ekarhî k'abinyu nka muntu akâbo, obagabulire obulibwârhalâ nâwe.

² Wamajira emikolo yâwe yoshi oku enali, bwârhalaga, nâwe osîme haguma n'abinyu, bakusîme, lwo luhembo lw'omukolo mwinjà wakozire.

³ We mushosi, derhaga, kuli kwinjà emund'oli, ci bunyi-bunyi, orhahulisagya enyimbo.

⁴ Amango bali bayumvîrhiza oluzihwa, orhaluzagya olubî, oleke okuhahabuka.

⁵ Amango bali oku mêza, olulanga abâ namulîsa, kuli nka kula bayûshûla enjuma nyinjâ-nyinjâ oku magerha.

⁶ Cifungo ca hibuye hinjinjà omu burhunge bw'amasholo, lwo lulanga lw'omulya mwinjà amango banywa orhwamvu rhwinja.

⁷ Derhaga, nâwe musole, akabâ kwa bulagîrire, akabiri karhali kanyi erhi bakakudôsa.

⁸ Oyôfihye ebinwa byâwe, oderhe binji omu bisungunu, obè wa kuhulika-kwa-muhya*.

* 32:8 32, 8 Kuhulika kwa muhya: omuntu anahulike n'obwo arhabuziri eci âderha; ci kwa burhimanya, kuyumvîrhiza ebi abandi baderha.

9 Orhaderhezagya abakulu nka binyu mûmanîne mweshi, owundi muntu akaderha, oshube oku byâwe binwa.

10 Mukemezo gushokolera omukungulo, inêma lishokolera omuntu murhimanya.

11 Amango gâwe gamahika, gendaga, orhacilegerere, libirhira eka, oleke okûla kusharhira omu njira.

12 Aha ka, ocîmîmise, oshârhe, orhabîhaga omu kuderha buzira lugero.

13 Ovuge Lulema omunkwa kuli byoshi, ye kushobôza aminjà gâge.

Okurhînya Nyamuzinda

14 Omuntu orhînya Nyamuzinda, ayumva akanwa kâge, abamulonza kurhona barhona emwâge.

15 Omuntu odôkereza irhegeko kuyîgusa limuyîgusa, ci endyâlya kusârhaza liyîsârhaza.

16 Abarhînya Nyamuzinda banajirwe bashinganyanya, ebijiro byâbo binjà kwo bimoleka nka kamole.

17 Omubî arhaziga bamuhanûla, arhabula igwârhiro ly'okujira obulonza bwâge.

18 Omuntu nkana arhagaya ihano, mubîogayana yêhe arhabà lugwêgwè.

19 Orhajiraga bici buzira kugerêreza, ntyo orhacîyunjuze kw'ebi wajizire.

20 Orhageraga omu njira y'ebikunguzo, orhagijà wasârhala.

21 Orhacîkubagiraga enjira ekubûsire,

22 n'abâna bâwe nabo arhacîkubagiragabo.

²³ Ocîlange wêne muli byoshi, okwo nakwo kuli kushimba amarhegeko.

²⁴ Omuntu ocîkubagire irhegeko, kushimba ashimba ebi lirhegesire, olangâlira Nyamuzinda arhabulabula.

33

¹ Orhînya Nyamuzinda, obubî bunamugere kulî, ciru n'amarhangulo gâbwo anagafume.

² Oshomba irhegeko arhali murhimanya, n'oli mpu alishimbire arhanalishimbiri kw'ali nka bwârho omu mulaba.

³ Omuntu w'obukengêre kucîkubagira acîkubagira irhegeko, oku bwâge likwânîne okuyemerwa nka mulêbi.

⁴ Ogerêreze eci waderha lyo bakuyumva, ocîjê emurhima embere oshuze.

⁵ Ebibà emurhima gw'ecinganyi kwo biyôrha nka mizizi ya ngâlè, obukengêre bwâge kwo buzunguluka nka masini

⁶ Enfarasi nto kw'eri nka mwîra olimbira amasheka, bakagerêreza mpu bayishonakwo, eyâne.

Birhûmâna

⁷ Cirhuma ensiku zirhayûmânana? N'obwo omwâka gwoshi, omûshi oku izûba guruhenga?

⁸ Kuli kuderha oku Nyamuzinda arhayûmanyanyagya ensiku: ye wajiraga ecanda n'empondo n'ensiku nkulu.

⁹ Akuza anayîmânika nguma-nguma, ezindi az-ijira nsiku kwône.

¹⁰ Abantu boshi barhenga omu budaka, Adamu budaka àlemagwamwo.

¹¹ Nyamuzinda omu burhimanya bwâge ababerûla, abagerera ngasi muguma kwâge-kwâge.

¹² Hali baguma agishire, abahira enyanya, abagoshôla, abahira hôfi naye, hali n'abà àkazire, àbarhanya, àbakaga aha bâli.

¹³ Kul'ibumba liyôrha omu nfune z'omubumbi, alibûmbe oku alonzize, kwo n'abantu bayôsire omu masù ga Lulema, ye bagabira n'obushinganyanya bwâge.

¹⁴ Obwinjà buyîmanzire omu masù g'obubî, n'obuzîne buyîmanzire omu masù g'olufû, ntyo n'omunya-byâha omu masù g'omuntu nkana.

¹⁵ Osingirize ebiremwa by'Ow'Enyanya byoshi, byoshi bigenda bibiri bibiri biyêrekerîne*.

¹⁶ Niono, nie muzindiyisha, nayirîrwe, nâbà nk'omurhologozi wayisha enyuma z'âbasârûla.

¹⁷ Omugisho gwa Nyamuzinda gwanjira wa burhanzi, nka musârûzi, nabumba olurhanda.

¹⁸ Omanyè kwône oku ntakoleraga bunguke bwâni bwône, ci n'obwa balya boshi basîma okuyigîrira.

¹⁹ Munyumve, mweshi bakulu b'olubaga, mwe mukulîre endêko, murhege amarhwîri.

Okubà ntagengwa kw'omuntu

²⁰ Aha mwâwe, mango ocizîne, orhalekaga mpu omwâna wâwe, mukà we, mwene winyu, omwîra wâwe akurhegeke. Orhahâga owundi ebirugu byâwe, kwanabà kucîyunjuza buzinda mango wabihûna.

* **33:15 33, 15** Biyêrekerîne: lolà 42, 24; Murh 3, 1-8.

21 Oku ocizîne onacidwîrhe wayîsa omûka, orhacîjiraga mujà wa ndi.

22 Okuhûnwa n'abâna bâwe, kwo kukulu aha kuyêrekera abâna ôburha wabahûna.

23 Ngasi kantu wajira koshi, oyôrhe we nnako, omanyè wankacîshûbula oheze irenge lyâwe.

24 Amango wâbà wamâyunjuza ensiku z'akalamo kâwe, lwo lusiku lw'okufà, ogabe ebyâwe.

Abajà

25 Ecihêsi ciri ca byahirwa, karhi na mizigo, omujà ali wa biryo, buhane† na mukolo.

26 Okolêse omujà wâwe, wabona omurhûla, omuleke buzira mukolo, wabona oku naye alonza kurhi ankarhenga omu bujâ.

27 Omurhamba n'olukoba, binagombye ecihêsi, obukali n'akarhi binatwe ifêka, ly'omushizi mubî.

28 Omuhè omukolo, akole, aleke okuyôloha, bulya kuyôloha kuyîgîriza amenge mabî.

29 Omuhè omukolo gumukwânîne, n'akakalahira, omuhogeke omugozi.

30 Ci oleke obukali bw'okumînya oku bantu, okulikire obushinganyanya.

31 K'ogwêrhe mujà muguma yêne? Omulole nka ye we, bulya wamulibukîre.

32 Ka mujà muguma yêne ogwêrhe? Omulole nka mwene winyu, bulya omulagîrerekwo.

33 Bulya okamukolêsa kubî, akuyâka, ngahi wacimurhangira?

† 33:25 33, 25 Abajà: obukenge oku bajà, lolà Efz 6, 9; Kol 4, 1; Flm 16.

34

Ebilôrho

¹ Okulangâlira obusha n'ebirhaboneke, kuli kwa musirhe, n'ebingolongolo byo birhambira ebilôrho.

² Kuli kugwârha ecizunguzungu na kushimba empûsi, okulegerera oku bilôrho.

³ Ecilolero n'ebilôrho bishushîne, ocîloleremwo, wabona obusû bwâwe.

⁴ Cinjà cici cirhenga omu izinga? K'okuli kunarhenge omu bunyvesi?

⁵ Okulagula, okukera engoko, ebilôrho, byoshi busha, kahalalo ka mukazi oli izîmi.

⁶ Akabà arhali Nyamuzinda obirhumire, orhabishîbiriraga.

⁷ Ebilôrho byarhebire banji, banji balibilangâlîre bahona.

⁸ Amarhegeko garhanywerha, Irhegeko lyôhe linakulikirwe buzira kurhebana, oburhimanya nabo bubà bwimâna burhabêsha.

Okubalama

⁹ Okubalama kuyigîriza binji, owagezire omu bihugo binji anamanye na binji, n'omuntu wabwîne binji yenayishiganîra.

¹⁰ Omuntu orhasâgijà omu malibuko, arhishi binji, ci owagenzire ayishi orhunjirhunji.

¹¹ Nabwîne binji ebwa kubalama, ebi nayumvîrhe byo binji kulusha ebi nakamanyiderha.

¹² Olufû lwampushire kanji kanji, nanatwa oku isî, alagi kurhi:

¹³ Abarhînya Nyamuzinda balama, bulya bamulangâlîre, bulya bacîkubagîre owakanabaciza.

14 Orhînya Nyamuzinda arhayôboha cici, arha-juguma, Nyamuzinda ye abà acîkubagîre.

15 Iragi ly'omuntu orhînya Nyamuzinda, ndi ayimangîrekwo? Ndi ayegemîre?

16 Amasù ga Nyakasane, gayêrekîre balya bamusîma, ye mulîkûza, mutuga muzibu, ye mâkiro, omu mpûsi y'omu irungu, ye mbohôlolo oku idûrhu ly'akasirahinga*, ye mucîka-ntambala, ye na mukoma-afungira-abâli-bahirima.

17 Kulengereza alengereza emirhima, azibûle amasù, ahûne amagala, akalamo n'omugisho.

Enterekêro

18 Okurhûla Nyamuzinda ebizimbano kuli kumushekera, entûlo z'ababî zirhamusîmîsa.

19 Ow'Enyanya arhabona oku ntûlo z'ababî, arhali bunji bwa mbâgwa burhuma ababalira ebyâha†.

20 Kuli kuniga omwâna n'îshe asinza, okurhûla Nyamuzinda ebi wanyagaga abakenyi.

21 Ehitya hy'omukenyi ko kalamo kâge, okumunyagahyo kuli kumuyîrha.

22 Kuli kuniga owinyu okumunyaga ehi alami-rakwo, oyîma omukozi oluhembo lwâge erhi mwîsi wa bantu.

23 Muguma ayûbake, owundi ashâbe, bunguke buci barhenzamwo aha nyuma ly'oburhê.

24 Muguma agishe, owundi ahehêrere: muguma ohi Nyakasane ayumva?

* 34:16 34, 16 Akasirahinga: gala mango izûba lijà omu nkuba karhî, ntâye wahinga erhi idûrhu lirhuma «okuhinga kumuzire».

† 34:19 34, 19 Ebyâha: lolà Amo 5, 21

25 Owacîshuka kulya kubà anahumire omurhumba akanashubiguhumako, erhi cici acîshukirage?

26 Kw'ali ntyo omuntu ocîshalisa oku byâha byâge, buzinda kandi abishubîrire! ndi okolaga ayumva omusengero gwâge? Bunguke buci burhenzirage muli okwo kucîrhohya?

35

Amarhegeko n'enterekêro

1 Okushimba irhegeko kuli kuluza entûlo, okusêra oku marhegeko* kuli kuhâna enterekêro y'omurhûla.

2 Okujira akantu k'obuzigire kuli kurhûla obwâso bw'enshâno, okurhabâla abakenyi kuli kuhâna enterekêro y'obukuze.

3 Ecisîmîsa Nyamuzinda kuli kuleka amabî, okuyâka obulyâlya kuli kuhâna enterekêro y'okubabalirwa ebyâha.

4 Orhajaga embere za Nyakasane maboko mûmu, ojire ebyo byoshi bulya birhegesirwe.

5 Entûlo y'omushinganyanya ebâ nyinjâ aha luhêro, akisununu kâyo e mw'Ow'Enyanya kayînamukira.

6 Enterekêro y'omushinganyanya erhahimwa kusîmwa, nta mango yayîbagirwe.

7 Kuza Nyamuzinda n'obushiru, orhayâgalagwa n'omwâka muhyâhya warhûla.

* 35:1 35, 1 35. 1: Amarhegcko n'enterekêro: okurherekêra liri irhegeko, ci arhali hoshi aho, hali agandi marhegeko ganali makulu: obushinganyanya n'obuzigire: lola Luk 11, 42.

⁸ Nka warhûla, orhûle oshagalusire, n'entûlo y'abakenyi oyihâne n'obusîme.

⁹ Orhûle Nyamuzinda nk'oku ànakuhîre, ohâne n'obushiru nk'oku onagwêrhe.

¹⁰ Bulya Nyamuzinda kalembu ahâna, washobôla kali nda kali nk'oku ohânyire.

¹¹ Omanyè wankagèreza mpu wahôngera Nyamuzinda, arhakaziga; orhacikubagiraga enterekêro y'obushambo.

¹² Bulya Nyamuzinda abâ mutwî wa mmanja. yêhe arhajira kabôlo omu bantu.

¹³ Nyamuzinda arhajira kabôlo ka kulenganya omukenyi, kuyumvîrhiza ayumvîrhiza omulenge gw'oyu badwîrhe bâlibuza.

¹⁴ Arhakengula enfûzi emulakire, arhayîbagira n'emirenge y'omukana.

¹⁵ K'emirenge y'omukana erhahulula omu marhama gâge bulya, k'endûlù yâge erhabonêsa nshonyi owamulasagya?

¹⁶ Omuntu okolera Nyamuzinda n'omurhima gwoshi kurhona arhona, n'izû lyâge enyanya lihika.

¹⁷ Omusengero gw'omwîrhohye bitû gurhulukânya, arharhûlîrira gurhanacihika.

¹⁸ Arhagoheka na Nyamuzinda arhacimushuza, nka Nyamuzinda arhacitwa olubanja lw'abashinganyanya, n'okukubûla enjira y'obushinganyanya.

¹⁹ Nyamuzinda arhâlegame, arhâlembere emihera,

²⁰ kuhika avune ezo ncuku omugongo, acîhôle oku mashanja;

²¹ kuhika aherêrekeze bacîbone boshi, avune akarhi k'oburhegesi bw'e ndyâlya;

²² kuhika ahembe ngasi muguma nk'oku ebi-jiro byâge binali, atwîre abantu olubanja nk'oku emirhima yâbo eri;

²³ kuhika atwîre olubaga lwâge olubanja lw'obushinganyanya, alushobôze obusîme bw'obwonjo bwâge.

²⁴ Obwonjo burhahimwa kuyinjiha amango g'amalibuko, nka kula ecitû c'enkuba cinaboneka canda.

36

*Omusengero gw'okulîkûza n'okuyûbaka Isra-
heli buhyâhya*

¹ Orhubabalire, Nyamwagirwa, Nyamuzinda w'igulu, lolâ, ojugumye amashanja goshi.

² Oshunge amashanja g'ihanga okuboko, gabone oku buhashe onajira.

³ Kulya wabayêrekaga oku oli Mwimâna, warhulibuza banasinza, kw'ojirage buno, nîrhu orhuyêreke obukulu bwâwe kuli bo.

⁴ Bakumanye nk'oku nîrhu rhwamanyaga oku ntà wundi Nyamuzinda kuleka We, Nyamwagirwa.

⁵ Oshubîrire okujira ebirhangâzo, ojire ebindi bisômerîne, oyêrekane obukulu bwâwe, okengêse okuboko kwâwe, okulyo kwâwe kuj'irenge.

⁶ Ozûse omungo, obulage omutula, oyîrhe omubisha, oherêrekeze omushombanyi.

- 7 Obiduhye ago mango, kengêra ecihango, ojire rhukuze ebijiro byâwe by'oburhwâli.
- 8 Omuliro gwâwe gw'olwihôlo gusingônole abasigîre, balya barhindibuza olubaga lwâwe baherêrekere.
- 9 Otuntume amarhwe ga balya bakulu b'ihanga, baderha, mpu: «Mâshi rhwêne!»
- 10 Oshubûze emilala ya Yakôbo yoshi, oyigalulire omwanya gwâyo nk'oku byâli burhanzi.
- 11 Nyakasane k'emirenge, babalira olubaga luderhwa izîno lyâwe: babalira Israheli, we wamujiraga nfula yâwe.
- 12 Olukogo lw'ecishagala câwe citagatîfu lukugwârhe, lukogo lwa Yeruzalemi, ho mwâwe orhamûkira.
- 13 Siyoni, omuyunjuze bukuze bwâwe, n'akarhwa-bwâmi kâwe okajire kayunjule irenge.
- 14 Oyîmangîre ebiremwa byâwe birhanzi: oyêrekane okuli kw'obulêbi bwajiragwa oku izîno lyâwe.
- 15 Orhimûle abakulangâlira, kubonekane oku abalêbi bâwe bo ba nyamuderha-kubà.
- 16 Nyakasane, oyumvîrhize omusengero gwa bambali bâwe, kulyâla kw'omugisho gwa Aroni oku lubaga lwâwe.
- 17 Boshi, en'igulu, bamanye oku we Nyakasane, Nyamuzinda w'ensiku n'amango.

Okuhugûkwa

- 18 Olurholero luyankirira ngasi kalyo luhâbirwe, ci hali ebiryo binjà kulusha ebindi.

¹⁹ Olulimi lumanyira ehisimbisimbi oku bwehe bwahyo, kwo n'okwo omurhima murhonde gurhaba ebinwa by'obunywesi.

²⁰ Omurhima mubî gunayîrhe mutula, ci omuntu wâbona kucîlanga acîlanga kuli gô.

Okulonza omukazi

²¹ Omukazi arhayîra mulume, ci abanyere babâmwo bamunyerenkana na bacinyere kwône.

²² Obwinjâ bw'omukazi kusîmîsa busîmîsa amasû, kwo n'omurhima gw'omulume gulakira.

²³ Omukazi ogwêrhe obwinja n'obutûdu ekanwa, ibâ ali w'iragi ekarhî k'abandi.

²⁴ Okuyanka omukazi gubâ murhondêro gw'obuhirhi, ye murhabâzi oli akâge, nyamwegemerwa wâge.

²⁵ Ishwa lirhajira cogo lirhahwa kuyônwa, buzira mukazi, omulume ye milumbo na muhabuka.

²⁶ Kurhi wakacîkubagira cishambo-ali-magala. Orhali eyo arhali n'eno?

²⁷ Ntyo kw'ali omulume orhajira aha abâ, olâla ah'obudufu bunamushimanyire.

37

Irumhi mpu bîra

¹ Ngasi mwîra anaderhe: «Nâni ndi mwîra wâwe», ci hali omwîra w'izîno kwône.

² Ka gurhali mutula munene oku muntu okubona owinyu erhi mwîra ahinduka mushombanyi?

³ Aye! murhima mubî, kurhi weki walemirwe, mpu ohire obuminya omw'igulu?

⁴ Winyu kwône ali mwîra amango ayôshire bwinjà, hano ensiku zicikwîhindulira, naye acîhindule.

⁵ Winyu kwône ali mwîra amango akulinzirekwo akantu, amango g'entambala akutulikekwo amatumu.

⁶ Orhayîbagiraga omwîra w'okuli omu ntambala, omubîke emurhima omu bugale bwâwe.

Abahanûzi

⁷ Ngasi muhanûzi mahano abâna, ci hali abagahânira okulonza obunguke.

⁸ Omanyem omuhanûzi, burhanzi cidôse bulagîrire buci bumugwêrhe - kwankanabâ bunguke bwâge bwône alonza, - alekikuhirakwo akarhunzi.

⁹ Arhakubwîraga, erhi: «Njira nyinjâ eyo olimo», abule na bwajâ ebulâbi akabona oku byâbâ.

¹⁰ Orhadôsagya ihano emw'orhacusîma, n'abayâgalwa nâwe orhababwîraga emihigo yâwe.

¹¹ Orhadôsagya omukazi ihano liyêrekîre mukîba, n'omwôba orhamudôsagya ihano ly'okulwa, n'omurhunzi orhamudôsagya ery'okurhimbûla, n'owagula orhamudôsagya ery'okuguza, n'omuyâgalwa orhamudôsagya ery'okuvuga omunkwa, n'omujinisi orhamudôsagya ery'okuhâna, n'omwôlo orhamudôsagya ery'okukola, n'omulimya orhamudôsagya ery'okuyûsa omukolo, omushizi mwôlo orhamudôsagya ery'omukolo muzibu; abo nt'ihano bankakuhâ.

12 Ci ohûne ihano emw'omuntu orhînya Nyamuzinda, olya omanyire oku ashimba amarhegeko, olya omurhima guli nk'ogwâwe, olya wakufâ lukogo erhi wankayâbirwa.

13 Buzinda, osêre oku ihano ly'omurhima gwâwe, bulya ntà mwîra okurhonya kugulusha.

14 Kanji kanji omurhima gw'omuntu gunamurhonde bwinjà, kulusha bajishamba nda bali oku ntondo.

15 Kulushîsa aho, oshenge Nyamuzinda: ayêrekeze amagulu gâwe omu njira y'okuli.

Oburhimanya: obw'okuli n'obw'obunywesi

16 Omurhondêro gwa ngasi cijiro, bukengêre, gerêreza embere orhondêre omukolo.

17 Omuzî gw'enkenkêro, murhima, gugwêrhe mashami anni:

18 aminjà n'amabî, obuzîne n'olufû, n'ensiku zoshi olulimi luyôsire lubiyimangire.

19 Wanabona ali mulenga w'okuyigîriza abandi, n'obwo kuli ye yêne ali wa busha;

20 lebè: w'akalimi, ye nyamakobwa, azinda erhi ishali lyamuyîrha,

21 bulya Nyakasane arhamurhonyizi, ntà burhimanya agwêrhe.

22 Lebè abà murhimanya omu nkengêro zâge yêne, n'omu iderha lyâge, obukengêre bwâge liri ishwa liyêra.

23 Omurhimanya w'okuli lubaga lwâge ayigîriza, n'emikolo y'obukengêre bwâge esêzire.

24 Omurhimanya abà ayunjwîre mugisho, abamubona boshi bamuderha w'iragi.

²⁵ Ensiku z'akalamo k'omuntu ziri nganje, ci ez'Israheli zoki zirhankaganjwa.

²⁶ Omurhimanya, ekarhî k'olubaga, ali mwîkubagirwa, izîno lyâge lya Nyamubâho ensiku n'amango.

Onyihye oku mîru gâwe

²⁷ Mwâna wâni, amango ocizîne, omanyè obwôrhè bwâwe, hirharhujirîri, orhahihambi-raga.

²⁸ Bulya arhali ngasi kantu kakwânana hoshi arhali na ngasi muntu okômera byoshi.

²⁹ Orhahubiraga ngasi hyanuna, oleke okuziga ebiryo,

³⁰ bulya obudambyè buli bubî, nda-ya-byo arahawa kulumwa omu nda.

³¹ Banji balire n'obudambyè, omuntu ocîlanga bwinjà anayûshûla akalamo kâge.

38

Omufumu (Munganga), amafumu n'endwâla

¹ Okenge munganga, nk'oku akwânîne okukengwa erhi mikolo yâge erhuma, bulya naye Nyamuzinda wamulemaga.

² Okufuma emwa Ow'Enyanya kurhenga, kwo kuyisha nka nshôkano y'ebwâmi.

³ Obumanye bwa munganga bwo burhuma akananda, bwo bunasômeza abagale.

⁴ Nyamuzinda analengeze abanyinyi, omuntu wabona arhabagayaguza.

5 Kali karhî lushâli kayinjihagya amîshi*, kayêrekana obuhashe.

6 Nyamuzinda ye hà kandi abantu obukengêre, kandi ye hà abantu obuhashe, mpu bacîtakîrîre ebinja by'obuhashe bwâge.

7 Anabikolêse, oku kubuka n'okurhûliriza, omufumu anarhôle atuntumire haguma kwône.

8 Ntyo emikolo yâge erhahwa, ye lumîza n'aminjà omu igulu.

9 Mwâna wâni, mango walwâla, oleke okulumbwîja, shenga Nyamuzinda akafumya.

10 Oleke obubî bwâwe, onalange n'enfune zâwe omu bucêse, onashuke omurhima gwâwe ko ebyâha.

11 N'akakengêzo k'obwâso bw'enshâno, orhûle nk'oku obugale bwâwe bunali.

12 Kandi ojè emwa munganga, bulya naye Nyamuzinda wamulemaga, orhamulahiraga, omulagirîrekwo.,

13 Hali amango okufuma kuli omu maboko ga bamuganga.

14 Nabo bakolaga bashenga Nyamuzinda, mpu abashobôze engalo y'okurhûliriza, n'ey'okufumya lyo bamanyigalukira abandi.

15 Omuntu ojira ecâha omu masù ga Lulema, akumbe omu maboko ga muganga.

Olufù n'emishîbo

16 Mwâna wâni, olakire owâwe ofîre, olake omutula gwâwe, ci oku bwage omubiri gwâge

* 38:5 38, 5 Obukulu omu mîshi: lolà Lub 15, 23: ecisômerine c'e Mara.

guli mukembûle, orhayîbagiraga n'okukâkenga ecûsho câge.

¹⁷ Olake bwenêne, olake omutula gwâwe, oshîbe nk'oku nyakufâ anakwânîne†, lusiku luguma erhi ibiri, bulya ekanwa k'abantu ebâbwa, buzinda omutula gwâwe guruhîlire.

¹⁸ Bulya omutula gunayîrhe, omurhima gwa-marhoga ntâ buzibu gucigwêrhe.

¹⁹ Wamabisha omuntu wâwe, oyîbagirage omutula gwâwe, omutula guruhalamirwakwo.

²⁰ Orhabîkiriraga omutula emurhima, ogurhenze, kengêra okuhwa kw'a kalamo kâwe.

²¹ Orhayîbagiraga, ejibwa ci erharhengwa‡, emirenge yâwe erhagalule nyakufâ: nâwe wêne kucîbabaza ocîbabazize.

²² Kengêra aka kanwa kâni, kabâ kâwe nâwe: «injo erhi nie ene ali we».

²³ Mango wamabisha omuntu wâwe, orhingiba nka waleka okumukengêra, obu omûka gwa-murhenziremwo, orhûlirirage nâwe.

Obushanja bw'amaboko

²⁴ Oburhimanya bw'omwandisi buyîgwa amango g'okurhamûka, n'orhaliko mmanja ye bà murhimanya.

²⁵ Kurhi akabâ murhimanya omuntu ozukira oku ngâlè y'okuhinga, omuntu irenge lyâge lyoshi liri omu kufumbarha akarhi k'okuyâbula,

† 38:17 38, 17 Ekanwa ebâbwa: hali ebihugo bijira enkômedu erhi wakabula bulakira omuntu ofire, banakushobeke mpu we muyisire. ‡ 38:21 38, 21 Erhagalukwa: ekuzimu.

omuntu ojà atunda empanzi anaziregerereko,
ôrhaderha ogurhali gwa nkâfu!§

²⁶ Omurhima gwâge guli omu by'okuhinga,
n'ebijingo byoshi erhi ayâhirira amanina.

²⁷ Kwo na kuguma n'abanyakasi n'abanya
bushanja boshi, bali oku kasi buca-buyira,
barhagoheka, abajira obulenga bw'okubinja
ebimanyîso*, bahindulage ene n'irhondo
ecimanyîso babijirire: mpu lyo bayumanyanya
n'ecisiki, balâle oku cîko mpu lyo bashwinja
obushanja bwâbo.

²⁸ Kwo na kuguma n'abatuzi eluganda: obone
arhole ecûma, idûrhu ly'omuliro limuyûdukire
omubiri, yêshi arhûbanukirwe; okutôrha
kw'enyundo kumufuke amarhwîri, arhasinza
handi, cirya cûma cône; omurhima gwoshi kwa
gulya mukolo gunali, oku cîko alâla mpu lyo
ayunjuza.

²⁹ Kwo na kuguma na nababûmbi, aha bushanja
bwâge, ayôkoleze n'amagulu; obushanja bumuli
aha nyomvu, n'okucîbûnda guli mulâli;

³⁰ amaboko gabûmbe ibûmba, amagulu galil-
abarhe, emurhima kukombêza bwinjà kwône, na
ngasi bijingo kuhyajira amasiga.

³¹ Abo bantu boshi bacîkubagire amaboko
gâbo, ngasi muguma ali mulenga omu bushanja
bwâge.

§ 38:25 38, 25 Empanzi: omuntu orhagerêreza bindi bici ogurhali
mukolo gwâge gwône, erya nkômedu n'erya nka masini, acibuzire
akantu; oburhimanya buhûnyire omuntu acîdôse «cici cirhuma
njira ntya?» * 38:27 38, 27 Ebimanyîso: kantu kamanyîsa
nn'akantu bakananisirekwo, kandi erhi kashê.

³² Buzira bo, ntà lugo lwankayûbakwa, ntâye wankabalama erhi kujiyûbaka handi.

³³ Ci kwône orhabashimâne omu ihano ly'ecihugo, barhali n'omu lugero lw'abakulu b'endêko. Barhali bazûzi, barhanayumva irhegeko oku ligenda.

³⁴ Barhali bayigîriza, barhali ba kugerêreza bwenêne, barhali b'omu murhwe gw'abajizi b'emigani. Ci kwône bali mutungo omu igulu, n'omusengero gwâbo gubà guyêrekîre obushanja-bwâbo.

39

Omwandisi

¹ Kundi kundi ayôrha omuntu osêgeza omurhima n'enken gêro oku irhegeko ly'Ow'Enyanya. Kulongereza alongereza oburhimanya bw'abakulûkulu boshi, amango gâge g'okurhamûka, arhamûkîre oku bulêbi.

² Kubîka abîkirira emyanzi y'abantu bajire irenge, asheshere omu rhwonga-rhwonga rhw'emigani.

³ Analongereze okuhundûla omugani, ayumve iralà ly'amahwe g'emigâni.

⁴ Ekarhî k'abakulu yo akolera, wamushimâna haguma n'abarhegesi. Abalame, aj'ihanga, abwîne ebinja n'ebibî bibà omu bantu.

⁵ Kurhenga sêzi, n'omurhima gwoshi, emwa Nyamuzinda, Lulema wâge ayêrekerâ, ayînamulîre omurhima emw'Ow'Enyanya, arhenge omu kanwa, ashenge, ahûne obwonjo oku byâha byâge yêne.

⁶ Omukulu Nyamuzinda akalonza, amuyun-juza mûka gwa bukengêre. Naye yêne aderha ebinwa by'oburhimanya, ashenga avuge Nyamuzinda omunkwa.

⁷ Abona obumanye n'ihano lishingânîne n'amahwe mafulike agashwêkere oku murhima.

⁸ Ebi ayigîrizîbwe abiyêrekana, analimbire irhegeko ly'endagâno ya Nyamuzinda.

⁹ Banji bakûnga obukengêre bwâge, na ntà mango ayîbagirwe. Barhakahusa kumukengera, izîno lyâge lyâlama omu ngasi maburhwa.

¹⁰ Amashanja gâganira oburhimanya bwâge, n'endêko ekuze irenge lyâge.

¹¹ Erhi akalama bwenêne, izîno lyâge lyaj'irenge kulusha ecihumbi, n'erhi akafâ duba, guruhali muhona.

Mukuze Nyamuzinda

¹² Nnonzire okushubiderha enkengêro zâni, omurhima gwâni gyunjwîre nka mwêzi mukulu.

¹³ Munyumve bâna bâni bakungwa, mukûle nka roza ntwêre oku cikunguzo c'olwîshi.

¹⁴ Murhengemwo akisûnunu kinjà nka nshangi, muyâse nka mburho, obwehe bwînyu buyûdûke, muyimbe olwimbo, mukuze Nyamuzinda oku mikolo yâge.

¹⁵ Mukuze izîno lyâge, muyâlîze irenge lyâge, muyimbe muzihe, muderhe mpu:

¹⁶ Nêci mushâna, erhahimwa kuyinjiha emikolo ya Nyamuzinda! oku adesire kwo binabâ. Ntà kuderha mpu: Byo bici ebyo? Cirhumire bibà ntyo? Ngasi kantu kayîgwa omu mango gâko.

¹⁷ Oluderho lwâge lwône lunasîke amîshi, lugasingike, izû lyâge linafukule amîshi,

¹⁸ oku adesire kunabè, ntâye wankacika ecijiro câge c'okuciza.

¹⁹ Ebi abantu bajira byoshi abimanyire, kurhankahashikana habè eci arhabona.

²⁰ Kubona abona kurhenga ensiku n'amango, ntâco cimusômera.

²¹ Ntâ kuderha mpu: Co cici eco? Cirhumire bibà ntyo? Ngasi kantu kagwêrhe eci kalemîrwe.

²² Kul'omugisho gwâge gwalumîraga byoshi nka lwîshi, gwajomya idaho nka nkuba y'ecihonzi,

²³ kw'agabira amashanja obukunizi bwâge, ntyo kw'ahindulaga amîshi* munyu.

²⁴ Oku enjira zâge zishinganyire oku bantu bamurhînya, kwo zinali za bikunguzo oku bantu babî.

²⁵ Ebinja byalemîrwe abinja kurhenga emurhondêro, n'ebibî ababî.

²⁶ Akantu karhanzi k'obulagîrire omu kalamo k'omuntu: mîshi, muliro, cûma c'omunyu, nshâno, marhà n'obûci, murhobo gw'oku muzâbîbu, mavurha n'omwambalo.

²⁷ Ebyo byoshi bibà binjà oku binjà, ci oku babî, binahinduke bibî.

²⁸ Hali empûsi balemeraga okuhâna, oku bukunizi bwâge ayijira buhanya. amango g'obuhane enayishe n'omuhûsi gwâyo, ejîre omukolo obukunizi bwa Lulema buyirhumire.

²⁹ Omuliro, olubula, ecizombo n'olufù, ebyo byoshi byalemirwe okubà buhane.

* 39:23 39, 23 Agahindula munyu: lolà Murh 19, 24-26.

³⁰ Amîno g'ebiryanyi, endumira-mucira, enjoka engôrho y'olwihôlo lw'okuheza ababî,

³¹ byoshi ebà nganda yâge y'okujira oku adesire, biri en'igulu byalinga okurhumwa, hano amango gahika, birharhenguhe.

³² Co carhumaga nyanka omuhigo kurhenga emurhondêro, nagerêreza, nasiga amandiko nti:

³³ «Emikolo ya Nyamuzinda yoshi ebà minjà aha nsâ ekwânîne, anashobôze olagîrîre.

³⁴ Ntâ kuderha mpu: ehi hirhali hinjà nka hira, bulya ngasi kantu kali kinjà omu mango gâko.

³⁵ Bunôla, n'omurhima gwoshi muyashamage, muyimbe, mukuze izîno lya Nyamuzinda!»

40

Obuligo

¹ Obuhanya bwajire oku bantu boshi, omucîmba gw'obujà gwarhamize bene Adamu, kurhenga olusiku omuntu arhenga omu nda ya nnina, kuhika olusiku ashubira emwa nnina wa boshi*.

² Enkengêro zâbo, obwôba bubali emurhima, binali birya bihamba by'olusiku luminya lw'okufà.

³ Mwâmi otamîre oku ntebe y'irenge, na nyakahuku otamîre omu mvungu n'omu luvù,

⁴ omukulu oyambalîre obugale, ensirha y'obukulu omu irhwe, na hibushangi-bufundike, kuli boshi burhè, mutula, ntemu, musisi, bwôba bwa kufà, ntambala n'enongwe.

* **40:1 40, 1** Olukulu: lubanja lukulu, buhanya bwa kufà; nnina wa boshi: budaka, ekuzimu, lolà Ayu 14, 1-2.

⁵ îrò ly'obudufu, mango omuntu agwîshîre, mpu arhamûka, libà lya kuyîbagiza kwône amaganya:

⁶ hano omuntu aderha mpu akarhamûkaga, ayumve oku liguma nka gukola mûshi, n'obwo ali îrò, bamugezemwo omusisi†, nka muntu washugunusire amatumu.

⁷ Erhi asinsimuka-atulûka, gabè nka go mango bamulîkûzize, asômerwe yêne n'obwôba bwâge.

⁸ Oku ngasi ciremwa, kurhenga oku omuntu kuhika oku nsimba, ci bwenêne kali nda oku banya-byâha:

⁹ lufû, mukò, ntambala n'engôrho, mutula, cizombo, buhanya, ye lwa-boshi!

¹⁰ Ebyo byoshi byalemîrwe abanya-byâha, bo barhumaga n'ecihonzi cinene cimirîra igulu.

¹¹ Ngasi hirhenga omu budaka, omu budaka hishubira, na ngasi hirhenga omu mîshi, omu nyanja hijà.

Emigani

¹² Okuhonga n'okulenganya byâcihwa, ci obuyêmêre bw'omurhima nkana bwayôrha ensiku n'amango.

¹³ Abagale b'endyâlya bahuba nka mugezi, bâhirigirha nka mulazo gwa nkuba nyâmûka,

¹⁴ Omubî akabumbûla enfune anacîshinge, n'obwo kukola kuhera‡ kwâge.

¹⁵ iburha ly'ababî lirhaluza mashami, emizî migalu-galu erhabugâna agarhali mabâle.

† **40:6 40, 6** Omusisi: kuyôboha okufâ ngasi mango ecikango c'olufû câjîre omu bantu, omu nyanja: lolà 40, 10; Muh 1, 7; Murh 3, 19; Lul 146. ‡ **40:14 40, 14** Okuhera kwâge: omuhwinja w'ensiku...

¹⁶ Kasheke akunda amîshi n'ebikunguzo, ye barhangitwa.

¹⁷ Okurhona kwo kuli nk'ishwa liyunjwîre mugisho, n'okusholôlera omukenyi, mugisho gw'ensiku n'amango.

Ebinja

¹⁸ Entagengwa n'ogwêrhe omukolo gwâge bajira akalamo kinjà, ci owarhôtezire obuhirhi acirhalusire.

¹⁹ Abâna n'olugo lûbake banalamye izîno, ci okuhika oku burhimanya kucilushire. Okushwêka enkafu, okubà n'amashwa, kunajîse irenge, ci okuyanka omukazi nkana kulushire.

²⁰ Erivayi n'obulenga binashagaluse omuntu, ci okuzigira oburhimanya kucilushire.

²¹ Akarhêra n'oluzihwa binanyunye olwimbo, ci izù linjà lilushire.

²² Iranga n'igenda linjà binashagaluse amasù, ci olwange luli omu ishwa lucilushire.

²³ Abîra n'abayumânîne banashimânane, ci okushimânana kw'omulume na mukâge kwo kukulu.

²⁴ Bene winyu n'abunkwa babà bakukurhabâla amango oli omu mbaka, ci okusholôlera omukenyi kunamugalukire bwenêne kulusha.

²⁵ Amasholo n'ensaranga binalimbîse omuntu, ci ihano linjà licikwânîne kulusha.

²⁶ Obugale n'emisî binarhwâlîhye omurhima, ci okurhînya Nyamuzinda kulushire.

²⁷ Okurhînya Nyamuzinda kuli nk'ishwa lir-imwo omwavu, irenge lyâkwo lilushire agandi goshi kumanyilanga.

Okujà kwahûna

²⁸ Mwâna wâni, orhalamiraga okujà kwahûna, okufà kwo kukulu aha kuhûniriza ene n'irhondo.

²⁹ Omuntu okonolera ebya bene amasû, akalamo kâge karhakaderhwa kalamo. Kuli kushâhuka okukalâlira eby'embuga, omuntu balezire banamuhanûla, arhakômera eyo njira.

³⁰ Ekanwa k'owahwîrekwo enshonyi, okuhûniriza kubà kwinjà, ci kwône erhi na muliro omu nda yâge.

41

Olufû

¹ Lufû mâshi! okukengêra oku h'oli kurhahimwa bululu oku muntu oli n'iragi ekarhî k'ebyâge, kuli kâshêga, oyu byoshi bibêîre, n'owacîhasha okulya yêne.

² Mâshi lufû, kâli irhegeko lyâwe licîfinjirwe emwa kâlibwîre*, oyu amagala gàrhibire mîra, emw'omushosi civandagwa olâl'arhânya, owarhibire omurhima arhiba n'obulangâlire.

³ Orhayôbohaga olufû, kengêra âbakushokolîre n'abâli nyuma zâwe.

⁴ Liri irhegeko Nyamuzinda àhebirekwo ngasi muntu cakarhuma wacîkenyagulira obulonza bw'Ow'Enyanya? Olame myâka ikumi, myâka igana erhi myâka cihumbi, ekuzimu barhakutumuze obulamu bwâwe.

Oluhembo lw'abantu babî

* **41:2 41, 2** Emwa kâlibwîre: amalibuko ganarhuma omuntu acîfinja ôwafîre.

⁵ Bâna ba mihera endyâlya ziburha, abakômera enyumpa z'enkola-maligo.

⁶ Akashambala basigira abâna baburhwa na abanya-byâha kuhera ka nahera, iburha lyâbo cijâci ca ngasi lusiku.

⁷ Omubusi mubî kujâcirwa ajâcirwa n'abâna bâge, bulya kulî ye ecibî carhengaga.

⁸ Buhanya bwinyu, mwe nkola-maligo, bulya mwalesire irhegeko lya Nyamuzinda w'Enyanya.

⁹ Mwabusirwe, mwaburhirwa obuhanya, mwâfa, mufâne n'obuhanya.

¹⁰ Ngasi hirhenga omu budaka, omu budaka hishubira, enkola-maligo kwo na kwo, bahêhirwe na kuhera bahera.

¹¹ Emishîbo bajirira abafîre ebà eyêrekîre emigogo yâbo, ci izîno ly'emihera kuhera linahera.

¹² Oshîbirire izîno lyâwe bulya lyo lyasigala, lyo likulu aha buhirhi bw'ensaranga.

¹³ Akalamo k'iragi kanashinge nsiku, ci izîno ly'irenge libà ly'ensiku n'amango.

Enshonyi

¹⁴ Bâna bâni, mubîkirire n'omurhûla enyigîrizo zâni, Burhimanya bufulike na buhirhi burhaboneka, makwânane maci byâkabona?

¹⁵ Omuntu wafulika oku alî musirhe ye mukulu, oku muntu wafulika oburhimanya bwâge.

¹⁶ Ntyo mukaziyumva enshonyi nk'oku namubwîra, bulya enshonyi zibâmo kunji, hali ezikwânîne omuntu, hali n'ezirhamukwânîni, n'abantu boshi barhazibà kuguma.

17 Mubè nshonyi z'obûmaguza embere za sho na nyoko, n'ez'okunywerha embere z'omurhegesi n'omukulu,

18 ez'okuvuna irhegeko embere z'omuzûzi, n'embere z'omurhambo w'abazûzi, n'ez'okubà mubî embere z'endêko y'olubaga.

19 Obè nshonyi z'obulyâlya embere z'owinyu n'omwîra, n'ez'obushambo eka;

20 embere z'okuli kwa Nyamuzinda n'endagâno yâge; obè nshonyi z'okuhira engofola oku mêza†,

21 ez'okuhânira embere z'abagayanyi, ez'okurhâgalula omusingo gw'abakulamusize:

22 ez'okulolêreza imbaraga, n'ez'okuyôza ow'emwinyu;

23 ez'okunyaga omwanya gw'owundi erhi akantu bamuhîre, ez'okulolêreza omukazi ogwêrhe ibà;

24 ez'okushâsa mwambali-kazi wâwe, omanyencingo yâge.

25 Ez'okuderha kubî embere z'abîra bâwe, n'oyu wahâga orhamukangulaga;

26 ez'okujà kwaderha n'okulumîza omwanzi wayumvîrhe, n'okuderha amahwe ga bene.

27 Ntyo wanamanya enshonyi zikwânîne, n'abandi boshi bânakurhonya.

42

1 Ci kwône, orhabâga nshonyi z'ebîra biku-

† 41:20 41, 20 Engofola oku mêza: kuli kubula bukenge okuhira engofola oku mêza amango walya, kwo kuguma n'okuhira okuboko ah'irhama.

likîre*, orhajiraga ecâha erhi bwôba bwa bantu burhuma.

² Orhabêraga irhegeko lya Nyamuzinda n'endagâno yâge nshonyi, orhabâga nshonyi z'okutwîra enkola-maligo olubanja lwâbo,

³ ez'okushambâla n'abinyu muli mweshi, ez'okuhâ abîra bâwe oku byâwe sho âkusigiraga.

⁴ okulola bwinjà omunzâni n'olugero lwâgwo, okubâ n'obunguke busungunu erhi bunene bw'olugero,

⁵ okuyunguka omu burhunzi bwâwe, okukali-hira abâna bâwe, okuhanûla n'akarhi omujâ mubî.

⁶ Embere z'omukazi wakulonzako emyanzi, okuhulika kwo kukulu, n'aha abantu bahumahuma, orhayîbagiraga okufûnikira bwinjà.

⁷ Okuganja n'okugera bwinjà kwo kumany-ibîka, ebyâwe n'ebya bene byoshi biyandikwe.

⁸ Orhabâga nshonyi z'okuhabûla omuhwinja n'omusirhe, n'omushosi w'emvi wajâ kadali n'emisole. Kwo wayêrekana ntyo oku walezirwe bwinjà, n'abandi boshi bakusîma.

Entanya z'îshe w'omunyere

⁹ Buzira kumanya, omunyere ntanya ny-inji alêrhera îshe, enkengêro amulêrhera zina-muhanze kujâ îrò: nka aciri murhò, bwôba mpu nkaba ârhayishiheruke duba; erhi aheruka, bwôba mpu k'abona obunyumpa bwinjà!

* **42:1 42, 1** Enshonyi zirhakwânîni: hali enshonyi z'obukenge, zo nyinjâ; hali n'enshonyi z'obuhwinja n'obwôba, zo mbî, zinayise nnazo.

¹⁰ Oku aciri munyere, bwôba mpu erhi baka-murhebaga, abêre ifunze aha mwâbo! Amango akol'agwêrhe îba, bwôba mpu erhi akagumbaga

¹¹ Mwâli wâwe arhayumva? Omulange bwinjà, omanyè akubonêsa nshonyi emw'abashombanyi bâwe, olek'ibà lwimbo oku lugo, muderhwa w'esêzi n'ow'ebijingo, abantu boshi bakakushunga omunwe!

Abakazi

¹² Oleke okulolêreza iranga lya ngasi muntu, oleke n'okukâbwârhalà haguma n'abakazi.

¹³ Bulya omwambalo gujira obugukuzimu bwâgwo, n'omukazi naye agwêrhe obubî bw'omukazi.

¹⁴ Obubî bw'omulume bwo bukulu aha bwinjà bw'omukazi: omukazi analêrhe ihanja† n'ecitumulè.

II. Irengé lya Nyamuzinda

¹⁵ Buno, nkolaga naganira ogw'emikolo ya Nyamuzinda, nkola naganira ebi nabwîne. Luderho lwâge‡ Nyamuzinda àjiragamwo emikolo yâge, n'ebiremwa byâge oku alonzize kwo bijira.

¹⁶ Izûba kumoleka limoleka, libone ngasi kantu, n'omukolo gwa Nyamuzinda guyunjwîre irengé lyâge.

¹⁷ Nyamuzinda àrhahâga abatagatîfu obuhashe bw'okuganîra ebinja byâge byoshi, ebi Nyamuzinda, nnawâbo-byoshi, asimbanyize mpu ly'igulu libêra omu irengé lyâge.

† 42:14 42, 14 *Ihanja*: Lolà Muh 7, 26-28. ‡ 42:15 42, 15 *Luderho lwâge*: lolà Murh 1, 3; Ywn 1, 1.

18 Alikîre isù omu cirumbi c'enyanga n'omu murhima gw'omuntu, abona amenge gâbo, bulyâl'Ow'Enyanya ye nn'obumanye bwoshi, alolêrîze ebimanyîso by'amango.

19 Anayêrekane ebyàgezire n'ebyâyisha; amanyîse n'ebifulike.

20 Ntâ nkengêro ahabire, ntâ kanwa kamuhuzire§.

21 Ebinja byâge byoshi âbirhondesire n'oburhimanya, bulya ali w'ensiku n'amango, ntâco ankayûshûlirwa, na ntâco bankamunyaga, arhalagîrîri oku ihano lya ndi.

22 Emikolo yâge yoshi erhahimwa bwinjà, kw'eri kula omuntu akalolêreza enkunyakunye.

23 Ebyo byoshi ho bibà binali by'ensiku n'amango, na ngasi mango biyumva oku adesire.

24 Ebiremwa byoshi bigenda bibirhi-bibirhi biyêrekerîne, ntâco ajizire cirhayûmânîni.

25 Ngasi ciremwa ciyêrekîne obwinjà bw'ecindi, ndi wankarhama n'okusingiriza irenge lyâge?

43

Izûba

1 Okulîmba kw'amalunga, ecirêre cilangashane, ntyo kw'amalunga ga bonekana omu irenge* lyâgo.

2 Izûba erhi lishoshôka sêzi linahamagaze: «Al'obwinjà bw'omukolo gw'Ow'Enyanyal»

3 Erhi lijà omu nkuba-karhî, likaze igulu, ciru ndi wankalinda idûrhu lijira!

§ 42:20 42, 20 Ntâ kamuhuzire: Nyamuzinda ntâco ahabire, ayîshi byoshi. * 43:1 43, 1 Izûba: lolâ Dan 3, 52...: Lul 19; 139.

⁴ Cibêye batwâna àbalonza idûrhu linji, izûba lyôhe linayôce entondo kasharhu kalushire; ci-tumbûkemo ecîdûrhu cayôca, lirike emisholo ya-lyo, amasû gahune.

⁵ Mushâna, Nyakasane waliremaga ali mukulu, na luderho lwâge luliyêreka enjira lyageramo buhena.

Omwêzi

⁶ Omwêzi nago ngasi mango gwo na gulya, gwo gugaba emyêzi gutwe n'amango.

⁷ Gwo gumanyîsa ensiku nkulu, cibà cimole cishubira eburhò, n'obwo carhenga ebukulu†.

⁸ Mwêzi-cimole gurhengako omwêzi-nsiku, gunajè gwâkula-bugenda njira, cibà cimanyîso c'engabo z'e malunga, co cimolekera ecirêre oku nkuba.

Enyenyêzi

⁹ Obumoleke bw'enyenyêzi bwo buyêrekana obwinjà bw'emalunga, zirhahimwa kuyinjihya amalunga ga Nyamuzinda.

¹⁰ Oku Mwimâna adesire kwo zinahêka, zirhagosa omukolo gwâzo.

Omutirigongo

¹¹ Lolà omutirigongo, okuze Lulema, gurhahimwa bwinjà omu myambalo yagwo.

¹² Gubà muherho gw'irenge ly'emalunga, kuboko kwa Nyamuzinda kwagugokaga.

Obwinjà bw'ebiremwa

¹³ Nyamuzinda oku bulonza bwâge ananiêse olubula, arhume n'emikemezo.

† 43:7 43, 7 kurhenga ebukulu: mwêzi gukula guruhôha.

14 Obone enfûnikire zâge zifûnuke, ebitù bibalale nka binyunyi.

15 Oku buhashe bwâge, ebitù binanage, bihinduke mabuye.

16 Oku buhashe bwâge, oku bulonza bwâge, empûsi y'ifô enahûse.

17 Izù ly'omukungulo gwâge linajugumye idaho, kul'omusirûla guhubuka enyanya bo na kalemêra.

18 Kul'orhunyunyi rhugwa oku idaho, kw'arhoza olubula, lugwe nka nzige. Amasù gasômerwe n'okuhona olwêru-lwêru, obukengêre burhangâle n'okulubona.

19 Kandi, idaho alibulagirekwo oguli nka munyu, lumè lwanazire n'emboho, luhinduke rhushûgi-rhushûgi.

20 Empûsi y'emboho y'enyanya yamahûsa, ebigakala byanamera oku mîshi, ngasi cidekêra ca mîshi cinajekwo ebigakala.

21 Wampûsi anayabuke entondo, ahyajire empinga, asingônole ebyâsi nka muliro.

22 Lêro obwo, ebitù nabyo birhinde nka bufumu, olumè lugalule obuzîne ecanda camâhwa.

23 Nyamuzinda, oku mulâli gwâge, ahima enyanja, n'omu nyanja amezamwo ebirhwa.

24 Abagera omu nyanja banarhubwîre ebibamwo; emyanzi yâbo eri ya kurhusômeza:

25 kutwa batwa oku isî, barhangâle: aha nsimba za ngasi lubero, aha mahirahira g'omu nyanja.

26 Iragi, Nyamuzinda anabihêke bwinjà: na byoshi bishimbe oluderho lwâge.

27 Erhi rhwankaganîra ebyo, bwanaca bunayîre; arhankaderhwa: «Ye byoshi».

28 Mbwîraga aha emisî yarhenga y'okurnukuza? Bulya ye Shabukuru, enyanya lya byoshi,

29 Nyakasane, Côbohwa Nnâmahanga, Obuhashe bwâge busômerîne.

30 Mucîtakîrire Nyamuzinda nk'oku munahashire, arhankaderhwa. Mumukuze n'emisî yoshi, murharhamaga, bulya murhayûse.

31 Ndi okol'omubwîne wankaderha oku ali? Ndi wakamukuza oku akwânîne?

32 Amahwe gâge rhurhishi go manji kulusha ebyo; bulya ebi rhubona biri binyi omu mikolo yâge.

33 Nyakasane ye walemaga byoshi, ye hà n'abantu bamurhînya oburhimanya bajira.

Ireng e lya bashakulûza bemêzi

44

1 Rhuderhage ogw'abajire irenge, bashakulûza* nk'oku banakulikirine.

2 Nyamuzinda aluzize irenge, ayêrekana obukulu bwâge kurhenga ensiku za mîra.

3 Omu balume, baguma bahâbwa obwâmi, banajà irenge erhi burhwâli bwâbo burhuma, abandî babà balenga omu kuhâna ihano, batwa emigani y'obulêbi.

* 44:1 44, 1 Abakulûkulû bîrhu: balarha, bashakulûza.

⁴ Abandi barhegeka olubaga n'amahano gâbo, n'obukengêre burhimanya omu lubaga, banayigîriza n'ebinwa by'oburhimanya.

⁵ Abandi bashuba bazihi, bayandika n'ebinwa binunu.

⁶ Abandi bahirhira oku birugu n'oku buhashe, balama n'omurhûla aha mwâbo.

⁷ Boshi oku banali babà n'olukengwa, emw'abantu b'amango gâbo, bakuzibwa omu kalamo kâbo.

⁸ Baguma muli bo basiga izîno, izîno liciderhwa n'obukenge kuhika ene,

⁹ Abandi barhasigaga kashambala; bagenzire nk'abarhahali. Kwo bali nka kuno barhali en'igulu, kwo n'okwo iburha lyâbo enyuma zâbo.

¹⁰ Ci lolaga abagâbo, aba aminjà gâbo garhay-ibagiragwa.

¹¹ Iburha lyâbo lyalanzire akashambala kâbo, omwîmo gwâbo guli mwîmo gwa bulume.

¹² Obûko bwâbo bukulikire amarhegeko, n'abâna bâbo omu njira yâbo barhaheze irenge lyâbo.

¹³ iburha lyâbo lyâbâho ensiku zoshi, irenge lyâbo lirhakageramo citù,

¹⁴ Emibiri yâbo yabishirwe n'omurhûla: izîno lyâbo liyôsire lizîne omu maburhwa.

¹⁵ Ebihugo byaderha oburhimanya bwâbo, n'endêko emanyîse obukuze bwâbo.

Henoki

¹⁶ Henoki asîmîsa Nyamuzinda, Nyamuzinda amuhêka, lwinganyo lw'okuhinduka kw'amâburhwa.

Nûhu

¹⁷ Nûhu abonekana okunali muntu mushinganyanya, omu mango g'obukunizi, abà ye nyamerè: oku burhabâle bwâge, igulu lyayôrhana kasigwa†, amango ecihonzi camirîraga igulu.

¹⁸ Muli ye, endagâno z'ensiku zoshi zajirwa,; mpu ly'abantu balekishubiholoka n'ecihûsi.

Abrahamu

¹⁹ Abrahamu, shakulûza w'irenge w'amashanja mwandu, ntâye wahisire oku irenge lyâge.

²⁰ Akulikira irhegeko ly'Ow'Enyanya; àjira n'eciragâne haguma naye. Eco ciragâne aci-jira omu mubiri gwâge, n'erhi arhangulwa, abonekana oku anali mwemêzi.

²¹ Co carhumire Nyamuzinda amulaganya n'ecihango, oku agisha amashanja goshi omu iburha lyâge, n'oku aluza obûko bwâge nka kat-ulo k'oku idaho, analengereze iburha lyâge nka nyenyêzi z'emalunga, abahè ecihugo bayîmamwo, kurhenga oku nyanja kuhika oku yîndi, kurhenga oku lwîshi kuhika ah'igulu lihekera.

Izaki na Yakôbo

²² Kuli Izaki na Yakôbo, erhi îshe Abrahamu orhuma, Nyamuzinda ashub'ishâshula,

²³ omugisho gwâge oku bantu boshi muli Izaki, erhi îshe Abrahamu orhuma; adêkereza ecihango oku irhwe lya Yakôbo. Amuyîmika omu mugisho gwâge; amugabira n'ecihugo c'omwîmo,

† 44:17 44, 17 Kasigwa: mwâna îshe afire amusiga omu izîmi erhi amusiga aciburhwa ntya: Nûhu n'omulala gwâge ali «kasigwa»; kwo kuderha owasigîre yêne abandi boshi bàmafà., lolà Iz 4, 3.

acitwâmwo mpande, acigabanyiza emilala oku enali iku mi n'ibiri.

45

Mûsa

¹ Nyamuzinda arhôlamwo Yakôbo omuntu nkana, musimwa emwa boshi, murhonyi wâge n'ow'abantu, ye Mûsa, mukengêre-okengêrerwa-omugisho.

² Amuhà irenge liyumânîne n'ery'abatagatîfu, amuhà obuhashe bw'okujugumya abashombanyi.

³ Oku cinwa ca Mûsa, Nyamuzinda ayimanza ebirhangâzo*, amukuza embêre z'abâmi, amuhà amarhegeko oku lubaga lwâge, abà nk'amuyêreka oku irenge lyâge.

⁴ Omu bwemêzi n'omu butûdu amuyinjiya, acîshoga-ye ekarhî k'abazîne boshi;

⁵ amuyumvîsa izù lyâge, amuhêka omu bitù, amuhira embere zâge, amuhà amarhegeko, irhegeko lya kalamo n'obukengêre, ga kuyigîriza Yakôbo endagâno, ga kuyêreka Israheli enjira.

Aroni

⁶ Azûsa Aroni, Mutagatîfu aka Mûsa, mwene wâbo, w'oku mulala gwa Levi.

⁷ Afundika haguma naye endagâno y'ensiku zoshi, amuhà obudâhwa bw'olubaga. Amujira w'iragi omu myambalo yâge, amubwîka omwambalo gw'irenge†.

* **45:3 45, 3** Birhanâzo embere z'abâmi, lolà Lub 8, 8; 9, 33... oku irenge lyâge: lolà Lub 19, 1; 33, 20. † **45:7 45, 7** Mwambalo gw'irenge: Lolà Lub 28.

⁸ Amuhondakwo irenge linene, amuyarnbika ecinya-bugale, emyambalo y'omu ndalâlâ, ecirondo c'oku nyanya n'omuroha.

⁹ Emyambalo yâge ayihirakwo amashondo, n'enzege z'amasholo, nyinjâ bwenêne eburharnbi n'obundi: oku agenda zajegera, bazyumve omu ka-Nyamuzinda, kantu olubaga lwakâmukengêrerakwo[‡].

¹⁰ Amuyambika omwambalo gw'amasholo gw'ecirhînyiro, gwa mukara na mudukula, bushanja bwa mulenga; amuhâ ecimanyîso c'ekagombe, Urimu na Tumimu[§], cidukula, kandi bushanja bwa mulenga.

¹¹ Amuhâ olunigi lwijninja lw'enjurna ziyandisirweko n'akali nka kashê, zinarhunzirwe - oku mugozi gw'amasholo, mukolo gwa murhunzi mulenga, mpu ebè nkumbu, haguma n'amandiko mabinje, nk'oku emilala y'Israheli enali.

¹² Amuhâ ishungwè ly'amasholo mpu akâliyambalira oku citambara bunya-nsirha, baliyandisirekwo oku ali mwîshogwa wa Nyamuzinda, mandiko ga bulenga, mukolo mukornbêre: busîme oku masù eyo myambalo yoshi.

¹³ Embere zâge barhalisâgibona ebyo bundi, na ntâ mango ôw'embuga abiyambirhe: bâna bâge bône n'omulala gwâge ensiku zoshi.

¹⁴ Enterekêro zâge z'okusingônoka lwoshi, kabiri omu lusiku amango goshi.

¹⁵ Mûsa ye wamuyambikaga akashala

[‡] 45:9 45, 9 Lwâkâmukngêrerakwo: kukengêra oku lebè ayôrhaga, oku ayambalaga. [§] 45:10 45, 10 Urimu na Tumimu: lolâ Lub 28, 6; 1 Sam 14.

k'omwîshogwa*, anamushîga amavurha matagatîfu, Yâbà ndagâno y'ensiku n'amango kuli ye n'oku bûko bwâge amango amalunga ganacihabà, mpu akulire abarherekêzi, akole omukolo gw'obudâhwa, agishe n'olubaga oku izîno lya Nyakasane.

¹⁶ Nyamuzinda acîshoga ye ekarhî k'abazîne boshi, mpu abè murherekêzi wa Nyakasane, atûmbûse enshangi n'obukù bw'akakengêro, arherekêre enterekêro y'olubôle† oku byâha by'olubaga.

¹⁷ Amuhà amarhegeko gâge, amubwîra na kurhi gashimbwa, mpu ayigîrize Yakôbo eyo njira, anarnolekere Israheli omu biyêrekîre irhegeko lya Nyakasane.

¹⁸ Ebigolo byanaciyisha, byamujira ihinzi‡, bayâgalwa naye omu irungu, omurhwe gwa Datani na Abirami, n'ogwa Korè, ba bumvu na ba ntambala.

¹⁹ Lêro Nyamuzinda ababona, akunira, obukunizi bwâge bwabahungumula. Abahirakwo ebirhangâzo, bahungumuka n'engulumira§ y'omuliro gwâge.

²⁰ Ayûshûla irenge lya Aroni, omuhà omwanya, amushobôza okurhûlwa omwâka muhyâhya*, burhanzi omugati gwakayîgusa.

* **45:15 45, 15** Omwîshogwa: lolà Lev 8, 1-13; Obukù: kantu kabaya bwinjà, marashi. † **45:16 45, 16** Kuzimiza, kufungira, kubwîra olubaga mpu luciyunjuze, lolà Lev 16, 1. ‡ **45:18 45, 18** Ihinzi: ihano abantu bayumvinyemwo mpu bajire kulebe, kwinjà erhi kubî. § **45:19 45, 19** Ngulumira: lolà Mib 16, 1; 17, 15. * **45:20 45, 20** Mirhangisârûlwa: busârûlle burhanzi, emyâka erhangiyêra, lolà Mib 18, 12-13.

21 Enterekêro Nyamuzinda arherekêrwa byo biryo balya, yêne wamuhâga eco cikono aha n'obûko bwâge†.

22 Ci omu cihugo arhajiramwo lyâge ishwa, arhajira gwâge mwanya omu lubaga, Nyamuzinda yêne ye mwanya gwâge.

Pinâsi

23 Pinâsi naye, mwene Eleyazari, ye wa kasharhu oku irenge, bulya ayêrekîne obushiru bw'okurhînya Nyamuzinda, asimika n'oburhwâli embere z'olubaga n'obwo lwamâgoma‡, Israheli ababalirwa erhi ye rhuma.

24 Endagâno y'omurhûla yafundikwa naye, yamujira mukulu w'Ecirhinyiro ca Nyamuzinda n'ow'olubaga, na ntyo ye bo n'iburha lyâge, bâgwêrhe ecikono c'omudâhwa mukulu w'ensiku n'amango.

25 Hâbîre endagâno haguma na Daudi, mwene Yese, w'oku mulala gwa Yûda, mwîmo gwa bwâmi; yêne omu bâna îshe aburha, ayambala akashambala. Aroni yêhe, akashambala kâge kali k'obûko bwâge bwoshi.

26 Mâshi, Nyamuzinda ajire mubè barhimanya, murhegeke n'obushinganyanya olubaga lwâge, lyo amalume ga bashakulûza galek'ihera, lyo n'abâna bâbo bakaziyôrha bayambîrhe akashambala k'irenge lya bîshe.

46

Yozwè

† 45:21 45, 21 Obûko bwâge: lolà Lub 29, 28. ‡ 45:23 45, 23 Lwamâgoma: lolà Mib 25, 7.

¹ Ali ntwâli omu matabâro*, Yozwè, mwene Nûni, mukula wa Mûsa omu mukolo gw'okulêba, izîno lyanamukwânana, acîyêrekana mukulu wa kuciza abîshogwa, ahana abashombanyi bagoma, adêkereza Israheli omu cihugo câge.

² Nêci, yâli ntwâli, erhi wakamubwîne amaboko enyanya, engôrho omu nfune, ajirhêra ebishagala by'ababisha!

³ Muntu ndi, embere zâge, wahisire aho oku burhwâli? Yêne àshokolera abalwî b'amatumu ga Nyamuzinda.

⁴ Kali ye wabwîraga izûba mpu liyimange†: omulegerege muguma yâbà ibiri?

⁵ Ashenga Nyamuzinda, erhi akol'aminisire abashombanyi hingolengole enyunda zoshi, Nyamuzinda ayumva omusengero gwâge, aniêsa enkuba y'olubula okurhasâgiboneka.

⁶ Arhibukira oku ngabo y'abashombanyi, abaminikakwo akabayirhira oku mwandagalo: ayêreka amashanja oku amatumu gâge garhajîbwa omu irhwe, mpu lyo bamanya oku Nyamuzinda badwîrhe balwîsa.

Kalebu ebushosi

⁷ Bulya àli muntu wa Nyamuzinda, mîra, amango ga Mûsa, ayêrekana obushiru bw'omurhima nkana, bona Kalebu, mwene Yefunè, go mango bahagalikaga omwandu

* **46:1 46, 1** Matabâro: matumu, birha, kulwa. Izîno limukwânine: Yozwè erhi Yezu; kwo kuderha: Nyamuzinda kuciza aciza: ye Muciza, Còkola. † **46:4 46, 4** Liyimange: lolà Yoz 10, 13.

gw'abantu, bahanza olubaga okujira ecâha, bahulisa n'okucîduduma‡ kubi.

⁸ Bombi bône barhahumagwakwo, ekarhî ka bihumbi magana ndarhu ga balwî, mpu bahike oku kashambala, omu cihugo cihuluza amarhà n'obûci.

⁹ Nyamuzinda aha Kalebu emisî, n'eyo misî ayiyôrhana kuhika ebushosi, amusôsa oku ntondo ziri omu cihugo, ko kâbîre kashambala abâna bâge bayimiremo buno,

¹⁰ mpu ly'Israheli yêshi abona oku nêci, kunali kwinjà okukulikira Nyamuzinda.

Abacîranuzi

¹¹ Abacîranuzi, ngasi muguma nk'oku anahamagîrwe, balya boshi baàrhagomaga murhima, barhacîhinduliraga Nyamuzinda, okubakengêra gubè mugisho.

¹² Amavuha gâbo gazibuhe ekuzimu, amazîno gâbo galame, abo bany'irenge bagashânize abâna bâbo.

Samweli

¹³ Samweli§ arhona bwenêne emwa Nyamuzinda, ashuba mulêbi wa Nyamuzinda, anayimânika obwâmi, ashîga abâmi b'ecihugo amavurha.

¹⁴ Akâtwa emmanja z'endêko omu kukulikira amarhegeko ga Nyamuzinda, na ntyo Nyamuzinda abà haguma na Yakôbo.

‡ 46:7 46, 7 Okucîduduma kubi: lolà Mib 14, 6-10. § 46:13 46, 13 Samweli: lolà 1 Sam 10, 1... 16.13.

¹⁵ Omu bwemêzi bwâge, abonekana oku anali mulêbi, omu nderho zâge, acîmanyisa oku ye nyamuderha kubà.

¹⁶ Ashenga Nyamuzinda Ogala-byoshi, amango abashombanyi balimu gosire enyunda zoshi, arherekêra omwâna-buzi orhalikwo izâbyo.

¹⁷ Nyamuzinda, kurhenga emalunga, avuza omukungulo, enkuba yâkungula, izù lyâge lyayumvîkana;

¹⁸ àhungumula abakulu b'abashombanyi b'Efilistea, n'Abanya-Tiri.

¹⁹ Samweli, embere aluhûke ensiku n'amango, acîgasha emunda Nyamuzinda na mwâmi bali, erhi: «Niono ntà muntu nalenganyize oku hyâge; ciru enkwêrho y'emigozi yo nyi». Na ntâye wamuhêsire lubanja.

²⁰ Abîre amâfà abulirêba, abwîra mwâmi oku obwâmi bwâge bwahwîre; izù lyâge lyarhenga ekuzimu; lyalêba kwa kuzâza obubî bw'olubaga.

47

Natani

¹ Hâyisha Natani enyuma lya Samweli, alêba oku ngoma ya Daudi.

Daudi

² Kula bananûla amashushi oku cimasha c'enterekêro y'okuvuga omunkwa, kwo Daudi acîshozirwe ekarhî ka bene-Israheli.

³ Ashâsa empangaza kula bashâsa omwâna-hene, eciryanyi kula bajira omwâna-buzi.

⁴ K'arhabâga aciri murhò ayîrha n'entwâli, akûla ecihugo nshonyi: ahêba ehibuye oku

muzâreti, ahibanda hyanakoza, atwa Goliyati ifêka?

⁵ Aho erhi amâshenga Nyamuzinda w'Enyanya, naye Nyamuzinda amuhà emisî y'okuyîrha omulwî mukulu, n'okuzûsa ihembe lya Israheli*.

⁶ Okwo kwarhuma bamuhà irenge lya bi-humbi ikumi†, bàmukuza omu mugisho gwa Nyamuzinda, bàmuyambika akashala k'irenge.

⁷ Ashâbira abashombanyi bali eburhambi, aherêrekeza abashombanyi b'e Filisteya, àbalambika burhazûka.

⁸ Omu mikolo yâge yoshi, akuza Omwimâna w'Enyanya n'ebinwa by'irenge‡; acîtakîraye n'omurhima gwoshi, ayêrekana oku azigira Lulema.

⁹ Ahira ennanga aha luhêro, omulya gwâzo gwakazirhuma izûu ly'abazihi lyayinjiha okurhalusire.

¹⁰ Ayinjihya ensiku nkulu, zalangashana okulushîne, Obwimâna bw'Izîno lya Nyamuzinda bwakuzibwa, ecirhînyiro§ ca Nyamuzinda cakazidumûka kurhenga sêzi.

¹¹ Nyamuzinda àmubabalira ebyâha byâge*, àlengereza obuhashe bwâge ensiku zoshi, amuhà endagâno y'obwami, entebe y'irenge omu Israheli.

Salomoni

* **47:5 47, 5 Israheli:** lolà 1 Sam 17. † **47:6 47, 6 Bihumbi ikumi,** lolà 1 Sam 18, 7. ‡ **47:8 47, 8 Binwa by'irenge:** Nnanga za Daudi, lolà 2 Sam 23, 1. § **47:10 47, 10 Cirhînyiro:** hantu harhînywa, ha lukengwa, aha luhêrero. * **47:11 47, 11 Ebyâha byâge:** lolà 2 Sam 12, 13.24, ensiku n'amango, amujirira endagâno y'obwâmi, amuhà entebe y'irenge omu Israheli.

12 Salomoni, mwene Daudi, muntu mwîrhonzi, ayîma omu by'îshe; n'oku burhabâle bw'îshe alama omu iragi.

13 Salomoni arhegeka ecihugo omu mango g'omurhûla, Nyamuzinda àmuhira omurhûla eburhambi n'obundi, mpu ly'ayûbakira Izîno lyâge enyumpa, anarheganye ecirhînyiro c'ensiku n'amango.

14 Nêci, wali murhimanya omu busole bwâwe, wali wa bukengêre bunji nka mîshi!

15 Obukengêre bwâwe bwahundikire igulu, waliyunjuza migani mizibu.

16 Irengi lyâwe lyahika emahanga, wazigirwa omu murhûla gwâwe.

17 Ennanga, emigani, obulenga omu binwa n'amashuzo gâwe byasômeza igulu.

18 Oku izîno lya Nyakasane Nyamuzinda, ye Nyamuzinda rhuderha w'Israheli, walundika amasholo nka byûma, n'ensaranga zakulugira nka mabuye[†].

19 Ci aye! mubiri gwâwe wagurhega abakazi, wacîjira mujà w'amagene gâwe.

20 Ntyo wadôkôza irengi lyâwe, wahira ihanja oku bûko bwâwe, warhuma obukunizi bwacîhonda oku bâna bawe n'omutula oku iburha lyâwe:

21 amâmimâmi gazûka, Efrayimu azûkamwo obugoma.

22 Ci kwône Nyamuzinda arhayibagiraga obwonjo bwâge, arhatwâga omu kanwa kâge,

[†] 47:18 47, 18 Nka mabuye: obugale bwa Salomoni bwâli bunji bwenêne: lolà 1 Sam 10, 11...; Mat 6, 29. 47, 19: Mujà w'amagene gâwe: lolà 1 Bâm 11, 1-13.

arhayimaga omwîshogwa wâge iburha, arha-herêrekezagya obûko bw'owalimuzigîre. Ntyo àlekera Yakôbo hikasigwa, na Daudi omuzî gwa kuli ye.

Roboami

²³ Salomoni ajirhamûka haguma na bîshe, asiga ow'oku mulala gwâge, musirhe bwenêne ekarhî k'olubaga, muntu orhagwêrhi bukengêre buci: ye Roboami, ye wasunikaga ecihugo omu bugoma.

Yerobwâmi

²⁴ Yerobwâmi mwene Nebati naye, ajirîsa Israheli ecâha, ayigîriza Efrayimu enjira y'amabî. Kurhenga ago mango, ebyâha byâbo byalugîrira, byarhuma balulizibwa kulî n'ecihugo câbo.

²⁵ Bali bacihêsire omu bibî bya ngasi lubero, byarhuma bahâbwa obuhane.

48

Eliya

¹ Lêro omulêbi Eliya anacizûka nka muliro, ebinwa byâge bwakâyôca nka ngoke.

² Ye wabahamagaliraga ecizombo, n'omu bushiru bwâge, abahungumula.

³ Oku luderho lwa Nyamuzinda, àhangamya enkuba, kasharhu koshi àmanula omuliro emalunga.

⁴ Eliya nêci wali ojire irenge omu birhangâzo byâwe! ndi muntu wankaba n'obucîbone bw'okucîgerera kuli we?

⁵ We wakûlaga omuntu omu nfune z'olufù, wamurhenza ekuzimu, oku luderho lw'Ow'Enyanya.

⁶ We washabiraga abâmi, abakulu wabarhenza oku ntebe.

⁷ We wayumvagya obukali oku Sînayi, n'irhegeko ly'olwihôlo oku Horebu,

⁸ washîga abâmi b'okucîhola amavurha, washîga n'abakûla bâwe amavurha g'obulêbi,

⁹ wahêkwa muli kalemêra w'omuliro*, oku ngâlè, y'ebihêsi by'omuliro,

¹⁰ we wacishogeragwa obukali bwayisha, mpu obè murhûliriza w'obukûnizi embere buyishe, mpu oshubize omurhima gw'îshe w'omwâna oku mwâna†, onayinamule emilala ya Yakôbo.

¹¹ Iragi lyabayishikubona, n'abafânîne obuzigire, bulya nîrhu rhwayish'ibà n'obuzîne.

Elisha'

¹² Ntyo kwo Eliya ali, ye muntu wahekagwa muli kalemêra. Omûka gwâge gwayunjuza Elisha'; omu nsiku z'akalamo kâge, ntà murhegesi wakamuyâshire, ntâye wakamugombize.

¹³ Ntâco camuyabiraga, ciru abîre ali n'ekuzimu omubiri gwâge gwagalilêba‡

¹⁴ Amango àli azîne ajira ebirhangâzo, anabire amâfa ajira n'ebisômerîne.

Obugoma n'obuhane

* **48:9 48, 9** By'omuliro: lolà 1 Bâm 2, 1-11. † **48:10 48, 10** Oku mwâna: lolà Mal 3, 24. ‡ **48:13 48, 13** Ali n'ekuzimu: lolà 1 Bâm 13, 20-21, kandi rhwanaderha nti: «owalêbaga ciru ali n'ekuzimu».

15 Byâbà ntyo, ci omurhima gw'olubaga gurhagalukaga, basera oku byâha byâbo, balinda balulizibwa kuli n'ecihugo câbo, bâbashandabanya omu igulu lyoshi.

16 Hasigala amâhûngà g'olwali lubaga, n'omurhambo w'oku mulala gwa Daudi. Muli bo, baguma baguma basîmîsa Nyamuzinda, ci abandî bashubikaluzâ ebyâha.

Hezekiyahu

17 Hezekiyahu azibuhya ecishagala, ahisa amîshi omu lugo lwâge, arhula ibuye n'ecûma, ayûbaka iriba ly'amîshi.

18 Mw'ago mango, Senakeribu amera omu muherho, arhuma Rabushakè, naye Rabushakè omu bucîbone bwâge, arhêra Siyoni.

19 Lêro bajuguma amaboko n'omurhima, balumwa nka mukazi wajà aha lubakoŞ,

20 bayâkûza Nyamuzinda w'obwonjo, bamurhega amaboko, Omwimâna abayumva kurhenga empingu, abaciza n'okuboko kwa Yesha'yahu.

21 alasa ebihando by'ab'e Sîriya, malahika wâge abahungumula.

Yeshayahu

22 Byabà ntyo bulya Hezekiyahu amâsîmîsa Nyamuzinda, acîyêrekana muzibu omu kukulikira enjira y'îshe Daudi, nk'oku omulêbi Yesha'yahu ali amurhegesire, Yesha'yahu mukulu na mutabêsha omu bulêbi bwâge.

Ş 48:19 48, 19 Aha lubako: okujà aha lubako kuli kuhûrha.

23 Omu nsiku zâge, iziûba lyàgenda cinyu-manyumà, n'akalamo ka mwâmi* kayûshûka.

24 Abonera omu buhashe bwa Mûka oku ensiku zahwire, arhûliriza abagogomîrwe b'e Siyoni,

25 amanyîsa ebyâyisha binaciri kuli omu mwizimya gw'ensiku n'amango, n'ebifulike abimanyîsa embere bibonekane.

49

Yoshiyahu na Yereimiya

1 Yoshiyahu okumukengêra kuli nka kujira envangè nyinjà y'obubâni kula omuvanzi w'amarâshi anajira; buli nka bûci bwo bununa omu ngasi kanwa, nka lulanga lwazihwa omu idinye.

2 Aj'aho, Yoshiyahu, akulikira enjira nyinjà, erya y'okugalula omurhima gw'olubaga, arhenza obugalugalu bulya bukakabulirwa;

3 omurhima gwâge aguyêrekeza Nyamuzinda, n'omu mango g'amabî, alwîsa anahimira obukunda-Lulema.

Abâmi n'abalêbi bazinda

4 Kuleka ba Daudi, Hezekiyahu, na Yoshiyahu, abandi boshi baluza obugoma, bajahika irhegeko ly'Ow'Enyanya: abâmi b'e Yudeya bahwa.

5 Obuzibu bwâbo erhi babulekîre abandi, irenge lyâbo erhi balirekîre ecihugo c'emahanga.

6 Ecishagala citagatîfu cîshogwa, abashombanyi bacyôca, emihanda yaco bayihambya,

* 48:23 48, 23 Akalamo ka Mwâmi kayûshûka: lolà 1 Bâm 20, 4-11; Iz 38, 4-8.

⁷ Kulya Yeremiya anaderhaga. Bâli bamulibuzize n'obwo ali mulêbi mwîshogwa kurhenga omu nda ya nina, mpu akundule, ashâbe analambike, ci kwône kandi mpu ayûbake anarhwere*.

⁸ Ezekiyeli abonekerwa n'irenge, Nyamuzinda amuyerekalyo oku nyanya ly'engâlè ya Bakerubi†.

⁹ akengêra abashombanyi omu nkuba y'ecihonzi, mpu lyo ahimira abakulikira enjira nyinjâ.

¹⁰ Balya balêbi ikumi na babiri nabo, amavuha gâbo gashabuke nka mburho omu nshinda zâbo, bulya barhûlîrîze Yakôbo, bamuciza omu buyêmère n'omu bulangâlîre.

Zorobabeli na Yozwè

¹¹ Kurhi rhwacitakirira Zorobabeli? Kw'ali nka kashè omu kuboko kulyo‡;

¹² naye owâbo Yozwè, mwene Yosedeki, bombi, omu mango gâbo. bayûbaka aka-Nyamuzinda, bayabulira Nyamuzinda olubaga lutagatîfu, lubaga lubîkîrwe irenge ly'ensiku n'amango.

Nehemiya

¹³ Nehemiya naye ali mukulu w'okukengêrwa, ye warhuzûkizagya enkûta zâli zamâhongoka, ajira enyumvi anazisimbanya, ayînamula eka.

Okushubûlula

¹⁴ Ntâye en'igulu walemirwe mpu ayumânane na Enoki; ye bàbalalanaga kurhenga igulu.

* **49:7 49, 7** Anarhwera: lolà Yer 1, 10. † **49:8 49, 8** Bakerubi: lolà Eze 1—3; 9—10. ‡ **49:11 49, 11** Kulyo: okuboko kulyo habà hantu ha bukenge, muntu mukengwa bahira ekulyo.

15 Ntâye kandi wabusirwe oli nka Yozefu, arhona emwa bakulu bâge, abà nyamwegemerwa w'olubaga lwâge, amavuha gâge gajirekwo omugisho.

16 Semu na Seti nabo bajire irenge omu bantu, ci kwône Adamu yenaciri enyanya lya ngasi ciremwa cizîne.

50

Omudâhwa Simoni

1 Omudâhwa mukulu, Simoni, mwene Oniasi, ye washakalaga aka-Nyamuzinda, amango aci-hali, azibuhya n'ecirhînyiro.

2 Ye wabandaga eciriba c'okuyûbaka banyamwegemerwa babirhi omu bulîrî bw'aka-Nyamuzinda.

3 Amango gâge lyo bahumbaga ecibîkiro c'amîshi, bahumba ecîna cigali bwenêne nka nyanja.

4 Ayûbaka buzibu olugo, mpu ly'acingira bwinjà olubaga amango lurhênzire.

5 Arhâhimagwa kukwânana ekarhî k'olubaga, erhi abâga ahuluka arhenga ebwa lusîka,

6 nka nyenyêzi y'esêzi omu bitù, nka mwêzi mukulu*,

7 nka myonzi y'izûba oku nyanya ly'aka-Nyamuzinda kw'Ow'Enyanya, nka mutirigongo gwalangashana omu bitù by'irenge,

* 50:6 50, 6 Cirhêbo ca mwêzi: gala mango omwêzi gukola mukulu, gukola guyunjwîre, muburungusè, nka cirhêbo c'aha ngombe.

⁸ nka bwâso bwa rôza omu mpondo, nka bwâso bwa lisi emezire hôfi n'iriba, nk'ihaji lya murhi gwa kasuku omu canda,

⁹ nka muliro n'obubâni omu cetêzo, nka kabindi ka masholo, katâke n'ensobeke y'ensobeke y'enjuma za ngasi lubero,

¹⁰ nka muzêti gujagalîre malehe, nka murhi gwa nsindani guhisire omu nkuba karhî.

¹¹ Oku akazâgikwânanwa erhi abâga ayambalîre olusiku lukulu, arhôle n'emyambalo y'obukulu, erhi abâga akola ayinamukira aha luhêrero lutagatîfu, amanabumba obululi bw'aka-Nyamuzinda bwoshi irenge!

¹² Alà oku ayinjihaga erhi abâga akola ayankirira eby'enterekêro omu maboko g'abadâhwa, erhi abâga ayîmanzire yêne ebwa karhî k'oluhêrero, na bene wâbo bamuzungulusire eburhambi buna-cimanè! onabone ayôsire nka nduluma y'e Libano n'amashami gâyo, nka kula omubô gubà guzonzirwe n'amashami gâgwo.

¹³ Alà oku ayinjihaga amango bene Aroni boshi omu irenge lyâbo babâga bafumbîrhe entûlo za Nyakasane, baligi embere z'endêko ya bene Isra-heli,

¹⁴ naye yêne adwîrhage arherekêra aha Luhêrero, analiko ashumbiriza n'obukenge Ow'Enyanya entûlo z'obukulu

¹⁵ Obone alambûlîre okuboko oku kabehe, ayanke ntonyi nsungunu za murhobo gwa muzâbîbu, azibulagire aha burhambi bw'oluhêrero, hazûke ehisûnunu hy'okusîmîsa Ow'Enyanya, Nnâmahanga goshi.

¹⁶ Ago mango lyo bene Aroni bakazâgibanda orhubababo, babûhe emishekera yâbo minene y'amarhale, izû lishakânye, mpu kabè kakengêzo emw'Ow'Enyanya.

¹⁷ Erhi bahikaga aho, onabone olubaga lwoshi, luhwere oku idaho caligumiza, luharâmye Nyakasane Ogala byoshi, Nyamubâho w'Enyanya bwenêne.

¹⁸ Abimbiza nabo bayankirire, bayimbe obukuze, ogwo mulenge gwoshi gwakazishuba lwimbo lwinjinja.

¹⁹ Olubaga lusengerage Nyamuzinda w'Enyanya obwo, lushenge Nyakasane k'emirenge, kuhika ogwo mukolo gw'okurhumikira Nyamuzinda guhwe.

²⁰ Enyuma ly'aho, onabone ayandagale, alambûlire endêko y'olubaga lw'Israheli kw'amaboko, n'izû linene, abahê omugisho gwa Nyamuzinda, erhi anagwêrhe irenge ly'obuhashe bw'okuderha eryol'izîno.

²¹ Aho, bukolaga bwa kabiri obwo, olubaga lwanafukama luyankirire omugisho gw'Ow'Enyanya.

Musêze omurhima

²² Na bunôla, kuzagi Nyamuzinda Nnâmahanga, yejira ebinja n'ebinênênê ngasi hoshi, ye walengezagya ensiku zîrhu kurhenga omu nda za banyâma, arhujirira nk'oku obwonjo bwâge bunali.

²³ Arhuhâge n'omurhima gushagalusire, arhushobôze omurhûla mwa zino nsiku zîrhu, gugandâze omu Israheli ensiku n'amango.

24 Inêma lyâge liyôrhe libà haguma nîrhu, anarhulikûze mwa gano mango.

Omugani

25 Hali mashanja abiri ntabonakwo, erya kasharhu lirhali ishanja:

26 abantu b'entondo y'e Samâriya, Abafilistini, n'olubaga lw'abahwinja b'e Sikemi.

Enfundika-binwa

27 Nyigîrizo za burhimanya n'obumanye ezîra Yezu, Mwene-Sira, Eleyazari w'e Yeruzalemu, asiribire mw'eci citabu, adubuliramo oburhimanya bw'omurhima gwâge, nka kul'enkuba enadubuka.

28 Iragi lyâge omuntu ogwêrhe amango g'okucîyigîriza, anabone oburhimanya n'okubuheba e murhima.

29 Akahêka ntyo, âbà ali muzibu ngasi mango, bulya akamole ka Nyamuzinda yo njira yâge.

51

Okucîtakîra kw'omunkwa

1 Nkola nilkuvuga omunkwa, Yâgirwa Mwâmi, nakukuza, Nyamuzinda, Muciza wâni,

2 Wândwirîre, wanfungira, wandîkûza omu mîno ga nyamulûmbà, wantenza omu murhego gw'olulimi lubî, wankûla ekanwa k'abanywesi; wanyimangira embere z'abangosire, wanciza,

3 omu lukogo lwâwe lunji n'oku bukuze bw'izîno lyâwe, wandîkûza omu kanwa k'abayashamire mpu bandye, wantenza omu maboko g'abanshimbire mpu banyîrhe, omu malibuko goshi nabwîne,

⁴ wankûla ecîko nnankola ndi buhuba, wankûla omu muliro muhangala!

⁵ wandîkûza oku lulimi lw'obulyâlya, n'oku nderho z'obunywesi.

⁶ - kalimi ka balenzi omu bwâmi.- Nashugunuka olufù, omûka gwâni gwagalukira aha nshinda-burhambi.

⁷ Bangorha nieshi, nabula n'ecirhabîre; nalola eyi n'eyi nti nkaba nabona owîrhu wantabâla, namubula.

⁸ Ka lêro ntakengera obwonjo bwâwe, Nyakasane k'emirenge, emikolo yâwe ya kurhenga ensiku n'amango, nakengêra oku we ciza abakulangâlira, obakûle omu maboko g'abashombanyi.

⁹ Omusengero gwâni gwayînamukira emund'oli, nashenga nti ondîkûze omu lufù.

¹⁰ Nashenga Nyakasane, îshe wa Nnâhamwîrhu, nti: «Orhantibe omu nsiku z'amalibuko, omu nsiku z'abacîbonyi n'abalenzi. Nâkuza izîno lyâwe ngasi mango, nâcîtakîriralyo, mvuge omunkwa».

¹¹ Omusengero gwâni gwayankirirwa, wankenzenza ekuzimu, wandîkûza oku mango g'obubî.

¹² Co cirhumire nacîtakîra, nkuvuge omunkwa, nkuze izîno lya Nyakasane.

Olulanga lw'oburhimanya

¹³ Omu busole bwâni, erhi nabaga nabalama, nantangishenga, nsengere n'obwâlagale oburhimanya.

¹⁴ Nabusengerera aha lusò lw'ecirhînyiro: na kuhika olusiku lwâni luzinda erhi bwo nankulikire.

15 Amango bwâli buyâsize, nka muzâbîbu guyanyire, omurhima gwâni gwabusîma. Amagulu gâni gajà omu njira ekubûsire, kurhenga ebusole bwâni erhi burhimanya nnongereza.

16 Naburhega okurhwiri, nanabuhâbwa, nahika oku nyigîrizo nyinji.

17 Nagenda bwinjà bwo burhumire, nakuza owampaga oburhimanya.

18 Bulya narhôzire omuhigo gw'okubukulikira, nalongereza n'obushiru enjira y'aminjà, ntà mango nâbulabule.

19 Iroho lyâni lyabulwira, nacîsêza okushimba irhegeko, nayinamulira amaboko enyanya, nahuna obwonjo oku buhwinja bwâni.

20 Omurhima gwâni gwayerekera emunda buli, nabushimâna n'omurhima gucîre; bw'obûla nku-likîre kurhenga emurhondêro, co carhuma ntasi-gala omu marhabi,

21 Nayekemba enda erhi bwo burhuma, nabushimâna, narhimâna ebinja.

22 Nyamuzinda ampîre, ampà engalo y'olulimi lw'okumukuza,

23 Muyishe emunda ndi, mwe bahwinja, mujè omu masomo gâni.

24 Cirhumire mucijira bakenyi, n'obwo enyôrha y'oburhimanya emugwêrhe?

25 Nabumbwîre akanwa nti nderhe: gulagi, burhafâ nsaranga*,

26 mugombe ecikanyi ah'idako ly'omurhamba, muyigîrizibwe, enyigîrizo hôfi hôfi ninyu ziri.

* 51:25 51, 25 *Burhafâ nsaranga*: lolà Iz 55, 1; Mig 4, 5-7.

²⁷ Ninyu mwene mucîbonere: mubwîne okuntarhamaga bwenêne, nabul'ibona obuluhûkiro bw'enkwîra.

²⁸ Muhâne birugu binji oku nyigîrîzo, zamuhisa oku mwandu gw'amasholo.

²⁹ Omurhima gwinyu, gurhimûkwe n'olukogo lwa Nyakasane, murhabâga nshonyi z'okumukuza.

³⁰ Mujire omukolo gwinyu oku amango garhacihika, olusiku hano luyisha, ammuha. oluhembo lwinyu. Nyakasane akuzibwe emyâka yoshi, n'izîno lyâge liyimbwe kurhenga oku iburha kujà oku lindi iburha.

Omunwe muzinda: Burhimanya bwa Yezu! Mwene-Sira.

BIBLIYA NTAGATIFU OMU MASHI
The Holy Bible in the Shi language of the Democratic
Republic of the Congo: Bibliya Ntagatifu omu mashi
(Bible with Deuterocanon)
La Sainte Bible en langue shi de la République
démocratique du Congo

copyright © 2024 BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Language: Mashi (Shi)

Contributor: BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Bibliya aha nfune ajage n'emurhima n'omu bijiro

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

32d7d8c6-4f1f-556c-bf3d-9ed771bbfd1e